

Krvava državlja vojna v Braziliji

Ustaši se pripravljajo na naskok glavnega mesta

Milan, 11. okt. as. Z letalom je semkaj dospel iz Buenos Airesa v tajni misiji revolucionarskega odbora brazilski narodni poslanec dr. Collos. Dopisniku »Corriere della Sera« je izjavil, da stremijo ustaši za spremembo ustave federativne republike, kar se bo izvedlo s pomočjo vojaštva, ki je prešlo na njihovo stran. Komunistične teorije odklanjajo. Pripravljeni so na naskok in zasedbo glavnega mesta. Upor se bo toliko časa nadaljeval, dokler ne bo revolucija dosegla osamosvojitev upornih državov Brazilije.

Pariz, 11. okt. AA. Iz Buenos Airesa poročajo, da so zvezne cete po hudem bombardiranju iz težkih topov zavzelo mesto Barbacos. Uporniki so s težkimi topovi bombardirali mesto Bel Horizonte.

Po vesteh iz uporniških krogov je general Costa pofoikel oddelek zveznih cete in zavzel vse

strateške točke v državi Rio Grande do Sud in v Santi Catharini.

Ministrstvo mornarice centralne vlade je predložilo nekoliko trgovskih brodov eskadri admirala Paimelhena, da ojači njeno moč.

Pariz, 11. okt. AA. Po vesteh iz Buenos Airesa so ustaši po luti borbi zavzeli trdnjava Rio Grande do Sud. Revolucionarji so imeli 3 mrtve in 13 ranjencev. Ustaši so pri tej prilici ujeli oddelek vojne mornarice, ki je obstojal iz dveh otičirjev in 19 mornarjev.

Buenos Aires, 11. okt. AA. Po vesteh iz Rio Grandi do Sud so ustaši okreplili svoje postojanke. Predvlečajo, da bo velika borba na meji države Parane. Odtod bodo prodiral proti severu. Izidor Dias Lopez, znani brazilska general in državnik, ki je vodil revolucijo v São Paulu leta 1924, je prispev v Porto Alegre. Sodeloval bo z revolucionarji. V severnih krajih Brazilije je polkovnik Savora zbral 10 tisoč mož in prodira v državo Bahia.

Rio de Janeiro, 11. okt. AA. Vladne cete so včeraj izvojevale pomembno zmago nad uporniki v državi Minas Geraes in nad revolucionarji v državi Parane. Uporniki so se umaknili. V državi Rio de Janeiro vladata mir in red. Zvezne cete so zavzelo Barbaceno in druga mesta po hudi boji. Zvezna letala ostrikujejo z živilim mestu Belles Oriente, kjer so vladne cete obkrožene.

Nemčija in vsa Evropa na usodnem razpoliju

Berlin, 11. oktoba. Tu je vzbudil spozornost članek znanega levčarskega polit. bivšega ministarskega predsednika Painlevéja v »Matin«. Članek se peča z uspehom nemških nacionalnih socialistov pri državnoborskih volitvah in z številnimi manifestacijami nemških nacionalističnih elementov v zadnjem času, ki nedvoumno dokazujejo sovraštvo teh krogov napram Franciji.

Painlevé opozarja, da so ti pojavi prijatelje miru in narodnega sporazuma v Franciji zelo vznemirili. Nato pričaja do zaključka, da ima Nemčija sedaj izbirati med dvema potoma: ali se hoče poslušiti sile, ki bi pomenila za vse Evropo in pa seveda tudi za Nemčijo samo konec, ali pa se odloči za mir in za sporazum, ki zagotavlja vsemu kulturnemu svetu boljšo bodočnost.

Ugledni francoski politik pravi, da nitič ne taji ogromnega pomena in zasluga nemškega naroda za evropsko kulturo, za napredek civilizacije in za vse oblike mišljenja, znanosti in umetnosti, kakor tudi za razvoj tehnike. Zato ni človeka, ki ne bi želel bolj ko jaz, da pride čimprej do lojalnega sodelovanja med obema republikama, ki naj bi druga dragi popolnoma zaupala. Toda Nemčija ne sme pozabiti zgodovine minule svetovne vojne in pa, kako se je po polomu ohranila kot samostojna država. Po najširokognadnejši razlozi menjivih pogodb je Nemčija pet let pred določenim terminom osovbojena zasedbe po inozemskih vojskah. Med vsemi narodi, ki so nemški vpadi zavrnili, so najpomenljivejši ljudje naslopili za to, da se sevraštvo pezabi, in vsi delajo na to, da bi nemška republika roka v roki s francosko in ameriško sodelovala na mnenju in konstruktivnem delu za dve Evropi in njene kulture.

Zato pa so vsi zdaj tem bolj začuden in narančno ogorčeni, ko opazujejo, kako milijoni Nemcov varoščeni aplavdirajo krvoljenu komedijant, ki napoveduje, da se bo vsegd na izpraznjeni tron blivšega nemškega cesarja in se s pomočjo azijskih poliče krvavo maščeval nad

nemško zvezo med Riom de Janeirom in São Paolom. Ustaši so pod poveljstvom generala Coste. Te dni so zavzeli mesto Boritos v državi São Paulo. Zvezne cete se osredotočujejo na meji države Parane. Odtod bodo prodiral proti severu. Izidor Dias Lopez, znani brazilska general in državnik, ki je vodil revolucijo v São Paulu leta 1924, je prispev v Porto Alegre. Sodeloval bo z revolucionarji. V severnih krajih Brazilije je polkovnik Savora zbral 10 tisoč mož in prodira v državo Bahia.

Rio de Janeiro, 11. okt. AA. Vladne cete so včeraj izvojevale pomembno zmago nad uporniki v državi Minas Geraes in nad revolucionarji v državi Parane. Uporniki so se umaknili. V državi Rio de Janeiro vladata mir in red. Zvezne cete so zavzelo Barbaceno in druga mesta po hudi boji. Zvezna letala ostrikujejo z živilim mestu Belles Oriente, kjer so vladne cete obkrožene.

Poljska volitva borba

Krakov, 9. okt.

Prvo dejanje v drami poljskega volilnega boja je končano. 7. t. m. je iztekel rok za vlaganje kandidatnih list za sejm (poslanska zborovica) in senat. »Volilna komisija je potrdila 20 list za sejm in 12 za senat. Stevilo kandidatnih list se je od zadnjih volitev zelo skrnilo. Narodne manjšine nastopajo letos mnogo bolj enotno kakor do sedaj. Nemci so postavili samo eno skupno listo, kjer so na sigurnih mestih zastopniki vseh nemških strank. Trpljenje ukrajinske manjšine v sledi zadnjih nerodov je združilo vse narodno čuteče Ukrajince brez ozira na njihovo strankarsko pripadnost. Beloruska manjšina pa v svoji politiki itak veže svojo usodo z Ukrajinci. Tako je nastal enotni Ukrajinski-belorusski volilni blok. Nosilec liste je dr. Lewicki, načelnik najmočnejše ukrajinske stranke, narodno demokratske. To slogan skušajo močiti samo komunisti in skrajni levčarski ukrajinski in beloruski socialisti. Židi imajo tri kandidatne liste. Ne gre takoj toliko za načelne razlike, kakor za trgovske cilje. Če se eno židovska stranka prodra vladu in zahteva koncesije za vse trgovske Žide, moreta ostati židovski stranki držati nezadovoljne v židovskih vrstah ter v ugodenem trenutku prisiliti vladu, da izpolni še več židovskih zahtev.

Glavna hitka pa se bo vršila med BB (Brezstrankarski Blok sodelovanja z vladom) in Centro-levim blokom, ki se je spustil v volilne pod imenom Zveza za obrambo narodne pravice in svobode.

Položaj je za BB bolj ugoden kakor kdaj poprej. Saj je nedavno proslavljala vsa Poljska desetletnico »čudeža nad Vistuo«, ko je rešil boljševiški čet Poljsko in ves zapadno evropski svet tisti maršal Piłsudski, ki je sedaj na sile listo »Brezstrankarskega bloka«. Ta junij je izredno utrdil ugled maršala Piłsudskoga tudi v tistih kmetskih in delavskih krogih, kjer so se prej uspešno borili proti njemu razne politične stranke z vsem svojim agitatorskim aparatom. Neredi v vzhodni Poljski, na ozenju ukrajinske narodne manjšine, so vzbudili v poljskih ljudskih inozemskih menjenje. So more ukrötiti ukrajinsko narodno manjšino edino Piłsudski. Kdor ve, kako ostro je nasprotje med Ukrajinci in Poljaki, tudi razume, zakaj poljske mase in poljski narod ne urede spornih vprašanj mirnim potem po dogovoru in z obojestranskim popuščanjem.

Piłsudski se je upal spustiti v volilno borbo, v tej dobi strasne gospodarske krize, ker zvrata njegov BB vso krivo, za težavne gospodarske in politične razmere v poljski republiki na opozicijo, čes, da BB do sedaj s svojimi 140 poslanci ni mogel delati čudežno proti 300 poslancem, ki so vladli vsepovod na-sprotovali in ji delali težave.

Z dvobojo s svojim glavnim nasprotnikom, Centro-levim blokom se je maršal Piłsudski pripravil tudi na ta način, da je razbil socialne demokrate. Četudi je večina socialnih demokratov ostala zvestih preizkušenemu parlamentarnemu Ign. Daszyńskemu, ki je sedaj voditelj Centro-levega bloka, vendar lovita delavske in bajatarske glasove se dve socialnodemokratski stranki, izmed katerih je ena v taboru maršala Piłsudskoga.

Gospodarska kriza je vzrok širjenja monarhistične misti v Poljski. To gibanje pa še ni tako močno, da bi pogel BB vzetí monarhizem v svoj program. Zato loviti Piłsudskemu glasove monarhistov posebna monarhistična lista pod vodstvom vplivnega kneza Andreja Sapiehe.

Veliko upanje je stavljal Centro-levi blok v Kmetjsko stranko (»Stronictwo chłopskie«), ki je vsele svojega radikalizma pritegnila v svoje vrste večino kinetskega prebivalstva zlasti v vzhodnih poljskih pokrajnah. Ko jo je Centro-levi blok pritegnil v svoj tabor, si je bil svet svoje zmage. Ali Piłsudski je znal po tej sklenjeni pogodbi nekaj dni pred iztekom roka za vlaganje kandidatnih list vreči jabolko razdora v to Kmetjsko stranko. Od stranke se je odcepil eden izmed voditeljev S. Plut, ki je že tudi postavil svojo kandidatno listo, ki bo podpirala BB. Mesto da bi mogla organizirati agitacijo, se mora sedaj Kmetjska stranka boriti z novo Plutovo Kinetsko stranko za društvene prostore, finančna sredstva in strankin organ. Tako je sedaj težko prorokovati zmago enemu ali drugemu taboru, ker še ni mogoče sedaj ugotoviti, ali bodo ljudske manjšice više celne parlamentarizem in osebno svobodo, ali pa jih bodo vodile pri volitvah zasluge gen. Piłsudskoga in bodo spregledale tiste njegove korake, ki jih je težko zagovarjati.

Nekako izven borbe teh dveh taborov pa stoji Katoliški narodni blok, ki je zedinil vse poljske stranke z verskim kulturnim programom. Zasluga sluge med katoličani gre predvsem Katoliški akciji in neodvisnem in ne-strankarskem katoliškem dnevniku »Poljska«. Naj znaga ta ali oni tabor, poljski katoličani so pripravljeni.

Kraljica Marija v Bukareštu

Bukareš, 11. okt. z. Danes dopoldne je prispevala v Bukarešto Nj. V. jugoslovanska kraljica Marija, ki je bila na postaji svečano sprejeta. Prizakala jo je vdova-kraljica-mati, predsednik vlade Mironeš, več generalov in diplomatom ter osebje jugoslovanskega poslaništva. Danes prispev tudi bivši grški kraljica Helena. Nj. V. kraljica bo prisostvovala kraljevskemu obiteljskemu svetu, ki se vrši jutri v Sinaji. Obenem se sestane s svojim bratom kraljem Karlem.

Spominska proslava branilcev Belgrada

Belgrad, 11. okt. AA. Ministrstvo prometa je odobrilo popust na četrtniško ceno na državnih železnicah in ladjah vsem udeležencem svečane spominske proslave padlim herojem-branilcem Belgrada, ki bo 19. t. m. v Belgradu. Udeleženci te proslave kupijo na odrhodni postaji listeh za položno ceno, ki ga dobre s potrdilom mestnega oblasta, da zares potujejo na to svečanost. Z istim listkom se vrnejo nazaj, če dobe potrdilo prirediteljskega odbora, da so se proslave v resnici udeležili. Te ugodnosti veljajo od 17. do 21. t. m. za vse vlake razen ekspresa.

Zborovanje borzijancev

Zagreb, 11. okt. p. Danes predpoldne ob 16 se je pričela tretja letna skupščina Zveze srednjeevropskih borz. Iz Belgrada sta prispevali generalni tajnik borz Milan Radosavljević in svetnik Miličević Šćeparević, iz Ljubljane pa podpredsednik dr. Ivan Slokar in generalni tajnik dr. Marij Dobrila. Trg. ministra zastopa ban dr. Silović, finančni minister se je opravičil.

Predpisnik Miličević je otvoril skupščino in pozdravil vse navzoče, nato je pozdravil udeležence ban Silović in v imenu trgovinskega ministra izrazil željo za uspešno delo. Banov govor so prevedli v nemščino, ker je to službeni jezik Zveze. Predsednik dunajske borze g. Stransky se je zahvalil za pozdrave, glavni tajnik Beručić je prečital poslane pozdrave, nato je ban Silović zapustil dvorano. Preslo se je na dnevni red. Zvečer je bil prirejen svečan banket, kateremu je prisostvoval tudi mestni župan dr. Skrulj.

Nemci poprašujejo po načem vinu

Belgrad, 11. okt. AA. Kr. generalni konzulat v Berlinu je obvestil gospodarske zbornice v mihi državi, da je v zadnjem času na nemških tržiščih, zlasti pa v Hamburgu veliko povpraševanje po načem vinu. Kr. konzulat v Berlinu ima naslove velikih uvoznih tvrdk in je na njihovo prošnjo sporočil želje teh tvrdk našim izvoznikom.

Ali je Italija za sporazum?

Pariz, 11. okt. as. V kratkem času se pričakujejo zopet razgovori med Francijo in Italijo v vprašanju mornariškega spora, kolonij in gospodarskega sodelovanja. »Petit Parisien« izjavlja, da sklep velikega fašističnega »sveta, da zahteva mornariško paritet s Francijo, ne more dovesti do zadovoljivega zaključka in tla bodo na ta način prisla pogajanja zopet v starost, iz katerega ni videti nobenega zadovoljivega izhoda. To znači, da Italiji sploh ni do sporazuma.

»L'Ordre« vidi v otvoriti italijanskih meja izseljence značilen znak velike gospodarske krize, ki lahko dovede do propadfašizma. Francija pa da nima nikakega interesa na italijanskem kaosu, pač pa bi bila pripravljena sodelovati z njim po južni.

V Italiji so zadnji čas zaradi mednarodnega položaja zelo vzaenirjeni. »Giornale d'Italia« negotavlja, da v Evropi vladata med narodi veliko večja napetost, da je vse podebno kotlu, ki vre in da se opaža koncentracija sil proti italijanskemu fašizmu.

List nato pravi, da je potrebna enotna narodna fronta, da je treba na eni strani fašizem izčistiti izkorčevalec, na drugi pa pritegniti dobre Italijane, ki stojijo izven fašističnih vrst.

Položaj vodilni »Teveret« se občirno bavi z balkansko konferenco, ki stoji pod patronato Francije, katera hoče balkansko zvezo izrabiti proti Italiji.

Nesoglasjena zborovanja francoskih radikalov

Pariz, 11. okt. as. Strankin dan radikalnih socialistov v Grenoblu je doprinesel soglasnost vseh odpodstavnih v pogledu francoske zunanje politike. Zunanje-politični poročevalci, poslanec Cot je govoril za revizijo mirovnih pogodb, ki pref ali sledi bo moralna priti. Glavno je, da se vrši revizija v miru. Najbolje bi bilo, da bi se evropske države združile z namenom, da bi dosegli neodvisnost od Amerike in revizijo pogodb o dolgovih. Herriot je nasprotov bil proti levici, ki bi povzročila le zopet krvave konflikte. Pošteno izpoljujevali mirovne pogodbe je velike moralne vrednosti. Pogodbe imajo simbolični pomen za lojalito mednarodnih streljenj. Mednarodne morale se ne da samopasno potlačiti. Zunanje-politični minister Briand zahteva vso pohvalo. Nihče ne bi bil mogel več storiti za svetovni mir, kakor je to dosegel Briand.

Radikali odobravajo politiko Brianda

Pariz, 11. okt. AA. Kongres radikalnih socialistov v Grenoblu je odobril Briandovo stališče v Zenevi, češ da nihče ne bi bil mogel storiti v Zenevi tega, kar je storil Briand. To je zlasti poudaril Herriot. Kongres je soglasno sprejel resolucijo, ki izraža brezpopolno pristajanje radikalne stranke k politiki zavarovanja narodnih interesov ter podprtja, da se sklada s formulo arbitraže, varnosti in razočrdo.

Kralj Boris odšel v Italijo

Rim, 11. okt. AA. Bolgarski kralj Boris je včeraj popoldne dopolnil v Italijo. Danes pričakujejo njegovega prihoda v kraljevski rezidenčni San Rossore. Prirede mu svečan sprejem z včrkami čestimi.

Hmelj

Praga, 11. okt. as. Živahnak nakupovanje. Cene čvrse. Hmelj je notiral: najboljši 550–600, I. 500 do 550, dobri srednji 400–500, slabši srednji in slabši 350–400. Za vagoni eksplicitno 2% premolnega davka. V javni hmeljski tržnici v Pragi je bilo do 10. t. m. potrjenih 13.275 bal, to je 31.055 stolov po 50 kg zatskega hmelja iz leta 1930.

Balkanskim narodom vzhaja lepše solnce

Naša kri v tujini

Zalostne vesti iz slovenskih kolonij

Merlebach.

Prav vesela poročila je prinesel pred kratkim »Slovenec« iz naših naselbin v vzhodni Franciji. Danes pridejo na vrsto manj vesela in manj častna za naše ljudstvo.

Pred dobrimi 14 dnevi je umrla po doljšem bolehanju v bolnišnici v Forbachu Slovenska Sattler iz Stirringa, doma nekje blizu Rajhenburga in zapustila možu tri nepreskrbljene otroke. — Bila je za smrt previdena, pokopali so jo pa — brez duhovnika in cerkve. Mesto križa — rdeča zastava, mesto rožnih venec med pogrebci, kakor je sicer navada med kristjani — veliki venci s še večjimi rdečimi trakovi, mesto molitve — muzika, mesto obiska cerkve — sprevod po vseh ulicah in ovinkih, da je vzbudil tem več pozornosti. Taki pogrebi so tu zelo redka izjema in jih prirede le prav izrazitim cerkvenim sovražnikom. Najbrž je bila to prva Slovenka, pa tudi prva ženska sploh, ki je imela tak pogreb v tej okolici. Zato je vladalo umevno veliko zgledovanje med domačini pa tudi med našimi ljudmi, kar jih je dobro. »Kakšni brezverci so vendar Slovenci, je bilo tiste dni slišati vsepovsod. Mnogo je tako izgubilo naše ljudstvo na ugledu. Tak pogreb je zahteval mož sam. Kdo ve, kaj ga je

nagnilo k temu! Ali mržnja do cerkve; ali se je pa polakomnil denarja, ker »predtek« plačajo vsemu vse pogrebne stroške, celo vence in muziko.

Ni se še usedla zemlja na označenem grobu, že so prinesli tukajšnji leti vest, da je izplil Slovenec Skrbinšek v Kreutwaldu neko noč v dveh duških celo literško steklenico žganja in je par ur nato umrl, ne da bi mu bil mogel poklicani zdravnik kaj pomagati. Mož je bil udan pijači in e parkrat grozil, da si bo njo končal življene. Grozilo je tako izpolnil. Ker je izvršil samoumr in poleg tega baje ni bil cerkveno poročen, mu je odrekla cerkev pogreb. Člani društva, ki jo bil vanj zapisan, so poklicali nato evangeliškega pastorja, ki je prihpel z avtom in mož pokopal.

V tretje gre rado: V petek, 3. oktobra je umrlo ponosrečil v rudniku v Merlebachu fanti Vladislav Vidmar iz hinske fare na Dolenjskem. Bil je v Franciji šele tri mesece, v rudniku šele en mesec. Med delom se je vsul nanj plaz premoga, ki ga je pokopal pod seboj. Ko so ga tovarisi polegnili ven, je že izdihnil. Pokopali so ga slovesno z godbo v nedeljo, 5. oktobra ob obliki udeležbi Slovencev in stanovskih tovarišev drugih narodnosti. Naj uživa v večnosti večjo srečo, kakor jo je našel v Franciji!

Maksimiliana Šega — 90 letna

Danes, 12. okt. 1930 konča g. M. Šega, vdova okr. sodnega predstojnika — malo veroučitelja na drž. zavodu za gluhenome Viktorija Šega v krogu treh preostalih svojih otrok 90. leto svojega življenja.

Rojena je bila 12. okt. 1840 pri Sv. Jakobu v Ljubljani. Dočim so vsi njeni bližnji sorodniki pred svojim 40. letom umrli za jetiko — je ona edina šila in zdrava ostala ves potek svojega življenja.

In danes, ko ji previdnost Božja nalaga že 10. križ — je sicer že precej uklonjena, vendar pa pri primeroma povoljnem zdravju — in zelo dobrem duhu in spomini, ko zna citirati besedila premnogih pesmi, katere je pela v svoji mladosti. Prav s posebnim zanimanjem prebira časopise in pozorno zasleduje svetovne in dnevne dogodke.

Skoro četrti stoletja je preživelata pri svojem sinu — tihu mirno življenje — žeče se vedno delati in kar v glavo ji ne gre — da je za njo že davno dozorel čas počitka in miru.

Ze leta ni zapustila svojega stanovanja, danes pa bo šla, kar iskreno želi, še enkrat v svetišče Gospodovo — da se pred Najsvetejšim osebno zahvali za izredni dar Božje previdnosti.

Elektrifikacija kočevske doline

Kočevje, 10. okt.

Pred nekaj leti so montirali v električni centrali na kočevskem rudniku nov generator, ki je prišel iz Trbovelj ter ima čez 1000 konjskih sil. Ker ne more rudnik porabiti toliko sile zase, zato je skušala Trboveljska premogokopna družba dobiti korist na ta način, da napelje po vseh kočevskih vashem električno luč. V tej zadevi so se vršila pogajanja in govorilo se je že, da je vse pripravljeno.

Za nekaj časa je vse utihnilo. Ta teden pa so bili vsi prebivalci iz Šalki vasi nenašoma vabljeni, naj pridejo v sredo popoldne na razgovor o napeljavi električne vasi. Popoldne se je priprjal v vas rudniški ravnatelj g. Biskupsky in še nek gošpod, ki je prišel z vlakom iz Ljubljane. Na vasi so ljudem razložili, koliko bi stala vsa napeljava in kdaj bi bila lahko gotova. Ves material je preskrbel rudnik in napeljivo bi napravili rudniški električarji. Vsi vaščani imajo 10 let časa, da odplačajo vse stroške; obresti ni.

Ta napeljava naj bi se za enkrat izvršila le v Šalki vasi, ki leži takoj poleg rudnika. V ta namen bodo šli v nedeljo nekateri zastopniki tukajšnjega rudnika in izbrani možje iz vasi hiše do hiše z enim električarkjem, da ugotovimo, kdo bi imel rad električni v hiši in koliko luč. Na ta način bi potem približno vedeli, ali se izplača zeti z delom in koliko je treba pripraviti materiala v slučaju pritrditve. Računajo, da bi bila vsa instalacija gotova v 6. tednih.

Požar

Jesenice, 10. oktobra.

V Srednji Radovni je v noči od srede na četrtok do tal pogorela hiša kajžarja Smoleja, p. d. pri Ložu. Domati so spali in komaj rešili goloto življenje in tri prasiške iz svinjaka in 1 kravo. Kar je imel krme pod streho, je vse postalo žrtev plamenov. Tudi več obleke je zgorelo, tako da uboga družina nima prav nič drugega kot to, kar ima na sebi. Kako je ogenj nastal, se ne ve.

Vsaka pomoč je bila izključena, ker stoji hiša na samem in je dolina proti Gorjam in Mojstrani zaprta.

Občni zbor „Jugosl. kmetske zveze“

Jugoslovanska kmetska zveza bo imela letos svoj redni občni zbor v nedeljo, dne 9. novembra ob 10 dopoldne v dvorani hotela »Union« v Ljubljani.

Dnevni red:

1. Današnje stanje kmetskega gospodarstva.
- Janez Brodar.
2. Delo in cilji Jugoslovanske kmetske zveze.
- Prof. Anton Sušnik.
3. Starostno zavarovanje kmetskega ljudstva.
- Dr. Miha Krek.
4. Živinsko zavarovanje. — Ravnatelj Fran Gabrovec.
5. Volitev društvenega načelnika.
6. Volitev društvenega odbora.
7. Volitev društvenega vodstva.
8. Volitev dveh pregledovalcev računov.
9. Služajnosti.

To zavorovanje bo obenem tudi mogočna manifestacija kmetske misli in kmetske skupnosti. — Kmetje, pokažite svojo stanovsko zavest in pridejte od vseh strani v velikem številu. Noben član Kmetske zveze ne sme ostati doma. Vsi na zavorovanje!

Tajništvo JKZ.

Novi prosvetni dom

Ptuji, 11. oktobra.

Dolgo Dravsko polje in še posebej njegov del Ptujsko polje ima danes svoj veliki praznik, kakor jih mi ravno pogoste ne obhajamo. Blagoslovjen bo nov Prosvetni dom v St. Janžu. Danes se bodo slovesno prvič odprla vrata domu, ki naj bo gorišče v središču katoliškega kulturnega dela. Katoliškim idealom bo pomagal do veljave na zmagoslavni poti, državni misli bo dajal junakov, slovenski temelji do grude vernih sinov.

St. Janž, ki spada v občino Starše, je velika vas, ki leži tik ob glavnih cesti Ptuj-Maribor. Ne-kako sredi tega pota se je usedla ta vas. Lične hiše — okoli 70 po številu — so se postavile okrog cerkve. Niso kot po gričih razmetane. Stoje prijateljsko druga ob drugi in prisluškujejo v promet in nemu pozdravljajo avtobuse, ki križajo med dravskima prestolnicama. Da, avtobusi danes brenče po tej cesti, kjer pa so se pred tisoč in sto in sto leti pomikale rimske legije iz Viruna v Noriku proti Poetovionu.

Danes pozdravi ta lepa vas v svoji sredi Škofa prevzv. dr. Tomažiča iz Maribora. Visoki gost prihaja, da izroči svojemu namenu novo zgradbo in jo v to, blagoslov.

Prosvetni dom, ki bo z venci in zelenjem pritojal s svojim dnevnem, je res lepa zgradba. V njem je prostorna dvorana, ki jo nadaljuje oder. V pritličju so še 3–4 sobe, vsaka drugim svrham po-svečena. Tudi batl se ne bo nikogar: sain bodo sobe v I. nadstropju odmerjene za žandarmerijsko poslovanje.

Prosvoj domu, ki bo z venci in zelenjem pritojal s svojim dnevnem, je res lepa zgradba. V njem je prostorna dvorana, ki jo nadaljuje oder. V pritličju so še 3–4 sobe, vsaka drugim svrham po-svečena. Tudi batl se ne bo nikogar: sain bodo sobe v I. nadstropju odmerjene za žandarmerijsko poslovanje.

Na večje požirovalnost je v podobnih slučajih treba priznati vzvišenemu duhovskemu stanu, ki na ta način pač napelje izpričuje svojo državno misel in čestvo. Tudi gospod župnik v St. Janžu je bil tisti, ki je sprožil in še več, ki je uresničil želje svojih faranov po dobro vzgoji in izobražbi. G. župnik Polak, ki je obenem načelnik tamoznje ljudske posojilnice, je preko svojega ogromnega dela vso skrb posvečil teji ljudski univerzi, kjer so mu župljenci pridno pomagali.

Poleg naših čestitk vsem graditeljem — le želimo, da bi fara v novem Domu res imela svoje drugo ognjišče.

Zgodba o 26 jurčkih

Odnokod z Dolenjskega.

26 »jurčkov« je že lepa vsoča, to mi bo že vsak potrdil. Seveda ne takih jurčkov, ki rastejo v gozdu, takih še skoraj nihče ne pogleda ne, toliko jih je, ampak »jurčkov«, ki velja vsak natančno eno tisoč dinarjev. Takega pa že vsak rad pogleda, še rajši pa vse zame enega samega, 26 pa še tem rajši.

Tako je imel srečo videti kar 26 »jurčkov« tudi siromašen krovec že letošnjo pomlad. Na strehi je pokrival, pa je zagledal na podstrešje nogavice, ki se mu je zdele nekako sumljiva. Nogavica ga je čedalje bolj zanimala, se ji približa, jo vzame v roko, in glej ga spaka, v roki se mu zablesti 26 jurčkov, čisto pravil, takih, da za vsakega dobi povsod na roko kakšnokoli vrednost za celih 1000 dinarjev. To pa ni kar tako, si misli. Ze leta in leta pokrivam, se mučim na strehi v mrazu in vročini, pa komaj toliko zaslužim, da živim. Sedaj se mi obeta pa lepo življenje. Pri teh mislih je tudi ostal.

Tebi nič, meni nič je spravil tistih 26 »jurčkov«, si nakupil zemlje in drugih za življenje potrebnih reči in bilo je res prav fletno, dokler ni prislo to na uho tistim, ki skrbijo, da se tudi prigradi 7. božje zapovedi, prav tako pri bogatih kakor pri revnih, izpoljujejo. In tako je bilo konec lepega brezskrbnega življenja. Kaj hočemo, ko pa je resnica, da pride prej ali slej vse na dan-

Sanotform

izvrstno toaletno in čistilno sredstvo se dobri v vseh lekarnah in drogerijah.

Zbudite mladini ljubezen do knjige!

Eno samo premislino in preudarimo za našo mladino: ako ji večimo ljubezen do knjige, ako jo vzgojimo v spoštovanju do knjige in v hrepenuju po izobrazbi, imeli bomo, ko odraste, rod s čvrsto in trdno kulturno usmerjenostjo, izobraženo ljudstvo in ponos našega naroda se bo razbohotil na edinem polju, na katerem je zmožen rasti in potreben razmah: na prostrem.

Ni treba, da bi na dolgo kdo razkladal, polemen mladinske vzgoje v znamenju ljubezni do knjige! Jasen je položaj naš in jasno je tudi, da nam utegne zasijati svetlejša bodočnost le iz kulturne samostojnosti in kulturne višine vsega našega ljudstva.

Zato je pri sestavljanju svojega založniškega načrta ustvarila Jugoslovanska knjigarna

Zbirko mladinskih pisov.

ki bo po skrajno ugodnih nabavnih pogojih odprtta tudi najsiromašnejši družini, v kateri otroci rastjo. Le za 8 din mesečne narocniane prejme naročnik vsako leto štiri izbrane in vsem dobrom razvoju mladine z enako skrbnostjo odgovarjajoče knjige, večinoma bogato ilustrirane, okusno izdane in po svoji vzgojni in umetniški vrednosti enako dragocene. Da bodo knjige tudi glede zunanje opreme prikupne in mikanivne, ni treba posebej naglašati.

Zbirka mladinskih pisov naj pride v vsako družino — to je geslo, ki si ga je založnica postavila in zato je tudi pripravljena žrtvovati kar le more za to, da postane med drugimi

Dom sv. Frančiška

Zajšanje socialne bede

M. Sobot, 8. oktobra.

Na svari, pri kateri bi ves narod Slovenske krajine v toliki meri sodeloval, kakor je zidanje »Doma sv. Frančiška«, ki bo zatočišče brezdomnih rewežev. Ljudstvo se zaveda, kako važno socialno nalogbo bo vršil »Dome«, radi tega žrtvuje zanj vse, kar premore.

Pretkel nedeljo se je vršilo v Crenoveh pod predsedstvom g. Jožeta Klekla, ki je voditelj cele akcije, veliko zborovanje sodelavev. Ob tej prilici so prihitali skupaj od vseh strani krajine požirovalni nabiralc in nabiralke prostovoljnih prispevkov za dom.

Za »Dome« ne vlasta samo doma veliko zanimalje, marveč v tujini misijo naši rojaki naj. Iz ceh Amerik, iz Avstralije, Nemčije, Francije in spletu iz vseh krajev, kjer živijo naši ljudje, prihajo težko prislušani, a s toplo ljubezni podarjeni večji in manjši prispevki.

Iz poročil, ki so bila podana na zadnjem zborovanju, je razvidno, da je odbor preskrbel že zmajšljeno in je razen tega zbral nad 200.000 Din. Razume se, da s to vsoto zidanja se ni mogoče začeti, toda že bo ljudstvo tudi v bodoče tako požirovalno, bomo v nekaj letih imeli prepotrebni »Dome«.

Ker bo novi dom v vsej okolici lajšal socialno bedo, je njegova postavitev tudi državna zadeva. Radi tega bi bilo dobro, da bi se za svar zavzela tudi oblast in bi s primerno podporo pospešila zidanje.

Blokranjski kotiček

Kaj pa vinarska zadruga! Kdo bi verjel, da bo kaj iz tega. Marsikdo je majal z glavo, ko je koračil od Metlike proti Kulpi in je s pomislem obstal tam, kjer se je preje reklo na »mlakah«, pa je počasi, z morečo skrbjo, nastala nova klet vinarske in kletarske zadruge. Toda ni zaspalo delo; klet je dobila klobuk, lep, bel klobuk, oblekla si je svetlo obleko in postala je kras svoji okolici.

Te dneve pa je kar vse zaživilo dolj kleti. Sodi — toda rečem: to so sode, ne »barlice« in »pirfasele« — so romali,

Vode so silno narastle

Nevarnost katastrofe je minila

Grozeča Sava pri Litiji

Litija, 11. oktobra 1930.

Že senci smo iz Litijškega mostu opazovali, da pričenja Sava radi silnih padavin zadnji dnevi naraščati, nikdo pa ni prisakoval, da bo dosegla tako katastrofalno višino. Ob 1 ponoči je že pričenala struja celo izrušava drevesa s koreninami, ki so posebno nevarna za most, ker se korenine zapeljajo v glavni oporni tram jone, in potem se na te korenine nabifajo kar naprej celo drevesa in prično most nevarno majati.

Ze opolnoči so priceli izpraznjevati skladisče soli in koruze pri Lajovičevem, kjer moli stavba skladischa direktno v Savo. Tako so rešili 3 vagona soli in koruze.

Litiani, ki imajo nivo na polju, so svoje ljudi ponoči dirigirali na pole ter so priceli v hvala Bogu, se svetli noči sekati zeljalec glave ter na ta način rešili zadnje jesenske poljske pridelki.

Gostilničar Franek je po 1 ponoči »evakuiral« svojo kurijo družino in kučnino ter iz spodnjih kleti letiti krömpir in sično, ker je ob pol 2 ponoči že imel na dvorišču blatno savsiko vodo.

Restavraterju Šibariju je voda odplavila precej friz in desk, ker ni bil pripravljen na to vodno katastrofo.

Lesnemu trgovcu A. Štrmljanu je Sava odnesla kak kubik tramov in nekaj desetin brzojavnih drogov, katere je imel deponirane ob Savi na Litiji.

Litijski most se je s svojo kljubovalnostjo zopet sijajno obnesel in ostal cel in živ. Imenito se je obnesla skarpa lekarnarja Belliša, ki je tok Save prečel odnesla v sredino, tako da se Lebingerjeva »skula« ni bila to pot prepravljena.

Ob 4 je kazal vodomer najvišje, in sicer nekaj nad 4 metri. Po 4 pa je pricela Sava počasi vpadati, tako da je ob 8 zutrat vodostaj kazal že 3.50 m ter pada Sava se naprej. Leta 1923 je kazal vodostaj maksimum, nekaj nad 5 metrov.

Po kresničalcem in hotičkih poljih je voda na pravila kmetiščevem občutno škodo, ker jim je blatna voda unišila precej zelja, odnesla precej repe in pese. Tečnih podatkov se ni, ker voda se vsepovsod stoji po njih.

Nesreča v zagorski in Trboveljski kotlini

Zasavje, 10. oktobra.

V četrtek in tudi že v sredo smo imeli velikanski veter. Kar tullio je po dolini. Smo prisakovali, da bo začelo prilivati. Kaj takega pa nismo sluhili. Že v počti od četrtega na petek silen nalliv, v petek ves dan del. Zemlja vsa razmehena. In ni šuda, da je na cesti od Zagorja proti Toplicam na mestu, kjer pod cesto teče vodovodna cev in je cesta nad cevjo mehka že sama od sebe, danes dopoldne — t. j. v petek 10. okt. — avtobus zdržal v jamo, ki je ni bilo videti. Umaknil se je voziščku in zavozil nad vodovodno cev, pa se je cesta pod njim udrla; prvo kolo je bilo v jamo — nato pa še zadnje. K sreči polnikov ni bilo kdovsekaj. Samo neki pomorščak na dopustu se je vozil, pa ga je premataval po vožni cesti sem in tja, da je pobit na eni nogi. Vendat poskodbni ni tekla, avtobus pa tudi ne tripl škodo. Jamo so zasuli s pšeskom, ki ga je na mestu nešede, pri Kobarju pod Skalo zadostil.

Pa se povodenje nista. Kotredča in Medija sta jako naraščala. Kotredča si je izvolila pot preko njiv in travnikov. Bajdetova hiša je kakor otoček, v Mletovo pa pri pragu drvi voda. Tudi prst z njiv odnosi na tripl škodo.

Solar Škovec (Zabavšček) je v »Zadružni dom« prišel v trgovino. Pa je voda hitro naraščala, da se je eden zbal zanj in mu je šel nasproti. Pa ravno prav! Kajti dečka je voda, ki jo je moral brestti, podria in bi ga bila z moko in sladkorjem ter »smarecio« vred odnesla, da ga ni zadnji hip rešila krepka očetova roka.

Na postaji bi tudi kmalu imeli veliko nesrečo. Pri rudniških napravah za odplavo slabega materiala je delavec Uranič, doma iz Rogaska Slatine, odpiral zatvornice. Pa ga je vsled povodnji že dopolne kako narasi tok polegnil seboj v valove. Delodvaj g. Ritter je neglo obvečil delavstvo o nesreči. Uranič pa je vodovje že neslo dalje in zadnji hip se je tik ob železniškem mostu še oprigel v vodo močne veje. Tačas pa so tovariši prinesli vrv in ga z njeno pomočjo rešili.

Upamo, da bodo naliivi ponehali — Sv. Planina je pokrila belo kapo — znamenje vedrega vremena v bližnji bodočnosti.

Trbovlje, 10. oktobra.

Dež, ki je v četrtek ponoči in v četrtek ves dan bil kot iz škafa, je napravil veliko škodo, ki se šele danes vidi. Na novi cesti od Dinnika proti Loki, je voda izpodjedla pri mostu cesto in je ves promet na tej cesti ustavljen. — Ne dačeč od tega mostu leži na drugi strani Trboveljske Fleretova hiša, kjer je raztrgala voda že 2 metra škarpe. V bližini je voda odnesla na Pravdičevem travniku precej kot zemlje. Tu je že pred leti napravila voda mnogo škode ter so na to mesto privajali drug zemeljski material, ki je sedaj zopet odplavil ter delo večih let zaman. Voda je prepavila velik del Fortejeve njive v Lokah in nanosilna najočno polno gramoza.

Pred dež Savo na kranjsko stran ni mogič, ker je Sava tako naraščala, da teče nad cesto, ki vodi pod železniškim mostom proti Separaciji. — Potok Trboveljska dela ob večjih naliivih vedno precejšča škodo, če bi jo pa regulirali, kar bi sedaj že lahko, bi pa stale precej denarja. Pač je pa opaziti, da voda nikdar ne dela nobene škode od voda na koledor, koder teče voda po rudniškem temelju, ker je potrebno reguliran.

Povodenje v kamniški okolici

Kamnik, 10. oktobra.

Ko se nam je po deževnih dneh v sredo vnoči nasmejalo sonce in je lepo vreme trajalo ves dan, smo že upali, da je konec dežja, zlasti ker so bile pianine brez oblikov. V četrtek pa se je nebo nedenoma pooblaščilo in zvečer je pricelo liti koker iz škafa. Deževalo je brez prestanka vso noč in ves naslednji dan. Hudourniki so močno naraščali in bohni s hribom v dolino in poljico strugi Bistrica in Nevilice, poleg tega pa prinašajo seboj velike množine listja in gramoza. Najbolj je narašča Nevilica, ki ima na nekaterih mestih nizko strugo in se je razšila po travnikih in poljih. V bližini kopalnišča je vse v vodi. Tudi Bistrica že od 1. 1925 ni tako narašča. Ya več mestih je prestopila brez vodovoda in preplavila okolico in brez doma bo napravila precej škodo. Pri novočrkem mostu je začela potirati leseno škarpo, ki je gostilničar g. Ponikvar zgradil za varstvo

svojega vrta. Odnesla je že par hlodov in gosilinar in še dva sposeda so pohiteli, da polegnoje s konjem ostane iz vode. Ko so vlekli prvi hlod iz vode, se je konj ustrašil bobečnih valov in prebito potegnil v hlod, kar je zadej g. Ponikvar v desno nogo ter mu jo občutno poškodoval v členku. Najbrž bo moral v bolnišnico.

Kaj bo že dejš ne bo kmalu ponehal? Nekateri imajo še krouplje v zemlji, ajda je še skoro vsa na polju, tudi detelja še ni ponekod pokončena. Ze tako smo imeli slabo letino in sedaj zopet novo škodo na jesenskih pridelkih!

Savinja je divjala

Rimski Toplice, 11. oktobra.

V petek popoldne proti 3 je začela naenkrat Savinja z veliko hitrostjo naraščati. Kmalu nato je prislo telefonsko poročilo iz Gornje Savinjske doline, da tam divja huda nevišča ter da naj prisluškuemo povodnji, kakršne se dojgo ni bilo. In res. Ob 5 zvečer je Savinja že tako narašča, da je dosegala pri Šmarjetskem mostu mostnice. Gasilci, kakor tudi drugi ljudje so se na vse načine trudili, da bi leseni most obvarovali pred divjajočo vodo, ki je že slabo narančen most tresla ter tramove privzdigovala. Z velikim trudem se jim je končno posrečilo, da so most privzelci z močno vrvjo na mečne kamnite stebre, tako da bi voda v slučaju katastrofe vsaj lesa ne odnesla.

Ravnko tako je bila nevarnost povodnji na železniški postaji ter v hotelu »Nova pošta«, kjer je naraščajoča Savinja vse poplavljala ter silila v kleti in že celo v gospodarske prostore. Polje za Savinjo do Šmarjetje je bilo vse pod vodo ter je izgledalo kakor razdivlano jezero.

Voda je do polnoči še vedno naraščala ter je že skoraj dosegla Šmarjeto do farne cerkve. Ljudje so v vedenem strahu bedeli skoraj vso noč, ker niso bili varni, da jim voda ne vdre v shrambe in v stanovanja.

Povodenje v Celju in Savinjski dolini

Celje, 11. okt.

Na kratko smo poročali o silnem narančnem vodovodu na Savinjsko dolino. Čeprav je povodenj l. 1926. dosegla večjo višino, je bila takrat škoda relativno manjša, ker je bilo povodenj nekako pritakovano. Tekrat pa je nastopila voda tako nesnadno, da ni bilo mogoče dobiti mislit na varnosne odredbe. Dočim je stala voda v petek zjutraj že razmeroma nizko, so okrog poldnevi pritisnile proti Celju tako silne mase voda, da je višina vode kar vidoma rastla in je Celje postajalo vedno bolj podobno otoku sredi jezera. Popoldne se je v gornejšem toku Savinje utrgal težak oblak in proti včeretu je itak že katastrofalna poplava naraščala do grozčih dimenzij.

Ko je nastopila krasna zvezdnata noč, je Savinja kazala najvišji porast vode. Okoli 10 zvečer je namreč stala 350 m nad normalo. Segala je z vseh strani v mesto. Le srednji del mesta je postal nekoliko varen pred njo, vse hiše v okolici pa so bile pod vodo. Ljudje so se deloma preselili v visje in podstrešne prostore, deloma so si postavili pohištvo in spali takoreč na vodni gladini. Pa tudi v mesecu samem je poplava povzročila ogromno škodo s tem, da so vodne mase pritisnile na talne vode, ki so s silnim pritiskom vdrlje celo skozi popolnoma betonsko zidovje kleti in jih zailile. Najhujšje je vsekakor prizadet zavod čeških šolskih sester. Voda je dvignila tla gledališke dvoran, obdenice in kuhinje v njih Slovenskemu domu ter jih poplavila raztrgala. Voda je dočim jučer dočim je zjutraj že razmeroma nizko, so okrog poldnevi pritisnile proti Celju tako silne mase voda, da je višina vode kar vidoma rastla in je Celje postajalo vedno bolj podobno otoku sredi jezera. Popoldne se je v gornejšem toku Savinje utrgal težak oblak in proti včeretu je itak že katastrofalna poplava naraščala do grozčih dimenzij.

Ko je nastopila krasna zvezdnata noč, je Savinja kazala najvišji porast vode. Okoli 10 zvečer je namreč stala 350 m nad normalo. Segala je z vseh strani v mesto. Le srednji del mesta je postal nekoliko varen pred njo, vse hiše v okolici pa so bile pod vodo. Ljudje so se deloma preselili v visje in podstrešne prostore, deloma so si postavili pohištvo in spali takoreč na vodni gladini. Pa tudi v mesecu samem je poplava povzročila ogromno škodo s tem, da so vodne mase pritisnile na talne vode, ki so s silnim pritiskom vdrlje celo skozi popolnoma betonsko zidovje kleti in jih zailile. Najhujšje je vsekakor prizadet zavod čeških šolskih sester. Voda je dvignila tla gledališke dvoran, obdenice in kuhinje v njih Slovenskemu domu ter jih poplavila raztrgala. Voda je dočim jučer dočim je zjutraj že razmeroma nizko, so okrog poldnevi pritisnile proti Celju tako silne mase voda, da je višina vode kar vidoma rastla in je Celje postajalo vedno bolj podobno otoku sredi jezera. Popoldne se je v gornejšem toku Savinje utrgal težak oblak in proti včeretu je itak že katastrofalna poplava naraščala do grozčih dimenzij.

Ko je nastopila krasna zvezdnata noč, je Savinja kazala najvišji porast vode. Okoli 10 zvečer je namreč stala 350 m nad normalo. Segala je z vseh strani v mesto. Le srednji del mesta je postal nekoliko varen pred njo, vse hiše v okolici pa so bile pod vodo. Ljudje so se deloma preselili v visje in podstrešne prostore, deloma so si postavili pohištvo in spali takoreč na vodni gladini. Pa tudi v mesecu samem je poplava povzročila ogromno škodo s tem, da so vodne mase pritisnile na talne vode, ki so s silnim pritiskom vdrlje celo skozi popolnoma betonsko zidovje kleti in jih zailile. Najhujšje je vsekakor prizadet zavod čeških šolskih sester. Voda je dvignila tla gledališke dvoran, obdenice in kuhinje v njih Slovenskemu domu ter jih poplavila raztrgala. Voda je dočim jučer dočim je zjutraj že razmeroma nizko, so okrog poldnevi pritisnile proti Celju tako silne mase voda, da je višina vode kar vidoma rastla in je Celje postajalo vedno bolj podobno otoku sredi jezera. Popoldne se je v gornejšem toku Savinje utrgal težak oblak in proti včeretu je itak že katastrofalna poplava naraščala do grozčih dimenzij.

Ko je nastopila krasna zvezdnata noč, je Savinja kazala najvišji porast vode. Okoli 10 zvečer je namreč stala 350 m nad normalo. Segala je z vseh strani v mesto. Le srednji del mesta je postal nekoliko varen pred njo, vse hiše v okolici pa so bile pod vodo. Ljudje so se deloma preselili v visje in podstrešne prostore, deloma so si postavili pohištvo in spali takoreč na vodni gladini. Pa tudi v mesecu samem je poplava povzročila ogromno škodo s tem, da so vodne mase pritisnile na talne vode, ki so s silnim pritiskom vdrlje celo skozi popolnoma betonsko zidovje kleti in jih zailile. Najhujšje je vsekakor prizadet zavod čeških šolskih sester. Voda je dvignila tla gledališke dvoran, obdenice in kuhinje v njih Slovenskemu domu ter jih poplavila raztrgala. Voda je dočim jučer dočim je zjutraj že razmeroma nizko, so okrog poldnevi pritisnile proti Celju tako silne mase voda, da je višina vode kar vidoma rastla in je Celje postajalo vedno bolj podobno otoku sredi jezera. Popoldne se je v gornejšem toku Savinje utrgal težak oblak in proti včeretu je itak že katastrofalna poplava naraščala do grozčih dimenzij.

Ko je nastopila krasna zvezdnata noč, je Savinja kazala najvišji porast vode. Okoli 10 zvečer je namreč stala 350 m nad normalo. Segala je z vseh strani v mesto. Le srednji del mesta je postal nekoliko varen pred njo, vse hiše v okolici pa so bile pod vodo. Ljudje so se deloma preselili v visje in podstrešne prostore, deloma so si postavili pohištvo in spali takoreč na vodni gladini. Pa tudi v mesecu samem je poplava povzročila ogromno škodo s tem, da so vodne mase pritisnile na talne vode, ki so s silnim pritiskom vdrlje celo skozi popolnoma betonsko zidovje kleti in jih zailile. Najhujšje je vsekakor prizadet zavod čeških šolskih sester. Voda je dvignila tla gledališke dvoran, obdenice in kuhinje v njih Slovenskemu domu ter jih poplavila raztrgala. Voda je dočim jučer dočim je zjutraj že razmeroma nizko, so okrog poldnevi pritisnile proti Celju tako silne mase voda, da je višina vode kar vidoma rastla in je Celje postajalo vedno bolj podobno otoku sredi jezera. Popoldne se je v gornejšem toku Savinje utrgal težak oblak in proti včeretu je itak že katastrofalna poplava naraščala do grozčih dimenzij.

Ko je nastopila krasna zvezdnata noč, je Savinja kazala najvišji porast vode. Okoli 10 zvečer je namreč stala 350 m nad normalo. Segala je z vseh strani v mesto. Le srednji del mesta je postal nekoliko varen pred njo, vse hiše v okolici pa so bile pod vodo. Ljudje so se deloma preselili v visje in podstrešne prostore, deloma so si postavili pohištvo in spali takoreč na vodni gladini. Pa tudi v mesecu samem je poplava povzročila ogromno škodo s tem, da so vodne mase pritisnile na talne vode, ki so s silnim pritiskom vdrlje celo skozi popolnoma betonsko zidovje kleti in jih zailile. Najhujšje je vsekakor prizadet zavod čeških šolskih sester. Voda je dvignila tla gledališke dvoran, obdenice in kuhinje v njih Slovenskemu domu ter jih poplavila raztrgala. Voda je dočim jučer dočim je zjutraj že razmeroma nizko, so okrog poldnevi pritisnile proti Celju tako silne mase voda, da je višina vode kar vidoma rastla in je Celje postajalo vedno bolj podobno otoku sredi jezera. Popoldne se je v gornejšem toku Savinje utrgal težak oblak in proti včeretu je itak že katastrofalna poplava naraščala do grozčih dimenzij.

Ko je nastopila krasna zvezdnata noč, je Savinja kazala najvišji porast vode. Okoli 10 zvečer je namreč stala 350 m nad normalo. Segala je z vseh strani v mesto. Le srednji del mesta je postal nekoliko varen pred njo, vse hiše v okolici pa so bile pod vodo. Ljudje so se deloma preselili v visje in podstrešne prostore, deloma so si postavili pohištvo in spali takoreč na vodni gladini. Pa tudi v mesecu samem je poplava povzročila ogromno škodo s tem, da so vodne mase pritisnile na talne vode, ki so s silnim

Kaj dobiš za pol kovača?
Malo bo za ta denari!
Kupi srečko doma služkinj
pa dobiti boš konja v dar.

Koledar

Nedelja, 12. oktobra: Maksimiljan.
 Jutri, ponedeljek: 13. oktobra: Evald, kralj.

Osebne vesti

= Poročila sta se mariborski odvetnik Igor Rozina in gdč. Tončka Mirkovica, hčerka upokojenega počasnega ravnatelja v Celju. Obilo srčev!

= Banska uprava dravske banovine je poslala znanejšega kirurga tukajšnje bolnice g. dr. Vladimira Guzelja v studijske svrhe v inozemstvo.

= Iz železniške službe. Premeščeni so zvaničniki I. kategorije: Pavčič Franc, sprevidnik, Pragersko v Maribor gl. kol.; Bukovec Franc, vlakvodja, Novo mesec na Pragersko; Akički Franc, prometnik, Verdi v Borovnico; Gregori Josip, prometnik, Rogatec v Rogatko Slatino; Belič Ivan, strojvodja, kurilnica Rogatec v kurilnico Maribor. — Zvaničniki II. kategorije: Kuštrin Tomaž, vlakvodja, Kočevje v Tržič; Bedenčovič Mihael, skladnični deseter. Metlika za vodjo postajališča Stara Cerkev pri Kočevju; dnevničar Jovanovič Savo, Slovenjgrader in Ormož. — Sprejet je za dnevničarja: Iv. Vovk v Podnart-Kropu. Nameščen je za uradnika III-4 Miroslav Strajher, nadzornik električne razsvetljave, kurilnica Ljubljana gl. kol.

= Izpit so napravili za čin aktivnega pehotnega podporočnika narednika Leopold Turšič in Peter Hrast; za čin akt. inženjerskega podporočnika narednik Milan Poh; za čin akt. peh. kapetana II. razr. poročnika Josip Tiler, Vladimir Širnik, Franc Cokan, Marko Podrug, Milan Rubeli in Branimir Rukavina; za čin akt. topniškega kap. II. razr. poročnika Anton Svaiger, Dragotin Helbih, Borisav Borota, Oton Čuš, Oskar Abel in Zvonimir Prikril; za čin akt. konjeniškega kap. II. razr. poročnika Oton Egersdorfer in Zdenko Strele; za čin akt. inženjerskega kap. II. razr. poročnika Mladen Šrnc in Jaroslav Voráček; za čin akt. zrakoplovnega kap. II. razr. poročnika Konrad Marko; za čin akt. san. kap. II. razr. dr. Ivan Goščak; za akt. nižnjega voj. uradnika II. razr. ekon. stroke nižji voj. uradnik III. razr. Franjo Kos; za akt. nižnjega voj. kapeljnika II. razr. kapeljnika III. razr. Marko Unger in Franjo Sedlaček; za čin rez. san. kap. II. razr. dr. Josip Gaon; za čin akt. peh. podporočnika narednika Bartol Karuza in Ivan Korent; za čin akt. orložnikega podporočnika orož. narednik II. razr. Ivan Čauš; za čin rez. peh. podporočnika kaplari-dijaka Danilo Cingerli in Josip Kerleža; za čin rez. san. podporočnika kaplari-dijaka dr. Dušan Šeber, dr. Josip Strnad in dr. Slavko Prevec in za aktivnega veterinarskega pomočnika II. razr. vet. pomočnik III. razr. Rudolf Možina.

Danes je prispel svetovnoznan raziskovalec Dr. Dobrojed, ki se vrača s svojega dolgletnega potovanja po svetu. Prepotoval je ves svet križem kražem, prejadrjal vsa morja, videl mnogo lepega in koristnega, pridobil mnogo na znanstvenem polju tako, da se Dr. Dobrojed vrača v našo kraje polem dragocenih izkušenj in naukov. Res zanimivo ga je poslušati. Kljub veličin prestanom na porom je videti izredno čil in krepak. Minogrede povedano, on se je na svojem svetovnem potovanju največ bavil s spoznavanjem narodovnih običajev in posebno še njih prehrane. Torej imeli bomo priliko slišati marsikaj zanimivega in poučnega od tega luhbezivne gospoda, in ker je videti, da je zelo vesel in dovitjen, se nam oleta marsikater trenutek razvedrilenega čtiva. Mi bomo redno po vsakem intervjuju poročali o njegovem potovanju. Cenjene bralce opozarjam, da pridno sledi njegovim poročilom.

Mala kronika

★ V gospodinjsko šolo »Mladikac« v Ptiju se sprejemajo dekleta do 15. t. m.

★ Spomenik kralju Petru v Zagrebu. Po vsej Hrvatski že delj časa zbirajo za spomenik pokojnemu kralju Petru Osvoboditelju. K zbirki prispevajo v večjih zneskih zlasti občine ter razni uradi in njih predstavniki. Zbirka je dosegla že lepo vsoto 1,477.829 Din.

★ Poglejte malo v podstrešja! Gotovo vam leži v tem ali onem kotu kaka igrača, ki je že davno pozabljena in nikomur več v zabavo. Pri nas v gluhenomici pa imamo kup drobnih otrok, ki jim starši, ako jih sploh imajo, največkrat še potrebne obleke ne morejo napraviti, kaj šele da bi jim oskrbeli kako razvedrili. Pa vendar ne bo kdo rekel, da ti ubožci ne potrebujejo nikake zabave. Domislite si le, kako strašno vam je bilo morda kdaj v kaki samoti, kjer po cele ure niste čeli drugega nego svoj lastni glas. Koliko huje pa so šele osamletni ti naši ubožci, ki jih je narava obsočila na večno tišino in se še z lastnim glasom ne morejo zabavati! Zanje je vse življenje en sam nem film. Dokler se morejo gibati na prostem, jim že še mine čas s kako igro in primernim delom. V slabem vremenu pa jim nimamo kaj dati v roke in postanejo tako samim sebi v napoto, nadzorjujočemu učitelju pa zlasti ob nedeljah, ko mora prebiti med njimi po sedem dolgih ur, kaj neprijetno breme. Po drugih gluhenemicah je poskrbela javna dobrodelnost tem siromakom mimo drugega razvedrila tudi že domače kino-predstave. No, mi bi bili zadovoljni, ko bi imeli na razpolago vsaj nekaj skromnih igrač. Kako dobrodošla bi bila na pr. kaka domina, žoga, kroglice, kamenčki za sestavljanje, punčke, posodice, sliškanice ali kaj podobnega! Saj ni treba, da bi bilo vse novo in celo. Bomo pa popravili, kar bo mogoče, samo posljite nam, ali pa sporočite vaš naslov ravnateljstvu (Zaloška cesta 5), da posljemo sami po vase dario. Veselje, ki ga boste s tem storili našim revčkom, bo gotovo tudi vaše veselje in najboljša plačila za vaše dobro delo! — V. M.

★ Uletova koča na Peči. SPD Peča Mežica Črna javila, da ostane Uletova koča na Peči odprtih še do vstetege 19. oktobra 1930. Imamo še lepe solnčne dneve. V soboto oziroma nedeljo pa bo koča oficelno zaprtja. Podružnica je v preteklem letu izpeljala složnejšo pot iz Riške gore do Uletove koče, ki bo zlasti v zimskem času lahko dobro slu-

žila turistom. Kluči od koče, ki bi jih eventualno rabili poznežni izletniki, se bodo dobili v Mežici, Črni ali pa v Heleni v Podpeci. Ker pa se je že lani izkazala potreba, da se zaradi izvrste smuke od Uletove koče čez Riško goro, Stenge v Mežico odpre koča v zimskem času ob sobotah in nedeljih, bodemo ob zadostnih predhodnih prijavah otvarjali in oskrbovali našo kočo ob omenjenih dneh z vsem potrebnim in nudili vse ugodnosti. Vabimo pa vse one turiste, ki letos niso obiskivali naše obmejne postojanke, da jo obiščijo še te dni ali pa na dan zavtoritve v nedeljo 19. oktobra 1930. Na svidenje!

★ »Kataloški misijoni«, 1. štev. za oktober, so dotiskani in se razposiljajo. Prihodnji teden bodo vsi razposlanji. Zamuda je nastala, ker je prva številka nekoliko večja in ker smo skoraj celi nakladi priložili »Tujji svet«.

★ Dve kravi sta izgubljeni. Izgubili sta se dve kravi bohinijske pasme (cike) pri Podbrezju na poti s sejmi v Lescah 29. septembra. Kdor kaj ve o njih, naj javi proti nagradi orožniški postaji ali pa lastniku Ivanu Cuzaku, Sodinjavas, p. Hrušica pri Ljubljani.

★ Dobava pisarniškega materiala. Direkcija državnega rudnika v Ljubljiji razpisuje direktno pogodbo za dobavo raznega pisarniškega materiala. Ponudbe bi bilo vložiti najkasneje do 20. oktobra letos. Več je razvidno iz razglašenega tozadevnega seznama materiala, ki je nabit na mestni deski mestnega načelstva v Ljubljani.

★ Preskrba drv v Zagrebu. Blizu se zima in v večjih mestih države nastopa s tem vprašanje drv in kuriva sploh v ospredje vseh drugih vprašanj. V Zagrebu so sklicali poseben sestanek, kjer so se zbrali predstavniki zvez geozdnih industrij, zvez industrijev, zvez trgovcev z drvimi, zvez malih prodajalcev drv, banske uprave, ravnateljstva državnih železnic, policije in mestne občine. Razgovor je pokazal, da niti industrije, niti mali trgovci nikakor ne marajo značiti cen za drva in kurivo. Trgovci so zahtevali, da se drva prodajajo na vago in ne več na mero ali na klatfri, da naj velja cena drv na debelo 35 par kilogram, na drobno 45 do 50 par kilogram. Odlok o teh cenah in v vsem vprašanju sploh bo izdala po temeljitem pretresanju mestna občina. — Tudi v Ljubljani se bliža zima, toda kdo se zmeni za cene kuriva, ki je vendar ena najvažnejših dnevnih potrebščin?

★ Štrajk v bosanskih tvornicah. Iz Banjaluke poročajo, da je stopilo v štrajk 1032 delavcev na parni žagi nekega gozdnega podjetja v Drvaru. Delavcem se je bilo napovedalo znižanje plač, zato so poslali upravi pismo, na katerega pa sploh niso prejeli odgovora. Del delavcev se je kmalu vrnil k delu, precej delavcev pa so radi štrajka odpustili.

★ Nepošten inkasant. Matija Matič, zaposen pri okrožnem uradu v Subotici, je v teku zadnjih mesecov pridržal 60.000 Din, ki jih je bil za OUZD inkasiral. Matiča so zaprli in je priznal, da je od časa do časa jemal večje zneske, ki jih je pokrival sproti z na novo nabranimi denarji. Naposled se je nabralo 60 tisočakov. Matič je denar porabil v barh.

★ Zaradi psa ga je ubil. Po cesti proti Mistroviči je korakal mož, v katerega se je zakadil nek pes iz vasi. Popotnik se je hotel psa ubrani in je nadenj nameril težko gorjačo. Prišel pa je kmet, lastnik psa, ter se začel s popotnikom zaradi psa prepričati, češ, da ga ne sme teplsti. Naposled je kmet Joca Karlovič pograbil nož in popotnika oklai, da so ga morali prepeljati v bolnišnico, kjer je zaradi dobljenih ran umrl.

★ »Spoved malih grehov« je naslov dr. Jereviča knjižički, ki je pravkar izšla v drugi izdaji. Broširana knjiga stane 25 Din, po pošti 2 Din več. Naročila sprejema — založnica Prodajalna KTD, H. Ničman v Ljubljani, Kopitarjeva ul. 2.

★ Hišni posestniki. Tiskovina za napoved dohodkov od zgradb (zgradarin) za leto 1930 se dobi v Jugoslovanski tiskarni v Ljubljani. Cena je za pol 1 Din. — Istotam je izšla tudi knjižica Zgradarina, ki je neobhodno potrebna vsakemu hišnemu posestniku za pravilno napoved prijave in drugih vlog na davčno upravo; kakor prošen za trajno ali začasno davčno prostost, odpis zgradarine itd. Knjiga obsegata ključev, to je tabele, s pomočjo katerih vsakodaj takoj izračuna, koliko davka se mu more prepisati na njegove dohodek na zgradarin, pridobinami in zemljarini. Cena je 25 Din. Knjigo toplo priporočamo.

★ Učebnik angleškega jezika. Sestavlil J. M. 255 strani. Cena nevezani knjigi 50 Din, vezani 62 Din, je izšel in se dobi v Jugoslovanski knjigarji v Ljubljani.

★ Veliko zanimanje za književno vedo je po-

budila »Literarna veda«, ki jo je napisal dr. Jakob Kelemina. Knjiga obravnava vsa vprašanja, ki so v zvezi s književnostjo kot umetnostjo in je prepotrebna vsakomur, ki se bavi kolikaj z leposlovjem. Delo je našlo veliko priznanja in se je že uspešno uveljavilo. Založila je »Literarno vedo« Nova založba v Ljubljani, in jo toplo priporoča. Cena broš. 26. vez. 34 Din.

★ Ne bojte se pranja! Perite s pravim terpen-tinovim milom Gazela in Vaš trud bo za polovico manjši.

★ Enotne hišne številke in krajevne table je za celo dravsko banovino predpisala banska uprava. Pravilni vzorci so razstavljeni v izložbi tvrdice Rablje na Miklošičevi 15.

★ Pri Čadu pod Rožnikom zopet vsako so-

bilo in nedeljno sveže domače koline.

★ Akademik tehnične fakultete se pripravlja za nakup tehničnih potrebnih papirnih, skicnih papirjev, računal, preciznih meril itd. specialna trgovina tehničnih pripomočkov IV. Bonac, Šenčurjeva ulica 5.

★ Na Zgornjem Rožniku dobite vsako nedeljo domače pečenice.

★ Najlepši izbiro modnega angleškega suknja za obliko, zimske suknje itd. Vam nudi po priznanih cenah tvorka Novak, Ljubljana, Kongresni trg 15. Priporočamo neobvezni ogled.

Te dni izide

Kaži vedno Tvoje lepe zobe

in ohrani jih zdra-
ve in biserno bele
z dnevno uporabo
skozi 40 let preiz-
kušene zobne paste

Sargov
KALODONT
Lepši zobje

★ Voščene oltarne sveče vseh vrst, zvitke, sveče za božična drevesca, nagrobne lučice, sveče za hišno rabo, kadilo itd. priporoča svečarna »Pax«, Ljubljana, Celovška cesta 14.

★ Nagrobne spomenike najceneje v najnovnejših oblikah dobite pri kamnoseško-kiparskem podjetju Franjo Kunovar, pokopališče Sv. Kriz, Ljubljana.

★ Spominjajte se »Doma slepih!« Položnica št. 14.672.

★ Opozorjamo na oglas Spodnještajerske Ljudske posojilnice na zadnji strani današnjega »Slovenca«.

Zobni atelje
Lujo Schubert
Ljubljana, Pražakova ulica 15

Kranj

»Slovenec«, ki stane ob delavnikih samo 1 Din in ob nedeljah samo 2 Din, dobitje po vseh trafikah in papirnih trgovinah. Dokler ne uvedemo kolportaže pred cerkvijo in po mestu, je tako za delavnik kot nedeljo zelo priporočati na prometnem križišču se nahajačo trafiko g. Jerneja Kušlana poleg farne cerkve, kjer je vedno na razpolago zadostno število »Slovenca«.

Novo trgovina čevljev. Minuli teden je otvorila na Glavnem trgu v Kranju v hiši Kreditne banke zelo okusno in elegantno urejeno trgovino čevljev g. Franc Strela. Trgovino bo vodil povsem samostojno v svoji režiji, prodajal pa bo priznano dobre in poceni »Jadranc-čevljev«, ki so izdelki »Jadransko-posavske čevljarske zadruge« iz Kranja. Na novo ustvari v trgovino priznani dobitri in ceneni »Jadranc-izdelkov« opozarjamo in jo priporočamo.

Odlikovanje zaslужne žene. V četrtek dne 9. t. m. je g. svetnik in okrajski načelnik Znidarič izro-

čil častno odlikovanje reda sv. Save V. vrste gospode Leopoldini Šavnik, roj. Jugovič, ob navzočnosti zastopnic Vincencijeve družbe in CMD. Plemenita in požrtvovana ga Šavnikova, častna predsednica Vincencijeve družbe, jetako tudi od strani najvišjih oblasti dobitila veliko priznanje za svoje tiho, nesobično in neumorno delo, ki ga je še posebno vršila v prejšnjih časih v narodnih in karitativenih družtvih, kot članica in odbornica CMD in Vincencijeve konference. Vedno in povsod je bila pripravljena podpirati reeve in dijake. Venec njenih zaslug in dobrih dejanih na karitativenem polju pozna bolje od nas božja Prevividnost, ki vse dobro obilno plačuje. Družbeni večer. Prospektov in zavabno družbeni Kranj priredi v nedeljo dne 19. t. m. ob 8 zvečer v rezerviranih prostorih hotela »Jelenc« intimni družbeni večer, ki naj ob prijetnem razpoloženju posreduje in ojačuje prijateljsko in družbeno vez med vsemi člani in prijatelji društva. Sodelovala bo tudi Kranjska godba. Na razpolago je klavir. Vse člane in prijatelje društva na to domač v družinskom stilu mišljeno in zasnovano prireditev prav diskretno opozarjamo in najljubljene vabimo. Vsak pa naj prinese seboj poročje dobre volje, da bo večer res zabaven in prijetno družben, kar je v Kranju že posebej treba želeti, ker nam ta cejenja lastnost manjka. Na vabilo ne pozabite!

Osebna vest. Na realno gimnazijo v Kranju je za francoščino nastavljen prof. g. Niko Kuret

Persil

v pravi količini!

Vzemite na vsake 2½ do 3 vedra vode en paket Persila. To vpoštevajte vedno pri pranju!

Raztopite Persil v mrzli vodi!

Persil je Persil

Prosvetna zveza

Občni zbor Prosvetne zveze bo v Ljubljani v četrtek 28. t. m. ob 9 dopoldne v beli dvorani hotela Union. Na občnem zboru bo kratko poročilo o delovanju Prosvetne zveze, na kar bosta sledila referata: »Naša ljudska visoka šola in Kaj se učimo od inozemskih prosvetnih organizacij?« Vsiško društvo naj na eni prihodnjih sej dolobi delegate za občni zbor. Drušva prejmejo v to svrhu potrebitne izkaznice v bližnjih dneh.

Polovična vožnja je dovoljena za vse udeležence občnega zabora Prosvetne zveze, ki se ga udeleže, in sicer z ciklom M. br. 17.910 z dne 12. sept. Polovična vožnja velja od 22. do 27. t. m. po vseh progah in za vse vlake, razen Simplon Orient Expressa, v dravski banovini. Na odhodni postaji kupljena cela enosmerna vozna karta do Ljubljane velja s potrdilom o udeležbi na občnem zboru za brezplačno vožnjo nazaj do vstopne postaje.

Prosvetni teden priredi Prosvetna zveza v Ljubljani od 19. do 26. okt. Uvod v prosvetnemu tednu tvori blagovničev Prosveinega doma v Celiu, ki bo v nedeljo 19. t. m. Nato pa bodo dnevno vsak večer referati v dvorani Akademškega doma, ki posegajo v razmere in potrebe sedanjega časa. Na ta prosvetni teden opozarjam SKA starešinstvo, dijaštvu, odbornike in odbornice prosvetnih društev v Ljubljani in vse one, ki jim je pri sreči kulturni napredek slovenskega ljudstva.

24. oktobra se vrši tečaj za knjižničarje, ki vodijo knjižnice po prosvetnih društvih v dravski banovini. Priglase sprejema Ljudska knjižnica v Ljubljani, Miklošičeva c. 5.

Prosvetni večeri. Prosvetna zveza je doslej priredila v Ljubljani 102 prosvetne večere. Novo sezono bi moral otvoriti 10. okt., ko je bilo na programu »Koroško vprašanje«. Za ta večer nismo dobili oblastnega dovoljenja. Prihodnji prosvetni večer bo 17. oktobra, ko bo predaval g. dr. M. Natačen o svojem zanimivem potovanju v Carigrad. Nato sledi predavanje: »Glavn slaveni slikarji, g. msgr. Steska; Naše sobne rastline, g. ing. Jeglič; Fritjof Nansen in njegova odkritja, g. dr. V. Bohinjec; Kulturni boji v zgodovini, g. dr. F. Kulovec, min. n. r.; Ob 100letnici belgijske neodvisnosti, g. dr. M. Dular, konzul; Naši izseljeni, g. dr. A. Kuhar; Zagreb, g. dr. St. Markulin, odv.; Moje potovanje po Sredozemskem morju, g. prof. J. Mlakar; Indija, njen bogastvo in njeni bedi, g. dr. V. Bohinjec; Zoološki vrtovi, g. dr. A. Serko; Duhovno stremljenje sodobnega človeka, g. dr. J. Jeraj; Kaj sudi znanost o okultizmu, g. prof. J. Šimenc; Delo F. S. Finžgarja, pregledano ob njegovih 60letih, g. prof. F. Koblar; Naša narodna pesem, g. dr. S. Vurnik; Zdravstveno predavanje, g. dr. A. Breclj; Človeški obraz in njegov izraz, g. dr. P. R. Tominec; Socialna zgodovina Slovencev, g. F. Erjavec; Ljubljana in 1848, g. dr. J. Mal; Pogled v vseslovenski svet, g. prof. J. Sedivý. Prosvetni večeri se vršijo vsak petek ob 8 zvečer v verandni dvorani hotela Union. Opremljeni so z glasbenimi točkami, s sklopitičnimi slikami in nekateri tudi s filmi. Vstopina za vse prosvetne večere znaša 40 Din. sicer pa so sedeži po 3 Din, za dijake 1 Din.

Ljudski oder v Radovljici otvoril sezono 1930-31 v nedeljo 12. t. m. ob 8 zvečer z veseloigro »Rodoljub iz Amerike«. Igra je vseskozi zabavna in opremljena s petjem, zato bo mudila obiskovalcem prizeleno razvedrilo.

PRIMARIJ Dr. FR. DERGANC

se je vrnil s študijskega potovanja in zopet redno ordinira od 11 do 1 Ljubljana :: Komenskega ulica 4.

Klobuke jesenske novosti v zadnjih modnih oblikah in barvah, ter tudi razne portne klobuke in čepice nudi v veliki izberi raznih kakovosti špecialna trgovina klobukov.

Mirko Bogataj (prej Pok)
Ljubljana, Stari trg 14

Cene zmerne! Solidna posrežba!
Sprejemajo se klobnki v popravilo.

Tržne razmere v Ljubljani

Slab dovoz radi uvoznin — Preiskava živil

Ljubljana, 11. oktobra.

Današnji živilski trg je bil srednje dobro založen. Jasno se opaža, da dovoz na trg izstaja. Morda je bilo danes le radi včerajšnjega deževnega vremena manj blaga na trgu, toda poznavalec razmer pravijo, da letos sploh opažajo močno padanje dovoza živil s kmetov. To prihaja zlasti zaradi tega, ker morajo kmetje ob uvozu v mestu plačati ogromne davščine, ki presegajo močno obremenitev producentov.

Kmet, ki mora ob vozu krompirja na mitnici plačati do 100 Din in se več, pa blaga na trgu ne proda, mitnica pa mu tudi ne vrne vplačane mitnine, se čisto gotovo ne ogrevata za nadaljnji dovoz živil na ljubljanski trg, ker mu prinaša prav za prav samo zgrubo. Zaradi tega je iz vrst kmetov prisla želja, da bi se naj plačeval na mitnici samo za toliko blaga, kolikor ga vsak v resnici prodaj na trgu: za neprodano blago naj bi se denar ob zoperinem izvozu iz mesta na mitnici povrnih. To bi bilo pravilno in upamo, da bodo merodajni krogci predlog kot nujen in potreben zares sprejeli. Tudi tržno nadzorstvo bi ga moralno s svojo strani podprtati, ker sicer se bo ob takih nesmotenih finančnih politiki ljubljanski trg docela izpraznil, blaga bo zmanjševalo in radi tega se bo vse podražilo.

Danes so kmetje priveljali 25 voz krompirja ter nekoliko voz zeljnatih glav. Krompir se prodaja od 75 par do 1 Din kilogram, zeljne glave od 1 do 2 Din.

Gob je bilo danes le 12 košar ter so bile hitro prodane. Utredna cena za gob je znašala 3 Din, prodajale so se pa po 4—5 Din merica. Lisičke po 1—1.50 Din liter.

Tudi sadja je bilo na trgu razmeroma malo.

Za to vrsto blaga velja isto, kar smo zgora rekle o krompirju. Na trgu prihaja le blago druga in tretje vrste; boljše sorte se prodajajo v vagonskih množnah na zunanjem trgu. Cisto jasno, da je Ljubljana radi tega na slabšem, ker je prisiljena kupovati le izbirke, ki jih nične drug ne mara. To vse pa v precejšnji meri prav radi prevelikih zabtev za uvoz živil v mesto. Jabolka so bila od 3 do 6 Din, hruske, ki jih je bilo le par košar, po 6 Din kilogram. Grozdja je bilo na trgu dovolj, toda precej manj kot ob drugih tržnih dneh. Zlasti iz Belokrajine je dovoz grozdja skoraj čisto prenehal, ker nosijo tako zvani Belokrajevi grozdje rajšči v Zagreb, kjer je precej dražje kot v Ljubljani. Smederevsko grozdje je v Zagrebu od 8 do 10 Din kilogram. V Ljubljani pa je 8 Din najvišja cena za najfinješo smederevsko grozdje. Drugo grozdje je od 3 do 6 Din, boljše vrste tudi po 7 Din.

Jubilej dela. Te dni obhaja Terezija Jelenc 25 letnico, odkar je kot kuharica vstopila v službo pri tukajšnjem tovarnarju g. Karl Pollaku star. V današnjih časih, ko so podobni slučaji zvestobe redki, naj ta skromni jubilej dela služi kot primer idealnega razmerja med posli in gospodarji tudi nove štam generacijam.

Otvoritev otroškega vrta s francoskim poukom. Sestre franciškanke misijonarke otvorio v pondeljek, 20. oktobra v Gorupovi ul. 17 otroški vrtec s francoskim poukom. Starše, ki bi radi svoje otroke zaupali č. sestram, obveščamo, da je vpisovanje otrok 14., 15., 16. t. m. vsak dan pop. od 14—16.

Vreme. Po ljudih nalinjih prejšnjega dne

je vreme včeraj zjasnilo, posijalo je celo sonce. Povodnji so vselež tega zaenkrat že ni bat, ker se vse vode vrata v svoje stube. Sava je včeraj ves dan upadala. Ljubljana se je še ves dan motna ter besna valila skozi Ljubljano, še vedno močno nastala.

Promenadni koncert muzike 40 pp. »Tri-

glaske« v nedeljo 12. t. m. ob 11 v »Zvezde«.

Spored: 1. Vinča: »Banjaluka«, srbski marš; 2.

Offenbach: uvertura »Ofeuse«; 3. Cerin: »Majhen«,

slov. pesmi; 4. Gleisner: »Operne melodije«;

5. Leopold: »Praha«, češke pesmi. Dirigent višji kapelnik dr. Jos. Cerin.

Mestni magistrat je telefonično dosegelj

radi poškodbne telefonske centralne po centralni kurjavi na sledečih številkah: Predsedstvo 3026;

gospodarski urad 2023; gradbeni urad 3029; mestna elektrarna, ravnateljstvo 3024; mestna elektrarna, akumulatorji 3025; klavnicna 3027; ekspedit mestnega magistrata 3028, rešilna postaja in ga-

silci 3022.

kjer je prav za prav dovolj razgleda na vse strani, nobenih oglov, nobenega križišča, tam na Masarykovi cesti v bližini javne električne ure. Osebni avto dr. L. V. iz Šiške je pritekel naravnost izpred glavnega kolodvora naravnost po Masarykovi cesti proti Dunajskemu cesti. Postni tovorni avto pa istočasno tudi izpred kolodvora po Masarykovi, tam, kjer je električna ura, pa je hotel zaviti na Miklošičeve ceste. Policijsko poročilo pravi, da se je zadel v postni tovorni avtomobil ter mu pri tem poškodoval levo sprednjo stopnico, vendar česar ima poštna uprava 200 Din škodo. Druge nesreče niso bilo. Sofer poštnega avtomobila trdi, da osebni avto ni dajal nobenih signalov s hupo, dr. L. V. pa se izgovarja prav lepo: »Komu na čast bom pa dajal svarilno znamenje s hupo, saj to ni nobeno križišče.« Stvar ima v rokah policija, ki bo zadevo izročila sodišču, to pa bo že dognalo, kako in kaj.

Lekarne. Nočno službo imajo: Mr. Bahovec, Kongresni trg; Mr. Ustar, Sv. Petra cesta 78 in Mr. Hočvar, Šiška VII. — V pondeljek: Mr. Sušnik, Marijin trg 5 in Mr. Kuralt, Gospodarska cesta 10.

Ovratniške higienične pere, svetlo lika, kemični čisti oblike: Šimenc, Kolodvorska 8.

Oh! kako sem hvaležna pedikerju v kopalnišču Slon, kateri mi je odstranil kurja očesa in nepravilne nohte, radi katerih nisem mogla nositi nobenih čevljev in tripla bolečine. sedaj imbam obujem za dve številki manjše obuvale.

Maribor

Prisreno slovesnost so imeli te dni tudi na tukajšnji državni realni gimnaziji (prejšnji realki). Zavodov ravnatelj dr. Jakob Zupančič je namreč izročil diplome in red sv. Save četrte stopnje profesorjem Luki Brolihi, Filipu Gasparini in dr. Janku Kotniku. Ob tej priloki je ravnatelj v profesorski zbornici v navzočnosti celokupnega profesorskoga zboru nagovoril odlikovanec in naglašal pomen odlikovanja, ki je obenem tudi priznanje zavodu, kar je v ponos profesorskoga zboru, učencev in njihovih staršev. V imenu profesorskoga zboru je izrekel odlikovanec tople čestitke profesor dr. Heric.

Smrtna kosa. V noči na soboto je umrl širom cele lavantinske škofije znani ter dolgoletni cerkvenik pri baziliki Matere Milosti Jakob Nedeljko, ki je do zadnjega z brezprimerno vestnostjo v marljivostjo vršil naporno službo cerkvenika. Se v petek je v dobrni volji in čistoti opravljal svoj posel; včera, zjutraj so ga našli mrtvega v njegovi sobi. Pokojnik je bil sila pričazen in vlijuden ter postrežljiv; poleg blagopokojnega p. Kališta Herica ima Nedeljko največ zaslug za monumentalno in krasno zgradbo bazilike Matere Milosti. Prejel je v znak priznanja za njegovo neumorno delovanje na cerkveno-karitativnem polju odlikovanje »Pro ecclesia et pontifice«. Pokojni Nedeljko je bil slovenegorški rojek; rojen je bil dne 1. maja 1849 v Senarski pri Sv. Trojici v Slovenskih goricah. Do zadnjega je bil navzid visoki starosti delaven, svež in prožen. Pogreb blagega pokojnika bo utra ob 14 iz franciškanske samostana na franciškansko pokopališče. Ohranimo mu časten spomin.

Dr. Valerija Valiavec

specialistinja za otroške bolezni
zopet redno ordinira.
Maribor, Aleksandrova cesta 6.

60 letnico obhaja te dni v krogu svojcev ter številnih prijateljev in znancev Martin Medvedček, uslužbenec pri tukajšnji delavnicici drž. žel. Slavljence, ki si je stekel za razvoj krščansko socialnih delavnic organizacij v Mariboru posebne zasluge, je navzid šesterim križem še mladostno čil in zdrav. Bog ga živi še na mnogaleta!

Ustoličenje zadnjega Koroškega vojvode. Historična koroška drama v 3 dejanjih »Dutja«, se vrši v petek dne 17. oktobra 1930 ob 8 zvečer v Narodnem gledališču. Je to nova dr. Dornikova drama v 3 dejanjih, ki nam slika ustoličenje zadnjega koroškega vojvoda Ottona Habsburškega, razmere, ki so takrat vladale, zasmehovanje in zatiranje koroškega ljudstva, njihovega jezika in tradicij. Igra Ljudski oder.

Drava narašča. Za dva metra nad normalo se je dvignilo deroč dravsko vodovje radi neprekinjenih deževnih nalinj v poslednjem času. Za pesniško in dravinsko dolino se je bati poplav, ako bi se dejevje nadaljevalo.

Prvi sneg je zapadel v noči na soboto na pohorskih vrhovih; posledice so se takoj pokazale v — mariborski globeli. Površniki, klobuki itd. Poredni snežni možanci!

V mestnem parku bo danes dopoldne v slučaju lepega vremena promenadni koncert. Svirajo »Drava«; nastopajo tudi združeni mariborski pevski zbor pod vodstvom dirigenta prof. V. Mirka z narodnimi pesmimi. Pobiral bo za revne slovenske dijake.

Mariborski gospodarski krog in županov službeni avto. Pod gornjim naslovom primaša neki tukajšnji dvoteden sledi vrstice: »V neki resničnosti, naslovjeni na občinski svet, ki se tiče rešitve gospodarske krize, ki je v našem mestu radi premeti več uradov, padca kupne moči konsumentov ter nezaščitenih najemnin skupaj zavzela posebno akutne oblike, so napravili tukajšnji gospodarstveniki naskok na županov reprezentančni avto predlagali, da se la nepotreba obremenitev proračuna s prodajo avtomobila odpravi. Ker niso dvovprežne kočije dane za reprezentančne svrhe več primerne, in so zraven tega še precej drage, ker je treba držati dva konja ter eden voz, in bi moral župan še vedno imeti kakšno nadomestilo za prodani avtomobil, je neki občinski svetnik predlagal, da se za župana nabavi skiro, katerega se bo lahko ob reprezentančnih prilikah poslužil.«

Srebrno poreko praznuje te dni tukajšnji časnik Veskovlje Spinler s svojo ženo Matildo. Obilo sreče!

Za glasbeno in pevsko šolo Katoliške omladine se sprejemajo prijave v torek od 14 do 15 in od 17 do 18.

Svedrovcil vzelj posredovalnico dela na piko. V noči na soboto so nepogrunjani grešniki vdrali v tukajšnjo Borzo delo; našli so v neki kuverti 4564 Din 11 par ter jih z nekaterimi kolesi vred odnesli. Na mesto vloma je prispel daktiškop Grobin ter izvršil

Z velikih manevrov naše vojske

Izredna vztrajnost in disciplina moštva - Občudovanja vreden častniški zbor

Glavni štab in njegova zastava.

Ptuj, 11. oktobra.

Po sijajno uspeli vaji okrog Šmarne gore so pričeli dne 6. oktobra veliki jesenski manevri cele dravske divizije na ozemlju Slovenskih goric, Ptujskega polja in Haloz. Že dan poprej je bila izvršena razporedba čet po splošnem programu generalnega štaba dravske divizije. Slične manevre so priredile tudi ostale divizije letaščijo jesen. Na vežbo so klicali tudi rezerviste in ker so se te vežbe udeležili večinoma vojaki, ki so pred odsluženjem svojega roka, je pokazala ta vežba veliko pripravljenost, sposobnost, izredno discipliniranost in imponujočo vztrajnost moštva, na drugi strani pa skrajno požrtvovljivost in občudovanja vredne taktične vrline ter visoko strokovno usposobljenost našega častniškega zabora. Kjerkoli so se pomikale čete in bataljoni, so jih povsod domačini z velikim zaupanjem sprejeli, jim šli na roko posebno v slabem in deževnem vremenu. Tuji se niso mogli dovolj načuditi prijaznosti naših častnikov in lepemu ravnanju s svojim moštvi.

Vrhovno vodstvo je imel divizijski general g. Sava Tripkovič, ki je s svojo impostantno in marcialno postavo užival povsod izredno priljubljenost in čisljenost, pri čemer sta mu pomagala načelnik štaba polkovnik Todor Miličević in ordonančni častnik kapitan B. Vizjak. Da prisostvuje manevrom, kjer so morali pojedini komandanti rešiti težke in opasne vojne operacije, se je priprjal iz Zagreba komandan IV. armijske oblasti A. Stojšić v spremstvu generalštahnbega brigadnega generala D. Miskoviča in brigadnega generala I. Dokiča.

Vrhovni komandan je neumorno zasledoval vse dni manevrov njihov potek in budno nadziral vsako najmanjšo akcijo.

Osnovna ideja manevrov je bila zamišljena na sledeči način: Severna armada (sovražna) je neopaženo mobilizirala in izvršila svojo koncentracijo, prekorčila mejo in napadla. Južna armada (naša) ni tega pričekovala in ni mogla v tako kratkem času izvršiti svoje popolne pripravljenosti, zato je poslala v obrambo le nekaj oddelkov z nalogo, da ovirajo in zadružujejo sovražnika, da se med tem časom pripravi, mobilizira, koncentriira svoje moći in napade.

Na podlagi te ideje so bile pododeljene vse edinice v severno armado, katero so predstavljali celoten kolesarski bataljon s komandanom Jakličem, dve motorizirani diviziji konjiške artiljerije, bataljon 32. artiljerijskega polka in del 43. pešadijskega polka pod novljivostom komandanta, polkovnika M. Radočnoviča, in južno armado, kateri je zapovedoval brigadni general Z. Stančić in Ljubičić, kateremu so bili dodeljeni: celoten 40. Triglavski pešpolk, del 45. pešpolka in del 32. artiljerijskega polka, vod bolničarske in sekcijske pekarske čete.

Prvi dan:

Sovražna armada zasedla lev in desni breg Drave

Tako po izvršeni mobilizaciji je pričela severna armada energično napadati in z neverjetno hitrostjo prodričati proti Muri, kjer je natelela na prvi odpor zaščitnih čet južne armade. Radi tega odred komandan severne armade dva brata odreda, sestavljena iz kolesarskega bataljona in motorizirane artiljerije konjiške divizije z nalogo, da čimprej osvoji postojanke: desni proti Ptiju, lev (zamišljen) proti Ormožu in da zavzamejo in začiščijo vse mostove za prehod ostale moći in rezerv, ki držijo v divjem tempu čez Slovenske gorice proti Ha-

zom. Radi premoči sta prisikila odreda zaščitne oddelke k umiku.

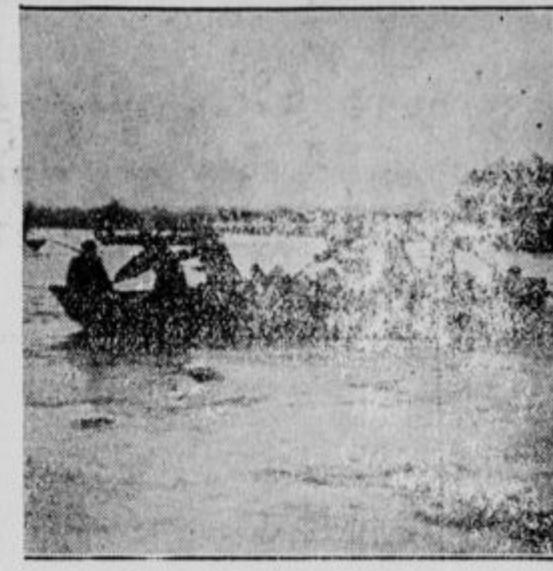
Komandan južne armade izve za nevaren in ogrožen položaj svojih zaščitnih enot v Slovenskih goricah, ki ovirajo neprijatelja, pošle pojačanje, da bi zamogel med tem časom vsaj nekaj pridobiti na času, zasesti leve breg Drave in vse mostove ter si tako osigurati širji mostovan pri Ptiju in (zamišljen) pri Ormožu.

Radi slabe moći in obrambe prvih zaščitnih oddelkov južne vojske prebjije desni brzi odred severne armade z vso koncentrirano silo najvažnejše točke pri Veržetu. Kokoričih in prodira čez Sentak dalje proti Ptiju. Za vsako ceno hoče zasesti Dravo in mostove, ker je bil od avijatike obveščen, da južna armada izkrca svoje borbenne edinice okoli Rogatca—Študenice in Poljčan in da hitijo močni oddelki zaščitnih delom v pomoč. S pomočjo motoriziranih sredstev mu je uspelo 36 km dolgo in radi

varna ustvarja mejo med obema taboroma. V ozadju je zagorelo Pohorje in Konjiška gora, v krvavem soncu kakor po bitki. Že nekoliko orumenelo listje prijetno šumi in se sklada s tajanstvenim šumenjem Drave. Jezno pljuskanje valov, ki jih podi veter ob levem breg, kakor da bi slutli, da se skriva sovražnik na tej strani. V zasilnjem šotoru, postlanem s slamo, sedi načelnik komandan in pri slabih razsvetljavi išče na karti orientacije, ker zunaj že čakajo komandirji in vodniki novih povelj. Skozi hladni pliš vetra se slišijo udarci lopat. Tako eni kako drugi utajuje svoje položaje. Med gostim grmovjem se plazijo patrule in opazovalci, ki isčijo primerne mesta za prehod in gradnjo pontonskega mostu. Na bregu ob drevesu stoji vojak na straži. Zamišljen gleda v valove in misli mu uhajajo tjadalec v rodno selo. Poln mesec je zlezel že precej visoko na nebeski obok. Iz bližnjega šotoru se slišita pesem in dobra volja, ki je našim fantom nikoli ne zmanjka, čeprav jih čaka drugi dan poraz ali zmaga.

Drugi dan: Huda bitka

V ranem svitu je v taboru južne armade zarožljalo orožje. Regljanje strojnici in razantine salve iz pušk so voščile nasprotniku zlatno jutro. Južna armada se je v teku noči pripravila temeljito na protiofenzivo. Kreplki vojaki pontonirskega polkataljona so pod vodstvom svojega komandan inž. majorja Šarca vso noč prevažali mostovni tren za gradnjo mostu približno 10 km daleč od Ptuja. Da bi bile izgube čim manjše in prehod tem sigurnejši, je izdal komandan južne armade povelje, da prekoračijo Dravo na dveh mestih in to s pomočjo pomožnega ali demonstrativnega prehoda pri Budini in glavnega prehoda med Sabocev in Markovci. Da bi svojega nasprotnika prevaril in ukalit, prične na vse zgodaj prevažati prve edinice na pomožnem prehodu. Za ta prevoz določi en bataljon in eno baterijo, ki v peklenškem in strahovitem ognju bredejo na pontonih Drave. Komandan severne armade, mislec in preprtičan, da se vrši tu glavni prehod, koncentriра ves ogenj na to mesto, medtem, ko mu je na glavnem prehodu zasedel in napadel njegov levo krilo že tretji bataljon južne armade. Ker

Južna armada prevaža pontonjeri v južni zori na levem bregu Drave.

kor moštvo, da kljub strašnemu naluju ni dalo premirja. V zgodnjih urah prve južne armada silovito napadeti. Po poplavljencem terenu so vršili juriš in drugi bataljon 45. pešpolka je do vrata gazil narasel potok Ragoznico s svojim komandanom ter tako prišel na desno krilo severnega brzega odreda in s tem povzročil situacijo, iz koje je imela severna armada le dva izhoda: ali da odstopi ali da s protinapadom — z jurišem na nož — vrže južno armado nazaj v vodo. Komandan severne armade se odloči za napad, ki je nudil utise prave borbe. Strahovito so pokale petarde, grmeli topovi, prasketalke strojnici. In ko se južna armada zagnala z ugušujočim klicem »Hura! proti nasprotniku in ga pognala v beg, je trobentač zatobil: Konec manevrov.

Ves čas od zore v hudem dežju je motril divizijski general na grščku potek borbe in ob zaključku pristavljal z navdušenjem, a ganjeno: »Bogme, pravi rat!«

Divizijski povelje

Po končanih manevrih je izdal vrhovni voditelj divizijski general Sava Tripkovič posebno naredbo, v kateri se zahvaljuje predvsem svojim dragim junakom za njihovo poslušnost, hvali njihove velike vrline in discipliniranost, pozdravlja njihovo popolno sposobnost in pripravljenost, ki jo tirja od njih kralj in domovina. Pohvalil je vse sodelujoče, ki so žrtvovali več, kot je pričakoval.

Povelje voditelja manevrov Dravske divizijske oblasti za 10. oktober 1930.

V petdnevni manevru čet iz mariborske, slovensko-bistiške, celjske, ptujske in dela ljubljanske garnizije, izvedenih v okolici Ptuja pod mojim poveljstvom, so starešine in čete pokazali visoko disciplino, zelo dobro izvezbanost ter veliko vztrajnost.

Pohvalim delo čet in se zahvaljujem njihovim starešinam za izvršeno delo in doseženi uspehi!

Danes ob koncu vaj in pred vrnitvijo v vaše garnizije, vas spominjam vaših visokih dolžnosti, katere ste prevzeli s pristega kralju in domovini, pa vas pozivljam, da skupno pozdravimo vrhovnega poveljnika naše vsespolne oborožene sile: Naj živi Njegovo Veličanstvo, kralj Jugoslavije Aleksander I. in njegov slavn dom! Živio!

Defile čet

Tako po končanem manevru so se uredile vse edinice in defilirale pred svojim vrhovnim komandanom, nakar so se razvrstile po bližnjih vaseh, kjer bodo prenočevali. Jutri se vrnejo v svoje garnizije.

Kritika in poslovilni obed

V vojašnici pionirskega bataljona se je zbral ves častniški zbor, kjer mu je izrekel divizijski general zelo laskavo kritiko, zlasti za oba komandanta armad, kakor ostale častnike in moštva.

Zvečer je divizijski general priredil banket, na katerega so bili povabljeni vsi častniki, pa tudi naši poročevalski štab, nakar se je poslovil od vseh navzočih, ker odide v kratkem na svoje novo službeno mesto.

Nikoli več ne boste uporabljali

za nego Vaše lepote kaj drugega kot le Paracelsus mlečni sapun in Paracelsus ličiljanov mlečno kremo, kjer jih enkrat preizkusite in se uverite, da so to res najboljši in najrazličnejši prijatelji vseake dame za njeno dnevno toaletno. Zahvaljujte jih le pod imenom Paracelsus in odklanjajte druge produkte.

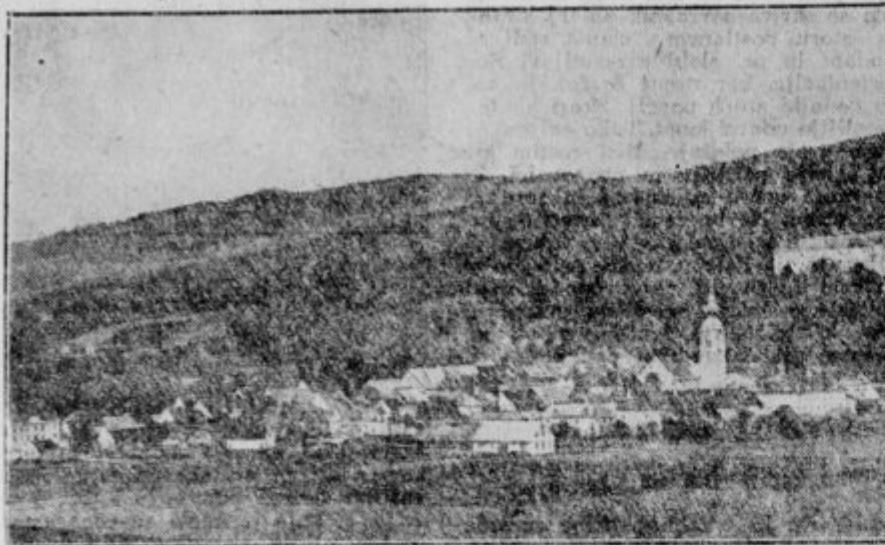
Motorni vlačilec prevaža sestavne dele pontonskega mostu.

Pontonirske mostovne edinice v marševskem redu.

„Je na Dravci meglica — al' na nebu oblak . . .“

Koroška narodna pesem

Pogled na Pliberk.

V starodavnem Pliberku

Plebiscitni fond za ponemčevanje slovenskih otrok

Pliberk, 8. oktobra.

V Celovcu so mi dejali: »Pliberk je staro mesto, 700 let staro. Ze od nekdaj je nemško. Okolica pa je vsa slovenska!«

Dobro, vredno si jo ogledati to mesto pod Poco, ki je bilo kljub svoji slovenski okolici vedno nemško.

Ni ravno veliko mesto, ta Pliberk. Kar nekoliko me spominja na Škofovo Loko, le da tukaj ni Sore, pač pa manjša Bistrica.

Slovenec v Pliberku ni treba dolgo iskati. Saj je Pliberk gospodarsko središče Podjune, čeprav je bolj na njenem robu. In Podjuna je najzanesljivejša slovenska trdnjava na Koroškem. Tu so Slovenci naseljeni kompaktno, tu ni bega v mesici, kakor v Rožu. Torej morajo biti Slovenci tudi v Pliberku.

In res so. Mesto ima seveda na videz nemški značaj. Ali le navidez. V vsem Pliberku menda ne najdeš pet družin, ki bi bile prisino nemške. Napis nad trgovinami ti povede vse. Naj te ne molijo hillerjanski in hajmveroski lepaki! Nemšivo Pliberka je umilno, Slovenci iz okolice se doseljujejo vanj in Pliberk jih ponemčuje. Fara Pliberk, ki je dosti večja od mesta, pa je slovenska. Saj imajo Nemci v Pliberku konec štiri leta sem službo božjo v svojem jeziku, pa še te ne obiskujejo bogekaj in kolikor jo, jo iz nacionalnih ozirov. Uradni je nemško. Kočevarji in drugi sedijo na važnejših mestnih deželne in sedanje uprave. Trgovci so navidez vsi Nemci. Ampak slovenski znajo vse, saj so odvisni od okolice in vedo, da v Pliberku brez slovenčine ni trgovine. Pred kratkim se je v Pliberk priseli trd Nemec in odpri trgovino. Ta se sedaj uči slovenčine, zakaj tudi on jo potrebuje.

Otrok je v Pliberku zelo malo. Ponemčene rodbine nimajo dosti otrok. Dosedjene slovenske rodbine dajejo mesto naraščaj. Otroci so seveda izpostavljeni najgršemu ponemčevanju. Le malo sem bil do sedaj v pliberški okolici, le kratko sprechod po Božjega grobu z lepo cerkvijo sem si dovolil. Stari ljudje so me pozdravljali z »Dobr dan! in tako sem jim odgovarjal. Otroci pa so pozdravljali »Griss Gott! — tako so jih učili v Šoli, da morajo pozdravljati vsakega mestno občnega tujca.

Karkoli piše kdo o Koroški, o Slovencih na Koroškem, povsed trči na eno in isto vprašanje: na Šolsko. Tu je vir vsega zla, ki ga Slovenci na Koroškem trpijo.

Ze nad 60 let traja to zlo koroških Slovencev.

cev. In toliko so stare občenam tudi priprave Nemcov za plebiscit. Od leta 1870 dalje so pričeli Nemci vejljevali Slovencem nemško šolsko. Z okrožnicimi in z naredbami so diktirali iz Celovca nemške Šole. Krajski Šolski svet so se pritoževali. Nihče ni upošteval njihovih pritožb. Do najvišjega sodišča so še pritožbe slovenskih občin. Kraji kakor Vogršč, St. Damijel, Šmihel so res dosegli, da jim je najvišje sodišče dovolilo slovenske Šole. Deželni Šolski svet se za vse to ni zmenil in slovenski Šoli kratko malo ni dovolil. Vedno je našel nekaj ljudi, ki so izjavili, da slovenske Šole niso potrebne. Le dve občini sta dosegli slovenske Šole, Šele, v gorah nad Borovljemi in pa Strojna vas v gorah nad Pliberkom, sedaj v Jugoslaviji. Ciril-Metodova Šola je tudi zgradila dve zasebni Šoli: v St. Jakobu v Rožu in v St. Rupertu. To je bilo vse slovensko Šolstvo pred vojno na Koroškem: 4 Šole.

Po nesrečnem plebiscitu se je vse to stanje postrirlo in že poslabšalo. Slovenske Šole, tudi zasebne, so kratkomalo odpravili, češ, da niso potrebne. So tako zvane utrakvistične Šole, kjer naj bi se otroci v prvem Šolskem letu učili malo slovenski in dvojezičnih abecednikov. Vse je odvisno od učiteljev, ki so po veliki večini sami zagri-

zeni nemški šovinisti. Še te abecednike prav malo rabijo v Šoli, slovenski pa se sploh nič ne nauči. Le krščanski nauk je še slovenski, pa še tega povsed izpodriva. Slovenska duhovščina se drži principa, ki ga je priznal tudi knezoškofski ordinarijat: otrok naj se uči v tistem jeziku krščanskega nauka, kot ga govori doma.

Tu v Pliberku pa imajo Nemci še druge, nevarne germanizatorične načrte. Iz milostne treh milijonov Šilingov, ki jo je dunajska vlada določila za plebiscitno ozemlje, nameravajo zgraditi »Haupschule« — meščansko Šolo. V to Šolo naj bi hodila slovenska mladina iz pliberške okolice. Torej že ni zadostni ponemčevalnic. Še eno, večjo, splošnejšo, ki bo še z večjimi uspehi trgala Slovenskemu mladino in jo prepajala z nemškim duhom, hočeo. Druge, večje so potrebe pliberškega okraja. Prebivalstvo že dokaj let zahteva izboljšanje ceste iz Pliberka v Labudsko dolino. Obljubovali so, da bo zgrajena iz te »Spender« treh

Dješke — najsevernejša slovenska župnija na Koroškem — na pobočju Svinje planine.

milionov. Mestu nujno potrebne ceste bodo dobili ponemčevalnice.

Gospodarski položaj kmotov v Podjuni je slab. Kmetija gre za kmetijo na boben. Po večini jih ženejo na boben davčni dolgov; ekskucije, državne in občinske so tu na dnevni redu. Niti kupcev za kmetije ni, le rajhovski Nemci jih kupujejo. Nasljabšč gre hribovskim kmetom.

Slovenci imajo v Pliberku svojo, dokaj močno hranično. Pa v njeni možnosti ni vse. Ta posojilnica že čuti gospodarsko krizo. Ljudje dvigajo denar in vedno bolj prosijo za posojila.

Se je Slovensko v Podjuni močno, še se oklepajo svoje grude. Ali kako dolgo še? Ponemčevalnice so na delu, gospodarska kriza je splošna, v dolino prihajajo rajhovci. Tudi tu, v Podjuni, v najbolj slovenskem delu dežele kličejo Slovenci obupno: »Pomagajte, tonemo!« — ck.

Deseti oktober v Celovcu

Celovec, 10. oktobra.

Zalosten dan je danes. Deset let je tega, kar smo bili osleparjeni za najlepši kos naše domovine. Slovenci na Koroškem čutijo, da danes deli njihovo bridiščo million bratov južno Karavank. Nemci na Koroškem slave ta dan kot svoj največji praznik in zraven še zahtevajo, da se njihovega slavlja udeleže tudi Slovenci.

Kot zmago nemščva nad Slovenci slave ta dan koroški Nemci. Kot dan svojega največjega poniranja se ga spominjajo Slovenci. Deseti oktober — slovenski Vidov dan!

Na veliko in široko so organizirali Nemci svojo proslavo. Iz vseh avstrijskih dežel so privabili k svoji proslavi Nemce in iz Nemčije. Župan mesta Wiesbaden v Nemčiji, Krško naj bi danes ob 11 dopoldne položil temeljni kamen pri koroškem znamu za plebiscitni spomenik. Ta slavnost je preložena na jutri, v soboto dopoldne. Zaradi neugodnega vremena.

Solnce, ki je nekaj dni obsevalo z brezoblačnega neba krasno koroško zemljo, se je danes premislio in ni hotelo sodelovati pri plebiscitni proslavi. Neprestano lije dež, vmes pa pada sneg, prvi letošnji sneg v Celovcu. Nebo žaluje s Slovenci na današnji dan.

Celovec je v zastavah. Največ je frankfurter in cesarskih nemških zastav, pa tudi koroških rdeč-belejih je dosti. Prav malo je avstrijskih rdeč-belo-rdečih, videl pa sem tudi črno-rdečo-žolto zastavo — prapor avstrijske monarhije. Monarhisti v Celovcu še namreč niso povsem izumrli. Trgovine so seveda vse zaprte, izložbe pa so okrašene z ze-

Pogled na Podjuno izza Klepinjskega jezera proti Velikovcu.

Orošava:

**,Gori, izgori
in nase pozabi...“**

(8. oktobra 1917 — 8. oktobra 1930)*

Bila sem deta še ne žestelinno, ko sem ga spoznala, leto dni preden je umrl. Očeta, imetje — vse nam je učil svetovni požar. Bili smo tuji med braći, — nihče nam ni mogel, hotel pomagati... Jaz sem ravno prestala težko, smrtnočevanno bolezni — la mama je prišla in bolnico z najnajlažjo, par dni staro hčerko. Skoro bi bila takrat mama omahnila pod težo temnih, brezupnih dni. In takrat je prišel on, kot angel-rešitelj z dobro, tolažilno besedo...

Se se spominjam, četudi megleno, nejasno. V prijazni vili na verandni nizu je sprejel — mene in mano — dobrodojen mož, z blagim smehljanjem na ūsu. Jaz sem bila v silni zadregi: desni čevelj sem imela raztrgan. Strašno sem se bala, da bi go spod to opazil. Z levo nogo sem skušala zakriti zvezjeno rano. A on je vendar opazil. Tako je uganil vzrok moje zadrage. Dvignil me je in se veselo zamrzel.

Ö male gospodinje je srnam, ker se ji čeveljek amejeje je rekel in se ameje, ameje, da so meni kar solze stopile v oči.

Ko je viden, da jokam, se je zrečil: »Kaj bolj želala zato, še se ti čeveljek ameje! On se ti ameje, ker je vesel, da bo telo lahko kmalu med staro živo in Šoli ti imela nose, lepe čeveljke! — Gles, mi se tudi moj ameje, je veselo pristavl, stodi

* Ta črtka smo dokali nekoliko prepravili za skrbnost. Kreskovi smerti, pa jo objavljeno danes. Ker je tega komentar k naslovu članka: O Kreskovi smerti in njegovih zekrivnostih. — Op. gred.

moj pravil, da bo moral kmalu v pezjon!« In dvignil je nogo, da mu je zarežala luknja v čevelju... Mama je jokala, on jo je tolažil s svetom in z dobro besedo.

»Kmalu bo bolje, le ne obupajte,« jo je bodril, »vsaka krivica se mora maščevali. Bo bolje, bo...« — je ponavljal vedno iznova in zamišljeno zrl v dajivo...

»Bo bolje, bo... sem ponavljala za njim in sledila njegovim pogledom. Tako lepe hruške so rastele na njegovem vrhu. Misliš sem, da tudi on misli na mene, ko jih gleda in pravi, »da bo bolje!« Karščine so se mi zmedel editi, strašno tečna sem naenkrat postala in neutralno sem ponavljala za njim: »Da, bo bolje, bolje!«

Končno je le opazil moje hrepeneče pogledje. »O ti malo filozof!« je zaklical, me dvignil in ne sel na vrt. Nabral mi je hrušk polno naročje... Tako sem bila zopet enkrat srečna... Pozabil sem za kratek hip, da me žaka doma mrzla, prazna soba — in mi ne postelje, ne večerje... Tedi mama se je utolažila; nasmejala se je, kar ni storila že dolgo, dolgo...

Ko sva odhajali, je stisknil mami v roko desetek. »Za čeveljek, je amenil. Mamo se je branila: »Nisva prišli zato; po dobri, tolažilno besedo, pristreljek nasvej sva prišli. Denarja ne vzamem, ne... Nikoli več ne bi mogla prestopiti Vašega praga: za vse so sedaj žasi hudi, tudi za Vas!...«

Razbudi si je: »Nimam mnogo, a kar imam, rad dan. Jez sem sam, Vi imate otroke. In počasi je je desetek v žep. Mama se je še branila, tedaj je pristavil: »Morda želite še vozni listek za na luno, mogoče so tam doma tako čudni ljudje kot Vi, ki se v današnjih časih in v Vaših razmerah branijo denarja. Mama je bila premagana.

Jaz sem v prejšnjih letih z atkom mnogo potovala, zelo rada sem se vozila po železnicai. Skrivaj

sem vlekla mamo za krilo, naj ne pozabi voznega listka za na luno. Mama me pa kar ni hotela slišati. In ko mi je pozneje povedala, da se na luno sploh ne more potovati, da je rekel to gospod je za Šalo, ki kar nisem mogla verjeti. Strašno sem bila razočarana...

Njegova sestra je prišla na verando in javila obisk. Imenovala je gospoda, ki je imel takrat prečenje mesto v javnem življenju. Krek je takoj vedel, po kaj je prišel. »Aha, temu moram pa se staviti govor,« se je obrnil k mami, »moram dati ognejnih besed, tem našim omahljivcem. In s prijaznim nasmehom naju je spremil skozi vrata.

To je bilo prvič, ko sem videla tega ljubezničnega moža. Močan vtis je napravil name, četudi sem bila takrat še nerazsoden otrok. Predstavljala sem si moža, kot sem jih videla mnogo. Mož v nezgodnem položaju. Visokega, nepristopnega, redkih, neprizajnali besed. Mož, pred katerim se bom morala globoko prikloniti in mu poljubiti roko. V resnici, kar bala sem se tega obiska in zato sem tudi svoj razigrani čevelj takoj skrbno skrivala. Pa kako sem bila presenečena, ko je mama prišel nasproti namesto visokega, nepristopnega gospoda ljubezničnega, prijazen mož, ki me je včipnil v lice, ko sem mu hoteli poljubiti roko... Mož, ki se je zanimal zame in govoril z menoj s preprostimi besedami, kakor otrok z otrokom — in z mano kot razumeval.

To je bilo prvič, ko sem videla tega ljubezničnega moža. Močan vtis je napravil name, četudi sem bila takrat še nerazsoden otrok. Predstavljala sem si moža, kot sem jih videla mnogo. Mož v nezgodnem položaju. Visokega, nepristopnega, redkih, neprizajnali besed. Mož, pred katerim se bom morala globoko prikloniti in mu poljubiti roko. V resnici, kar bala sem se tega obiska in zato sem tudi svoj razigrani čevelj takoj skrbno skrivala. Pa kako sem bila presenečena, ko je mama prišel nasproti namesto visokega, nepristopnega gospoda ljubezničnega, prijazen mož, ki me je včipnil v lice, ko sem mu hoteli poljubiti roko... Mož, ki se je zanimal zame in govoril z menoj s preprostimi besedami, kakor otrok z otrokom — in z mano kot razumeval.

Se mnogokrat sva prišla k Kreku po tem prvič obisku. Njegove vedre, iskrene besede so vedno kot solnični žarek pregnale obupne misli moje mame. Mnogo nam je pomagal z nasvetom in posredovanjem. Malo časa je imel, — nepremehoma so prihajali k njemu, eni po nasvet, drugi po točnizu in bodrilo. Zdaj so ga klicali tja, potem zopet drugam, nikjer pa niso mogli pogrešati... Povsed je budila upanje njegova jasna, priravnena beseda in sejala tolažbo v od bolj optaplja sreca... Iz

dneva v dan, od zore do mraka je delal. In ni tožil, ni čutil truda — delal je za druge, vse samo za druge...

Neko je dejal mami: »Mnogo dela imam, sedaj ne utegnem, a ko bodo prešli preko nas ti viharji, ko se konča vojna, takrat ko bomo svobodno zadržali v svoji državi, si bom odpočil tudi jaz. In ekat boste. Vi prišli k meni, da bova napisala Vaš življenjski roman, roman nesrečne žene...«

Ni se mu izpolnila ta želja. O n, ki vodi naš usodo, je hotel drugače...

Njegovo sveto poslanstvo ga je klicalo daleč, v druga meseca. S popotovanja nam je posiljal razglednice — ljubke slike otrok — s pomembnimi stihki, ki so izražali trdno vero in upanje v skorajnje vstajenje težko pričakovanega sonca — svobode...

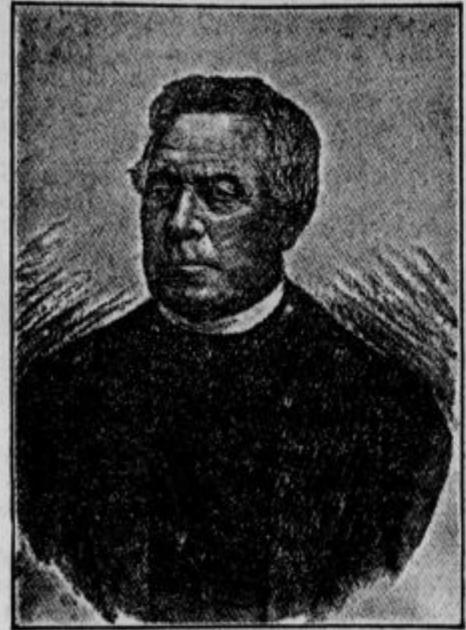
Se par tednov pred smrtno je pisal iz tujine. Na razglednici glava svetnice Fabiole, zavita v zeleno kopreno. Na drugi strani so bili stih:

Pomlad, hiacinta, vijola —
želiš si je ti in jaz.
Mraz je, mraz —
zavij se, Fabiola!

To je bilo zadnje, kar nam je pisal. O, ali je mar vedel, da ne bo dočakal prihoda tistega velikega dne, katerega je on sam prvi oznanil s svojo preroško besedo?... Je morda slušil, da ne bo videl trenutka, ko bo padla veriga stoletnega robstva in bodo njegovi bratje piani od veselja kličali: »Svoboda, svoboda!«...

Koroška - zibelka slovenske kulture

Od tistih davnih časov, ko so koroški knezi prisegali na gospodstvenem polju zvestobo slovenskemu ljudstvu v slovenskem jeziku pa gor v našo dobo, ko so v Sveti Jakobu v Rožu poslali v grob mladega pesnika in narodnega boritelja Zwitterja, so bili koroški Sloveni najmarijivejši graditelji slovenske kulture. Najdemo jih vedno na vodilnih mestih, daleč čestokrat pred svojimi rojali iz

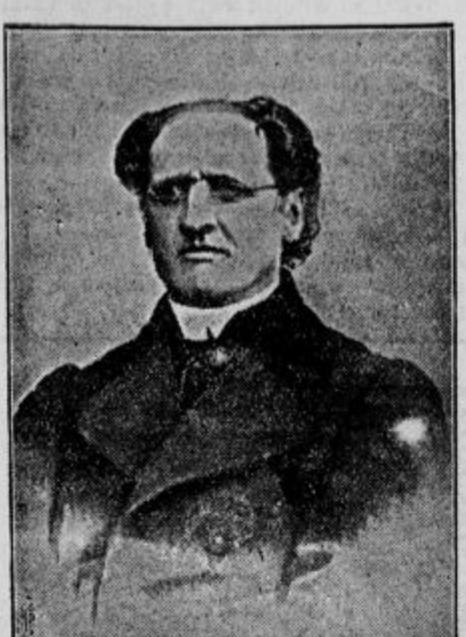

Matija Majar Ziljski
1809–1892

drugih dežela. Ali imajo Slovenci še eno osebnost, tako markantno, kot je bil knez Drabosnjak iz Drabosjen v Jezerih nad Vrbo, ki je v dobi francoske revolucije, 1790, oral po svojih brdih in na ozrah zapisoval svoje »rajme«, prevajal Kolumonov žegen in pisal svoj Marijin pasijon ter ga v ponočnih urah tiskal v svoji tiskarni, skriti v kleti svoje lesene kočure? Skoroda dvesto let pred njim je trudopolno zbiral narodno gradivo Jeronim Megiser in napred izdal prvi slovenski slovar in skupno z jezuitom Jožefom Čadežem prve slovenske pridige. Ljubezen do jezikoslovnega študija se je takrat udomačila na Koroškem in zadnji koroških jezikoslovcev, profesor Sket je šel počivat na grobišče v Anatoliji pri Celovcu le nekaj let pred svetovno vojno.

Koncem 18. stoletja vladala na Koroškem najintenzivnejše slovensko kulturno delovanje. Ožbald Gutsman tiska 1770 svoje »christianske reenice«, 1777 pa že objavlja svojo razpravo o slovenskem pravopisu. Deset let pozneje je napisana slovenska slovnica in nemško-slovenski slovar. Prosvetljena doba torej ni šla neopaženo mimo Koroško. Janez Japelj, ki je koncem istega stoletja kanonikoval v Celovcu, zbirala slovenske narodne pesmi, pesnikuje sam in napiše monumentalno slovensko-slovensko. Smrt ga je ugrabila prej, nego je mogel dovršiti svojo primerjajočo slovensko-slovensko.

Z temi začetniki, ki so zapisali svoja imena v slovensko kulturno zgodovino, pride rod Jarnikov, Majarjev in Ahačeljev, ki so poznani pod imenom »Ilirci«. Urban Jarnik, župnik v Blatogradu, zbiratelj narodnih pesmi, prvi pisatelj nabožnih knjig, ljudski učitelj, kojega »Razgovor med enim fajmaštom in eno farmancem o žegnanih redic« se še danes z isto koristjo bere, kot njegova »Nevarnost mladih ljudi« ali njegova »Sadnjerec«.

Andrej Einspeler
1813–1888

Pod njegovim vplivom je začela rasti jezikoslovska literatura, on sam je objavil nebroj jezikoznanstnih in starinoslovnih spisov. S Stankom Vrazom sta delovala na enotnem ilirskem jeziku. Jarnik je v oni dobi vsem Slovencem prvoribitelj in zvezda vodnica.

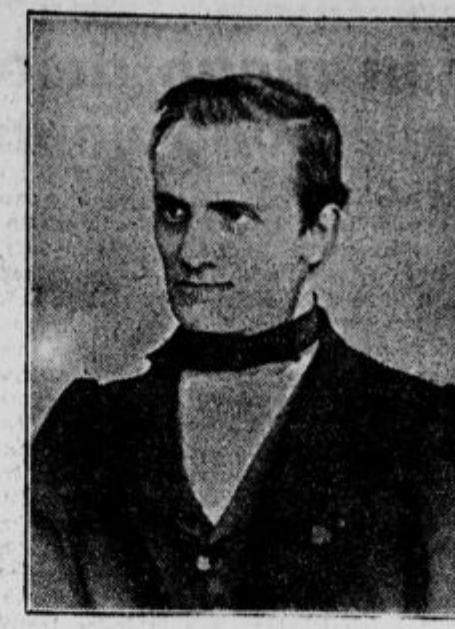
Ahi ima Slovenija v isti dobi osebnost podobno Matiju Majaru Ziljskemu? Pisatelj v mladi dobi, se je razvil v po celem slovenskem svetu znanega jezikoslovca in izrazitega panslavista. Napisal je celo vrsto učnih in nabožnih knjig, pesmarice, slavil brata Sv. Cirila in Metoda, pisal v Slomškove »Drobtinice«, potoval na vseslovanski kongres v Rusijo (1860) in končal svoje znanstveno delo z načrtom, kako »zdržati jugoslovanske narode v eno državo«. Proti koncu je izdal revijo »Slovanec«, 1883 pa je šel umret v Zlato Prago.

V to dobo pada tudi 1852. ustanovitev Družbe sv. Mohorja, največje kulturne institucije, kar jih je sploh kedaj znogel Slovenec. Družba sv. Mohorja je bila slovenska mati, slovenska država, edina slovenska duševna avtonomija.

Z njo prideamo do drugih dveh velikanov, ki sta, eden na političnem, drugi na leposlovnem polju vodila slovensko ljudstvo: Andrej Einspeler in Anton Janežič. Einspeler, kakor tudi Serajniki, spada med duševno in narodno aristokracijo naše zgodovine. Kot mlad dijak je Einspeler že sodeloval v listu »Slovenec«, pisal o šoli, v slovenskem jeziku, izdal za Janežičeve »Slovensko Obelo« posebno prilogo, ki je pod raznimi imeni izhajala do 1888 l., ko je kot »Prijatelj umrl. L. 1865 je že ustanovil političen ist »Slovenec«, istega leta prvo slovensko čitalnico, l. 1869 prvo slovensko politično društvo.

Prvo delo Janežiča je njegova slovnica (1841), ki je ustvarila jedinstveni slovenski jezik. 1852 je ustanovil društvo za izdavanje dobrih slovenskih knjig. V svoji »Bčelic« je potegnil težište slovenske leposlovnega življenja in delovanja na Koroško. Njegova revija »Cvetje iz domačih in tujih logov« je prva te vrste. Do konca svojega življenja je ob strani Einspelerja velikanil med Slovenci, in ko sta eden in drugi legla v grob, sta lačno rekla, da ima Slovenec svoj jezik in da nosi v srcu narodno samozavest. To so mejniki v vsaki zgodovini.

Janežičeve dedičine sta prevzela profesorja Sajnik in Sket, marljiva nabiratelja narodnega gradiva in priznana jezikoslovca, političnega oporoka pa je Einspeler izročil duhovnikom, ki jih je vzgojil, Gregorju in Lambertu Einspelerju, Lovru Serajniku, voditeljem kova Ražunov iz St. Jakoba v Rožu, ali Treiberjev iz St. Ruperta pri Velikovcu, bratov Ehrlichov iz Žabnic, katerim so se pridružili rodoljubi iz sosednje Štajerske kot Smodej, ali iz Kranjske kot dr. Brejc in dr. Rožič, ki so si Koroško izbrali za svojo domovino ter osredotočili svoje delo okrog političnega društva ali krščansko socialistične zveze. Grafenauer France, je pa simbol ko-

Anton Janežič
1828–1869

roške politične odporne sile. Ali je tudi simbol usode koroških Slovencev? Dokler se bo govorilo o koroških Slovencih, se bo govorilo o tem zlajskem kmetu, ki je postal legendaren v svoji domovini, ki je pomenil devizo in zastavo v teh narodnostnih bojih. Tudi on spada v vrsto onih rodov, ki sta jih rodila Zila in Rož, iz katerih so drugod izšli Lampeti in Kreki in Korošči.

Kot zadnja v tej slavni galeriji koroških velikih slovenskih mož bosta viseli podobi očetov Ehrlichov, od kajih je enega že umorila bol nad usodo svojih bratov, drugi pa se je junaka boril za nje do zadnjega zvesti, pri zadnji bitki, največji izmed vseh, najhušji izmed mnogih, ki jih je vojval slovenski koroški rod — in izgubil.

Kako smo izgubili Koroško

Danes je brezplodno deliti očitke radi izgube slovenske Koroške. Katastrofo smo zakrivali deloma sami, deloma pa je bilo razpoloženje v mednarodni politiki tudi nasprotno željam koroških Slovencev. Po našem mnenju je sklepitev bilo odločilno. Mirovna konferanca je načela vprašanje avstro-jugoslovanske meje v začetku marca 1919.

Josip Apich
1858–1911

Dvoje dejstev je takrat določilo mnenje, ki ga je sprejela teritorialna komisija mirovne konference: prvič stališče Italije, ki je smatrala koroško vprašanje kot del jadranskega vprašanja ter zahtevala, naj ga mirovna konferanca resi v zmislu londonskega pakta z dne 25. aprila 1915, torej v neprilog svoje nove jugoslovanske sosedje. Tako je Avstrija dobila čisto nepridakovano dragocenega zaveznika v Italiji. Istočasno je prispevalo v Pariz tudi poročilo predsednika ameriške razmejitvene komisije podpolkovnika Milesa, katerega sta koroška in ljubljanska deželnna vlada zaprosili, naj določi mejo med avstrijsko in jugoslovansko okupacijo, dokler mirovna konferanca vprašanja ne bo rešila.

Podpolkovnik Miles je, nikdo ne ve pod kakšnim vplivom, in kljub velikemu trudu od naše strani, da bi ga dobro informirali o dejanskem stanju narodnostne meje, poskal mirovni komferenci poročilo, ki je prizpravilo Karavanke za mejo med Avstrijo in Jugoslavijo.

Mirovna konferanca je torej nameravala določiti Karavanke za severno mejo Jugosla-

vije, in to brez nadaljnega. Medtem je prispeval v Pariz koroški delegat dr. Lambert Ehrlichs s potrebnim znanstvenim materialom, ki je našo mirovno delegacijo usposobil za zelo oster in težaven diplomatski boj, ki je trajal skoraj cele tri mesece, in ki se je končal s priznanjem plebiscita.

Prvo, kar je naša mirovna delegacija dosegla, v brk italijski in ameriški opoziciji, je bilo, da je podrla Karavanke kot našo severno mejo. Vrhovni svet je dopustil plebiscit, a vključil je v plebiscitni pas v celovski kotline tudi izrazite nemške kraje severno od Celovca. Drugi naskok naše delegacije je torej veljal temu predlogu. Končno je uspel, in tako sta se pojavila dva plebiscitna pasa, A in B. Naša delegacija je neto hotela doseči, da bi se v pasu A plebiscit sploh ne vrnil, ampak samo v pasu B. V tem svojem stremljenju žalibog ni uspela tudi nesrečnih vojaških dogodkov v domovini.

Končno je Vrhovni svet na svoji sedmi seji, ki jo je posvetil koroškemu vprašanju, definitivno odločil, da se bo vrnil plebiscit zaporedoma v dveh pasih A in B (23. junija). Pri tej prilikai moramo poudariti, da se je predsednik teritorialne komisije, sedanjí ministriki predsednik Andrej Tardieu zelo izpostavil za jugoslovanske težnje, ter 20. maja na svojo osebno odgovornost iztrgal iz mirovnih predlogov, ki bi se bili imeli izročiti Avstriji, one strani, ki so govorile o Koroški. Tako je prispeval Vrhovni svet, da se je zopet hvil v vprašanjem ter slednji le dovolil plebiscit.

Izid ljudskega glasovanja je znan: 15.279 glasov je bilo oddanih za Jugoslavijo, 22.025 glasov za Avstrijo.

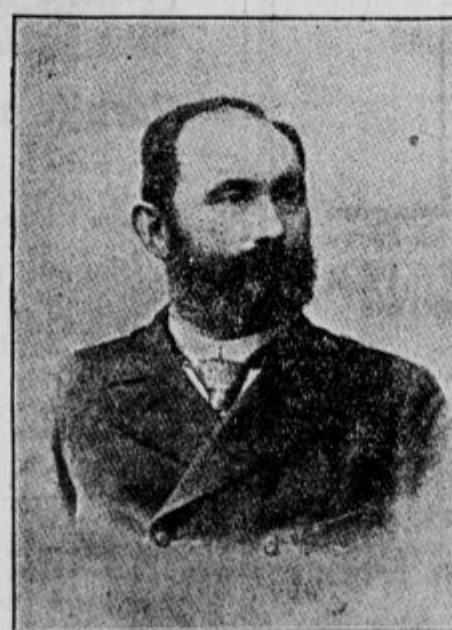
Ko se je zvedelo, da je Anglia obljudila Italijo svojo diplomatsko pomoč glede koroškega plebiscita proti koncesijam, ki jih je Italija dala Angliji v Mali Aziji, je bilo precej jasno, da iskrena pomoč, katero nam je izkazoval francoski delegat grof de Chambrun, ne

France Treiber

bo mogla zmagati proti zedinjenim glasovom angleškega in italijanskega plebiscitnega komisarja. Plebiscitna komisija je bila torej nam povražna v razmerju dva (ako vstojemo tudi jugoslovanskega delegata) proti trem (z avstrijskim delegatom). In na podlagi te politične aritmetike je plebiscit moral biti to, kar je tudi v istini pokazal dne 10. oktobra 1920.

Na južni obali Vrbskega jezera, malo nižje od Vrbe, leži knežev dvorec s prekrasnimi nadasmi, ki se napajajo v modrih vodah Vrbskega jezera. Za njim se spenajo grički do Logevasi, obljuden z zavednimi Slovenci. Avstrijska vladata ga je iz globoke hvaležnosti nodarila enemu članu mednarodne plebiscitne komisije za službo, ki si jih je pridobil v dnevnih plebiscitih za koroško nemščino. Ali mu vesi kaj očita, kadar sliši izza logaveških brd odmeve slovenske pesmi?

Jakob Sket
1852–1912

Dr. Fran Sušnik:

Razžaljena nam duša

Kakor da je roj hudičev zbesnel in se razpršil po koroški zemlji: za vsakim ogrom so prežali, po vseh stezah zalezovali.

»He, mama! Dušo prodajte! Za pet il cu'rat« Pačili so se kakor opice in kakor papige povekali, da bi posnemali jezik, ki je pesem.

»Pet kil cukra — k prvič!«

»Šest kil cukra — k prvič — drugič in —!«

»Sedem kil cukra —!«

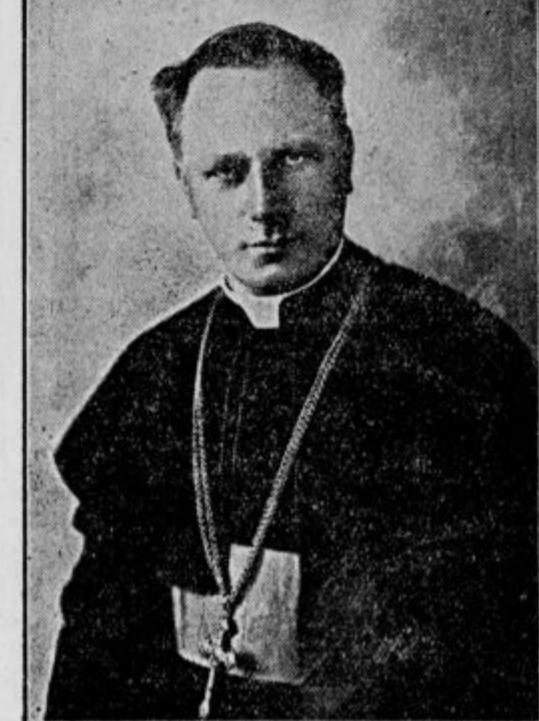
Po belih cestah so drveli avtomobili. Nič drugega ni ostalo za njimi kakor smrad benzina in oblik prahu.

»Atej! Dušo prodajte! Za tri pakeljne tobaka.« Avtomobili so frčali, koder prej v letnem dni ni bilo nobenega.

»Deča, dušo! Za židano adreco jo dajte!«

To je bil sejm in pijan ples, da je bila vsa dežela kakor dekle pijano za plotom, od slej telo vse voljno, še se je hohtalo onemoglo in dremavalo hihalo. Okoli nje pa so stali in žrebali za njo.

Mimo so drveli avtomobili, vsak dan dvajset in petdesetkrat. Vozili so se Yankeeji in mistri s

Knezoško dr. Gregor Rožman

svojimi Misses, signorji in signorine, gospodje in fraje. Za njimi kakor sence postolovci in kriminalni tipi iz devetih dežel, z bolserji in revolverji.

Ali je bil plebiscit velika reklama prireditve za koroška letovišča?

Ali je bil kakor žlahten Šentjanžvec za tiste, ki jih še vojna ni dovolj napojila?

Ho, lepo je bilo na Koroškem: vino za grož, ljubezen zastonj. Razbrzdan, prešeren krohot kakor v javni hiši pred polnočjo...

Pij, bajazzo!

Tako se je pred stoletji zakrohotil nemški valpet na onem knežjem polju pri Gospe Sveti in potisnil slovenskega kraljevskoga kmeta s prestola

Fara!

Koliko grošev mu je že dal?

Vedro vina?

Pij, bajazzo!

Ko črna noč je odel porogljivi krohot razbila zemljo.

Po petih stoletjih so farzo ponovili. Znova so ga posadili na knežji prestol, našega kraljevskoga kmeta. Na glavo so mu dali krono iz klobas in žemelj, v desnico ogromen vrh piva — »Freibier!« —, v levico dolgo, tolsto cigaro, v žepu letakov v domači »šprahi«; ognili so ga z raztrganim škrilatom suverenosti, našega kraljevskoga kmeta.

Pij, bajazzo, »Freibier!«

Klanjali so se mu:

»Izberi si vojvodo po duši in srcu!«

Režali so se mu v obraz, za hrbotom pa mu je čakal nemški valpet, da ga suni, prav kakor pred petimi stoletji.

Farsa!

Kakor črna noč je odel krohot razbila zemljo.

O, da bi odgrnil ta črni plasč in videl v trudnih očeh!

Ali je še misterij v njih?

Ali topa smri?

Nemo, začudeno buljijo kakor preplašen otrok

Avgusta iz Roža

Dr. Rožič Val.

Pros. organizacija in njen delo na Koroškem pred svetovno vojno

Matrice

Prosvetna organizacija koroških Slovencev (v širšem pomenu besede) je pred svetovno vojno obstoala v treh mogočnih, trdnih postojankah: v Slovenski krščanski socijalni zvezi, v samostojni slovenski koroški »Zadružni zvezki« in v »Katol. političnem in gospodarskem društvu za Slovence na Koroškem«. To so bila tri kulturna Zarišča, poprišča in toršča, v katerih se je neprehenoma oralo in sejalo, gojilo in negovalo slovensko žitje in bitje na Koroškem.

Frane Grafenauer

Vse tri imenovane organizacije: »Pros. zvezek« in »Gospodarsko-politično društvo« so imelo svoj glavni sedež v Celovcu, od koder so izhajale vse pobude in navodila, nasveti in direktive v posamezne manjše celice — v društvu, v zadrugah, v organizaciji po celem slovenskem Korošku.

Vsak nedeljo, vsak praznik in tudi ob delavnikih so se vršila mnogoteta predavanja, igre, shodi in sestanki, v katerih so se resno obravnavala socialna, splošno kulturna, gospodarska in tudi politična vprašanja, ki so temeljila na in v potrebah slovenske koroške grude in duše.

Slov. krš. soc. zvezca je imela stalen kader izvoljenih govornikov in predavateljev v Celovcu, ki so vsako nedeljo ponimi in poleti prostovoljno in neplačani pobiteli ker šebele iz svoje celovške matice na prostrane hivade pouka župnikov poslušalcev. Priljubljeni in najdeni ljudski prosvetni predavatelji so bili: magr. Podgor, dr. L. Ehrlich, urednik Smodej, tajnik Vajncer, dr. Jesenko, dr. Schaubach, dekan V. Limpel, dr. Rožman, dr. Arneje, dr. Rožič in drugi. Na dedeli je bil tak vsak župnik in kaplan obenem tudi predavatelj-governor in voditelj društva. Politični govorniki so bili v prvi vrsti: dr. Brej, poslanec Grafenauer, urednik Smodej, dr. Müller, dr. Obšak, urednik Ecker, pokojni Einspieler, dr. Schaubach, dr. Jesenko, kmet Turk, da imenujem le nekatere, ker vseh ne morem našteti.

Matica prosvetnih društev, t. j. Slov. krš. soc. zvezca je imela v svoji centrali organiziranih nad sedemdeset Slov. kat. moberških društev po vsej Koroški. Ne bo odveč, ako ob 10letnici nešrednega plebiscita pogledamo malo nazaj v delo koroško Slovensko in si razgledamo njene kulturne trdnjave pred 15 leti, t. j. pred svetovno vojno.

Celovec — kulturno središče koroških Slovencev

Naravno kulturno središče koroških Slovencev je bilo v Celovcu, kjer je imela svoj sedež Družba sv. Mohorja od leta 1832 naprej. Družba sv. Mohorja je imela pred vojno svoj poseben kulturni in zgodovinski pomen za koroške Slovence. Okrog nje

se je zbiralo vse, kar je bilo narodnega in zavednega naroda. Tu je našel vsakdo brez izjemne razlike trdno zavetje, tolažbo, okreplila in bodrilna. In to je trajalo skoraj celih 70 let. — Kaj in koliko je storila Družba sv. Mohorja v tem času za obmejne Slovence, to tvori dolgo poglavje zase.

Poleg Družbe sv. Mohorja se je pozneje ustanovilo slovensko »Gospodarsko-politično društvo« v Celovcu, ki je vzelo v roke politične, gospodarske in narodne vajeti koroških Slovencev.

Za »Gospodarskim in političnim društvo« se je potem l. 1908 ustanovila samostojna »Slov. krš. soc. zvezek« za Koroško s sedežem v Celovcu. »Pros. zvezek« v Celovcu — tako bomo odslej kratko imenovali matico prosvenih društev, t. j. »Slov. krš. soc. zvezek« — je imela dobro organizirano centralo, ki je imela redne tedenske odborove seje. Imela je lasten lokal za seje in lastno trgovino in prodajalno za prosvetne društvene potrebe: knjige, tiskovine, papir, znake, devocionalije in druge za društva in igre potrebne predmete. S trgovino je bila združena pisarna, katero je uspešno vodil poslovni tajnik g. Vajncer. Preden smo dosegli lastno prosvetno prodajalno, smo morali izvajevati marsikateri hud boj z vladom in z obrtno oblastjo — t. j. celovškim magistratom. »Pros. zvezek« je skrbela za predavatelje, je posredovala med članicami za živahno društveno delovanje: tako za igre, predavanja, izobraževalne tečaje, za knjižnice itd. »Pros. zvezek« je imela, kot že omenjeno, koncem l. 1914 pod svojim okriljem organizirana nad 70 društev.

Prosvetna društva po deželi

Slovenska izobraževalna društva so obstajala po sledenih krajih: Delavsko socijalno društvo v Prevaljah, v Celovcu, v Črni in Podljubelju; delavsko mladiško društvo »Zora« v Celovcu; dalje slovensko izobraževalno društvo v Velikovcu z naslovom »Lipac«, persko društvo »Kole« v St. Jakobu

Dr. Lambert Ehrlich

v Rožu, izobraževalno društvo »Trta« v Žitaravasi, »Zvezda« v Hodisah, »Kočna« v Svečah, »Trdnja« v Grabštanju, »Zorja« v Kazazah, »Bilka« v Biljevci, »Danica« v St. Vidu v Podjuni, »Sloga« v Podravlju, »Peca« v Močici, »Edinost« v St. Tometu pri Gospe Sveti, »Plamena« v Selah, »Obire« na Obirske.

Brez karakterističnih imen odnosno prilinkov so bila slovenska izobraževalna društva še v naslednjih krajih: v Dobrlivasi, Globasnici, v Smilatu pri Piberku, v Vogrjah, Vovbrah, v Skocijanu, Žabniku, v Grebinjskem Kloštru, v Grobinjah, v

St. Petru na Vašinjah, na Rudi, v Kotljah, Guštanju, Libelčah, v St. Lipu pri Ženku, v Spod. Trušnjah, v Zelinjah pri Velikovcu, v Smarjeti pri Velikovcu, v Tinjah, v Piberku, v Železni kapli. Pevska društva so bila: v St. Jakobu v Rožu, v St. Janu v Rožu, v Piberku, Železni kapli, Prevaljah, Celovcu, Borovljah-Glinjah; pevski odsek je obstajal sploh pri vsakem društvu. Dalje so delovala izobraževalna društva v Rožu in na Zili, tako v Podljubelju, v Slovenjplajbergu, v Smarjeti v Rožu, v Borovljah-Glinjah, na Radljah, v Žreletu pri Celovcu, Škofičah, Logavasi, Rožku, na Bonci, v St. Lenartu pri sedmih studencih, v Bistrici na Zili, v Domačalah in Kostanjah in St. Juriju na Strmcu.

Dr. Martin Ehrlich

Poleg izobraževalnih društva so bila v nekaterih krajih tudi telovadna (orlovska) društva Orel, tako v St. Janu v R., v Svečah, v Piberku in Celovcu in telovadno društvo »Sokol« v Borovljah-Glinjah. Bilo je tudi nekaj tamburaških društev: »Bisernica« v Celovcu, tamburaško društvo na Branci in v Borovljah. V Kotmarivasi so imeli pevsko, tamburaško in izobraževalno društvo »Gorjanci«.

Tu naj pripomnim, da je telovadno društvo »Orel« kakor tudi »Sokol« nemška koroška vladna dosledno sistematično preganjala in zatirala. Prepovedala je članom javno nositi uniformo.

Ustanovili smo tudi samostojno osrednje abstinentno društvo »Sveti vojska« za Koroško v Celovcu. Imelo je po deželi pet podružnic, tako v St. Janu, v Svečah, v Kazazah, v Globasnici. Ob izbruhu svetovne vojne so »Sveti vojsko« razpustili, člane preganjali, češ, da se za njo skriva tajna narodna organizacija. — Na večih krajih so bile tudi podružnice sv. Cirila in Metoda, tako v Kotmarivasi, v Borovljah, v Celovcu in drugod. Tudi »Slovenska Straže« je imela svoje podružnice v Celovcu, Piberku, Velikovcu in drugod.

Iz teh povrnih podatkov vidimo, da je bilo za prosvetno delo med koroškimi Slovenci dobro poskrbljeno, kajti vsak večji kraj je imel svoje zavetiske in zatočišče, kjer so se prirejala predavanja, igre in splošno izobraževalno-socijalni tečaji. Kako šebele iz panja so se vsako nedeljo vsili govorniki iz Celovca na deželo ter obleteli društva s svojimi poučnimi govorji.

Gospodarska organizacija

Za strokovno narodno gospodarska vprašanja in zadeve pa je obstajala »Zadružna zvezka« za Koroško v Celovcu. Imela je čez 40 članic, t. j. hranilnic in posojilnic ter drugih gospodarskih organizacij po vsej Koroški. Sedeži koroških slovenskih gospodarskih zadrug (posojilnic in hranilnic) so bili: Železna kapla za Belo, Crna, Djekše, Gajševce, Globasnica, Kazaze, Kršanje, Mežica, Prevalje, Šentlavrenc, Suha, Piberk, Velikovec, Sp. Dravograd, Smihel pri Piberku, Vovbre, Tinje, Želinje; dalje: Celovec (Hraniln. in pos. društvo, Podružnica ljubljenske kred. banke, za delavce »Cebelica«) Bileča, Bistrica na Zili, Borovje, Glinje, Kostanje, Hodilje, Kotmarava, Loče, Podljubelj, Podravlje, Sko-

lič, St. Jakob v Rožu, Šmarjeta v R., Štebenj na Zili, Sv. Jurij na Zili, St. Janez v Rožu, St. Tomaž pri Celovcu, St. Lenart pri 7 studencih, Zabnica. Za vse te zadruge je prirejala Zadružna zvezka zadržane poučne tečaje, katere je po večini vodil revizor g. L. Schöff. Govorniki so bili poleg g. Schöffa še iz Celovca in Ljubljane.

Poleg denarnih (kreditnih) zadrug so delovala še razna gospodarska društva. Tako je bila v Celovcu »Osrednja zadruga za vnovčenje živine in pospeševanje živinoreje v Celovcu«, Gospodarska zadruga (za poljske pridelke in vsakovrstno blago) v Šentlavencu, Živinorejske zadruge v St. Janu v R., v Libučah, v Tolistem vrhu, v Žitaravasi in v Zvabeku; dalje so bile Kmetijske zadruge (podružnice) v Radljah, v Strojni — St. Danielu; mleksarska zadruga v St. Jakobu v R., čebelarske podružnice (društva) v Apačah, St. Peter na Vašinjah, Dobravšči, v St. Janu v R. — Konzumna društva v Štebeni na Zili, v Borovljah, Prevaljah in v Crni. V Crni je vrh tega obstajalo delavsko društvo »Vzajemnost«. V Borovljah je dobro uspevala slovenska puščarska zadruga. Na Blatu pri Piberku so imeli svoje slovensko loško društvo, v Selah pa vzajemno zavarovalno društvo proti požarnim škodam. V Celovcu je dobro delovala tudi »Podružnica slov. plan. društva s pokojnim prof. Stefanom Podbojem na čelu.«

Ostale organizacije

Za šolska vprašanja in interese se je bilo ustanovilo »Slovensko šolsko društvo«, ki je imelo hude boje s celovško vladno. — Imelo je svoje podružnice po deželi.

Za duhovno prosveto, t. j. notranje duševno življenje so poleg cerkve skrbeli še razne bratovščine: Družba sv. Mohorja s knjigami — čez 7000 članov, Marijine družbe, bratovščine III. reda, Sreca Jezusovega, sv. rožn. venca, Sv. Reš. Telesa, Zadnja ura, Sv. Uršule in Višarska mašna družba.

Za tedenski pouk in zabavo pa je skrbel koroški slovenski list »Mire«, katerega je zadnja leta izborni urejeval g. Smodej.

Naravnosrednje slovenskega narodno-kulturnega življenja je bilo v Celovcu v hotelu Trabsinger, kjer je poleg Družbe sv. Mohorja z lastno tiskarno in knjigoveznico ter 5 hišami obstajalo še trideset različnih slovenskih organizacij: Katol. politično gospodarsko društvo, Slov. hran. in pos. društvo, Slov. krš. soc. zvezka, Šolsko društvo, Žveza slov. učiteljev, Slov. nar. čitalnica (za Družbo sv. Mohorja najstarejše društvo), Slov. delav. društvo, Slov. zgodovinsko dr., Slov. katehetiko dr., Slov. dr. Učiteljski dom, Slov. dr. »Dijaški dom«, Podporno dr. za slov. visokošolec na Koroškem, Ferljanski slov. visokošolsko dr. »Korolane«, Akademija slov. bogoslovev v semenišču (literarno društvo), Slov. mladini dr. »Zora«, Telovadno društvo »Orel«, I. Kor. tamburaško dr. »Bisernica« in Podružnica ljubljanske kreditne banke v Celovcu. Osred. zadruga za vnovčenje živine in pospeševanje živinoreje; Puščarska zadruga (delniška družba) v Borovljah s sedežem v Celovcu; Abstinentsko društvo »Sveti vojska« za Koroško v Celovcu, Slov. Vincencijeva družba, Podružnica Koroške Straže, sv. Cirila in Metoda v Slov. plan. društva in Jugoslavenske strokovne zveze in podružn. Šol. društva. V Celovcu je bil dalje sedež: Podporno društvo slov. organizatorjev na Koroškem, Slov. duhovno društvo »Sodalitas ss. Cordie Jesu« in kočno: »Zveza slovenskih koroških županov.«

Dragi čitatelji! Za vsa imenovana društva je bilo treba članov — delavcev — organizatorjev. Slovenske inteligențe (posvetne) ni bilo mnogo. Kar jo je bilo v državni službi, ni smela sodelovati pri nobeni narodni stvari. Malo je bilo delavcev, a delo veliko, preveč, neizmerno preveč! Delali so kot prva čela-straža: slovenski duhovniki, potem malo število lajkov v zasebnih službah. Težko so odbijali velik pritisk in naval germanična na koroške Slovence pred vojno.

Klub nesrečnemu izidu plebiscita pred 10. leti mirno trdim, da je slovenska inteligenco, ki je v težavnih obupnih razmerah delovala pred vojno na Koroškem, častno, vztrajno, neomajno in zgledno vršila svojo narodno in prosvetno dolžnost.

Hvala in priznanje vsem!

Ob 11. obletnici plebiscita pa prikažem sedanje kulturno stanje koroških Slovencev. Vi, Gorazdovi in Hotimirovi tiki junaki in trpni — pa vztrajajte — mi smo v duhu molitve in ljubezni vedno v vam!

Varujte mičnost Vašega smehljaja!

Celo manje lepi obraz deluje mikavno, ako pokazujejo smeječe ustnice bele bliščeve zobe. Koliko skrbnosti in negovanja pa zahteva takšna lepotu! — Erasmic Savon Dentifrice da smehljaju poseben mik. Dobrodišča pena ohranjuje Vaše zobe bele in sveža usta. Rabite jo redno. Tako je ugodna v uporabi...

ERASMIC SAVON DENTIFRICE

ESD 102 - 078

Pozor gozdariji in trgovci!

Nabavite si pravovrsen izdelek sekiri in planški, kateri potljaj po postri. — Cene nizke. — Za vsak komad prevzemam garantijo. Trgovcem dajem popust. MATEVŽ KRMELJ, Log, posta Škofja Loka

Opozarjam na „Mali oglasnik“

V našem dnevniku. — Poslužujte se ga ob vsaki priliki!

Slavno zdravilo za lase!

Za zdravost spodaj navedenega imamo žive reklame in náštevne, poleg tega je dobil leta na razstavi v Parizu prvo in najboljšo nagrado Grand Prix z zlatom medaljo. To je pomalo MICHEL'skovo zdravilo za lase, ki ustvari izpadanje in srečo, ustvari pritisk, srčenje, krasne in lisne. Povrne in polne lase sicerne lase, ustvari lase tiko in, Zermi.

Familia je posnela na raz. živilskega Departa za Jugoslavijo, Knez Mihajlova 22, Beograd. Prodaja Engelske drogerije, Knez Mihajlova 22. Tel. 22-45. Iz Škofje Loke kaže Mihajlova 1, Beograd.

Dose veljajo: 100g — 250g — 500g — in 250g — Dose so prizpravljene, kočkar je ročna, količina je nujnejša; kaže lase koto občutno lase tiko in zdravje. Edar uporablja dose na 100g — in ga nujno ne bi popolnoma zadrževala, dobi — v depoti nujno zadržati zaschnit. Postopek na Vaše stroške.

Kaočke ne uporabljajte v vročem pokrovu tekata.

Kronanje novega abesinskega cesarja se bo vršilo dne 2. novembra v Adis Abebi, glavnem mestu Abesinijskega. Novi cesar Ras Tafari je bil že za življ. nja pokojne abesinske cesarice Judite leta 1928. proglašen za njenega naslednika. Na slike vidimo cesarja Ras Tafarija in njegovo soprogo Mänän z obema otrokom.

Bikoborbe v Ameriki

Od maja do oktobra je čas ameriških bikoborb. Najprej se začno v Fort Worth (Teksas), nato pa gre njihov »val« proti severu in v jeseni doseže že vzhodno obalo. Mesta in kraji, bodisi majhni ali veliki, so prav ponosni na to, če se tam vrši bikoborba. Pozno dopoldne se navadno začne bikoborba ali kakor jo Američani imenujejo »rodeo«.

Prostori v areni so nabito polni, na tisoče vstopnic se proda ob takih priliki, zakaj Američan ljubi svoj »rodeo«, kakor Španec svoje bikoborbe. Tudi v Ameriki so bikoborbe rodna igra, kar gre precej na rovaš španske tradicije. Tudi cowboy je narodni junak. Njegovi oboževalci, ki natančno vodijo bilanco o njegovih uspehih, se pripeljejo iz krajev, ki so oddaljeni po več dni, samo da vidijo svojega ljubljenca in da priponomorejo k njegovi zmagi, če tudi samo z vpitjem in ploskanjem.

Rodeo ni noben cirkus ali kaka razstava. Boj za naslov mojstra in za darila je. Udele-

ločeno progo, preden se mu približa borec. Prvi borec prijezdi v arena in se skuša približati biku od leve strani. Na desni strani bika pa se suče drugi jezdec, tako zvani »hazer«, ki nima druge naloge, kakor da biku onemogoči beg iz arene in da ga naganja k borcu. V ugodnem trenutku skoči ta s sedla, zgrabi bika za rogove in ga prisili, da se postavi po koncu. Ne sme se ga pa pri tem dotakniti s telom, ampak samo z rokami in se mora torej zaneseti le na moč svojih rok. Ko se mu je tako posrečilo bika spraviti po koncu, dvigne roko. Sodnik pogleda na uro in da znamenje. Sedaj se šele začne pravi boj. Borec mora sedaj vreči bika na tla in ga spraviti na hrbot. Šampijon v tej stroki je porabil to le 21 sekund in pol.

Desetkrat se ponovi ta boj, vedno z drugim bikom. Navdušenje množice narašča od boja do boja in se proti koncu izpremeni v pravo ekstazo. Končno zadone zopet trobente. Boja je konec. Program pa s tem še ni izčrpan. Sledi druga vrsta bikoborbe, nič manj nevarna. Je to ježa na biku, ki pa ni opremljen z nikakim sedлом, le okoli vratu ima neke vrste komat. Jezdec mora imeti eno roko prosti in ne sme stiskati bika z nogami. Pogled na te vrste jahanja kljub nevarnosti sili na smeh, kajti bik premetava jezdecu na svojem hrbtu po mili volji in ta mora gledati, da obdrži ravnotežje. S tem je navadno program končan.

Kakor vidimo iz tega opisa, so ameriške bikoborbe mnogo manj divjega značaja kakor pa španske. Pri španskih bikoborbah gre ljudem le za to, da vidijo kri, pa naj bo to kri bika ali ponesrečenega toreadora, dočim so ameriške bikoborbe bolj sportnega značaja. Tu se borita bik in človek z orožjem, ki ga jima je dala narava, pri španskih bikoborbah pa ima človek večjo prednost, ker ima orožje, pa naj si bo to sulica ali pa meč.

Preganjanje kristjanov na Kitajskem

Na tri provincije osrednje Kitajske (Kiangsi, Honan, Hupeh) so se sedaj spravile komunistične tolpe, ki vprizarjajo prave racije in seveda tudi katoličanom ne prizanašajo. Samo v mestu Šangša so jim uropali 60.000 mehiških dolarjev. V Hankau je apostolski vikar, msgr. Massi iz franciškanskega reda, odredil javne molitve za odvrnитеve nove komunistične invazije. Iz provincije Anhvaj poročajo, da so komunisti v nekaterih slučajih ljudi, ki niso hoteli sprejeti komunističnih idej, vlekli v mestno klavlico in jim tam odsekali roke in noge. Na čelu neke tolpe je žena, ki je bila svoj čas vzgojena pri katoliških redovnicah. Na meji provincije Honan so skušali komunisti prisiliti kitajskega patra Li, da bi v znameno češčenja Ljeninovih idej pokleplnil. Ko tega ni hotel storiti, so toliko časa tolkli po njem, da je bilo njegovo telo ena sama rana. V provinciji Kiangsi so morali franski in ameriški lazarišti zapustiti svoje misijske postaje. Kitajskim duhovnikom poverjeni misijon v Nančangu je 12.000 banditov oplenilo in vsa misijska poslopja porušilo. V Honanu so tri pasjoniste popolnoma izropali. Po mnogih krajev so rdeče čete zasedle deželne ceste, tako da je vsaka zvezda z mesti nemogoča.

Klub tem preganjanjem pa krčanstvo na Kitajskem vedno bolj prodira. Večinoma so številke spredobrjeni manjše kakor pred enim letom. Kjer pa je le nekoliko miru, celo rastejo. Američki jezuitje bodo januarja meseca v Šanghaju otvorili novo gimnazijo. V Hongkongu zidajo veliko bogoslovje za inženirstvo. Največja težkoča za kitajske misijske ostane brezboštvo vlade. Vlada pobija vsako vero, prepoveduje vse procesije, bodisi poganske ali krčanske, sploh vsako zunanjostversko prireditve. V takih okoliščinah je misijsko delo seveda silno težavno.

Nenadoma poči strel, lesena kletka se odpre in po areni zdvija bik z dvignjeno glavo. Po pravilih mora bik najprej preteči do

Kurenčkuva Neška ma tud beseda

Nak, kej taega m pa še ni naprej pršlu. Se dons, ke je že en teden meniu ud tega škandala, me sprejeti rdečica in usa se tremem ud same jeze, ke se spounem nazaj in pugledam moja ta novi židana ubleka.

Cakete, um povedala, kuku se je tu zgudil.

Una srda smamele spet zguverjenena ena seja ud kufekrancina. Jest, ket tajnica ud te kufekorporacije sm načgala mojga moža, de m je kupu za take prložnosti židana ubleka čist po moj guš. Mejšken bl na plau uleče, udispoli je pa usa iz rmenkastem špičkam in frančcam napucana. Res prou šil je, tu more usak prznat. Pol sm s pestila pa še glava trajen skuštar. Je res, tku sem se fajn zrihalta, de m je še moj mož reku, ke me je zagledu: »koštrunček, ke m punavad nkol drgač na reče, kocri »afna pošrekanata.

Ke sm se tku zrihtana u špecu pugledala, m je začeu srce ud samga vesela puskavat. Tku se m je dobr zdel, ke sm vedla, da uja na sej use nusove vihale in se giftale, da uja kar plave, ket bosenske češple na plac. Sej veste, kašne sa ženske. Sama foušarija jih skp drži. Pa židane štumfe in lakaste čevelške sm s tud kepila. Predn sm Šla ud duma, sm se pa še mal napudrala, ubrve Šen. Šnake pa rdeč pufarba in nazadne sm se še usa iz kulinskava voda našpricala. Taka sm bla, de sm mogla usakmu impunirala.

Ke pridek tku skus Zvezda ke u Selenburgo ulca, sm pa ket nalaš zagledala Gustlina, ke je iz enemu guvuru. Kokr me je zagledu, mu je ... in ni dan nubene štime več ud sebe, sam zjou me je ket tele nova urata. Soja nača je mogu pa prec iz šnajtihlnam zamašet, tku sa se mu pu men sline cedile.

Seveda ga nism jest nč pugledala. Kokr de b ga na puzaala, tku sem zašumela mem nega in gledala u tiste auslage od kavarne, ke majna notredante razstavlene.

A t na prdrvi tist moment ud nunske cerkve

Ravnatelj: »No, ali imamo že kaj občinstva?« Režiser: »Občinstva! Lahko s strojno puško streljate v dvorano, pa ne boste nikogar zadeli!«

Mati se je vrnila s sprehoda ter prijela Janka za ušesa: »Hej, fant, zakaj pa mi nisi povedal, da si bil včeraj kaznovan v šoli?«

Janko: »Gospod učitelj nam je dal nalogo, da naj vsakdo napravi spisek o lenobi. No, in ker sem jaz prinesel učitelju nepopisan papir, sem jih dobil.«

Igrali so nogomet in žoga je odletetela daleč, tako da je niso mogli najti. Naslednji dan jo je prinesel fanti v klub. »Pojdi sem,« ga je podkal golman, »dam ti zanjo, kolikor si ti moral dati.«

Fant se je umaknil za korak ter dejal: »Ne, hvala lepa, jaz sem dal Felbarjevem fantu, ki jo je našel, eno okoli ušes.«

»Kaj pa je dejal ta inozemec, ko je dobil račun?«

»Ja, — — to, kar hoče povedati, išče prav sedaj v svojem besednjaku.«

Nov hotelski sluga. Hotelir: »Vi pa dolgo časa rabite za snaženje čevljev.«

Sluga: »Ja, vede gospod, ko pa niso vsi čevljji črni. So pa tudi taki vmes, ki so rjavli ali beli in za take rabim več časa, preden jih počrnam.«

Zvagen je imel revmatizem in ker ga domaći zdravnik ni mogel ozdraviti, je šel nekega dne v mesto, da se tam da elektrizirati. Čez nekaj dneva je domaći padar vprašal, kako je. »Prav nič več me ne trga in lahko bi bil vesel, toda zdaj pa nikoli ne vem, kakšno vreme bomo imeli drugi dan, vidite in to je zloto.«

sm en automobile in čufa pu tisteh lužah, ke jh iz tista močna mašina hitr nardeja, če uneh ta pravoh luž ud dežja zmanka, de se puseče.

Sam »švrke« je naredil, pa sm bla naenkat taka, de b se kamen zjoku nad mana. Moja glava, pa pumisite, še trajno skuštrana, kshi in ta židana ubleka use je blu naenkat sam en kp blata. Se ustanki tistih par kojn, ke jh mama, hvala Bogu, še u Iblan, sa se me držal pu ublek. Pa ne sam pu glau, tud pu kshi in pu mojih krauzlček sa se držal.

Pu pravice rečen: jest se sama seb čudim, de me ni tekat pr tist prič boži žlak zadeu ud straha, pa tud ud sramote, ke me je Gusti tako vidu. In pa še tist Stedenti u auslok sa se m vn režal ket pečene mačke. Ja, tu je blu za hin bt.

Jest sama na vem, kuku sm tekat dam pršla. De b Šla h sej, tu še za mislit ni blu. Kene, jest sm se tla puštrekat in une mal podražet, de b m ble use odborne fouš, naenkat pa taka katastrofa. Jest se le bujim, de b ta reč na pršla u časupise, ke tist žurnalisti, al kaku s jin prau, pousod ukul Štefana in u usaka reč soj nus utaknja, nazadne pa še iz mrguljčica elefanta nardeja.

Moj mož ud te nesreča še prou nč na ve. Jest sm ta židana ubleka kar hitr u kost zmašila, se lepu umila in pukamplala, pol sm se pa narila, da b se b nč na zgudi. Se načala sm se mu, kua use sma pr sej sklenile. Kuku uma energetič nastupile zavle tisteh prilimane cigaret, ke sa jh začel zlez vna dajat in de uma pugervale sam ta puštepane. Seer sa use skp za ena figa, ampak ta Štefana vnder še na smrdeja tku na graužen, ket ta pulimane.

Ce na uma dusegle tu, kar uma pugervale, uma pa naredle generaln strajk in pa u znak protesta uma pu cel Jugoslavi use ženske celeh pet menu moučale.

Tu more pomagat, če nubena druga žanba na pumaga. De nam pa na u pretežku celeh pet menu držat jezik za zumbi, sma se pa tku zmenile, de uma moučale ud ene pu noč naprej, de u pet menu drž ena. Ta ura sma pa tud zatu udlučile, de uma lohka soje može, ki uja iz kavarn in iz bala nasekan dam prštoklal, lahko use gih prou pušten ufluhlate, posebn, ke uma mele soje jezik zavle petmenutga moučanja pušten spuščen.

De b le moj mož preh ud moje katastrofe u časupise na brau, pa u Šlu use pu sred. K. N.

Neka dama, znana zbirateljica podpisov odličnih osebnosti, je nekega dne pisala Liszti, naj ji pismeno odgovori, če bo zvečer igral v njenem stanovanju. Povabila bo ugledno družbo.

Odgovor se je glasil:

»Igral bom za tri tisoč mark.«

Na to ni dobil nobenega odgovora. Ko je bil ango poznej v neki družbi, je romal iz rok v roke tudi album s podpisimi, v katerem je bilo tudi njegovo pismo. V družbi je bila namreč tudi ona dama, ki se je hotela postaviti kot uspešna zbirateljica podpisov. Liszt se je nasmejnil:

»Milostiva gospa, vam je bilo torej do mojega podpisa? Ce bi mi to napisali, bi vam ga brez obotavljanja poslal. To pismo pa ni pravo, napisal ga je namreč moj sluga...«

Kovač: Pri kvartanju en dan zgubim, en dan pa dobim.«

Bonač: Potem pa igraj samo vsak drugi dan

»Le pridi ven, če si upaš, strahopetnež!«

Visok uradnik je prišel nadzorovat kaznilnico v nekem manjšem mestu. Ko je stopil iz avtomobila, je rekel šoferju: »Pozneje lahko zopet pride po me.«

»Prav rad,« odvrne šofer, »samo povejte mi, kako dolgo boste sedeli?«

»Da, moj motorni čoln napravi dvajset vozlov na uro,« je dejal čolnar, ko je vozil izletnike preko morske gladine. Neka gospodiča se oglaši: »Povejte no, kdo pa potem vse te vozle razvozljata?«

»Ker je sedaj konec poletja, bi rad vrnil iz posojeno vrtno orodje.«

ZA NAŠE MALE

Mirko Kunčič:

Kadar se mamica joka...

*Kadar se mamica moja joka
sredi samotne noči —
vsaka solzica, ki kane ji iz lica,
mene v sreči zabolji.*

*In se mi zdi, da še angelčki v raju
jokajo, jokajo z njo
in da še zvezdicam zlatim pri sreču
je ob tem joku hudo.*

*Ptički na vrtu prenehajo peti,
rože prisluhajo v mrak,
v tihem sočutju obstane pod oknom
romarjem poznim korak — —*

*Kadar se mamica moja joka —
božam po zlatih laseh
jo vse dolje, da na ustna pričarem
ji spet en sladek nasmej...*

Stric Dolfe:

Tonček in radio

1.

V rebri nad cesto je stala med drevjem ponosna kmečka domačija. Bela hiša z nizkimi okni, hlev, skedenj, zadaj na vru kozolec. Pri Streharju se je reklo po domače. Gospodar je bil Tone, še mlad mož, gospodinja Mancica. Enega otroka sta imela. Tonček mu je bilo ime.

Kot povsod, je tudi pri Streharjevih užival prvorjenec vse ugodnosti hiše; njemu je bila posvečena vsa ljubezen staršev in vsa skrb.

Tonček je bil šele tri leta star. Brezskrbno se je podil po tratah okoli hiše, se valjal v bregu, pod kozolcem, na dvorišču, v hiši; mati in oče sta ponosna zria nanj, se mu smejala ter mu stregla z vsem, kar si je fant zazelel.

Nekega dne so šli Streharjevi na obisk na materin dom v sosedno vas. Tonček je od strica dobil v dar lepega zajeka. Čisto bel je bil, z rdečimi očmi.

Doma so napravili iz zaboja prijetno kajbico. Zajek se je v njej počutil čisto domače. Tonček mu je sleherno uro prinašal trave, detelje in mrve; večkrat je zajeku odpril kajbico in ga spustil na vrt med drevje in travo. Zivalca se je plaho poganjala med travo, Tonček pa se je vesel in v smehu plazil za njo.

2.

Zajek je rastel, Tonček tudi. Streharjevi so se peljali v mesto na sejm. Vsi trije, zakaj Tonček ni maral ostati doma.

>Kaj pa zajek, se nič ne bojniš zanj?<

>Saj ne more sam iz kajbice.<

Gledal je Tonček v mestu visoke hiše, čudil se je lepim rečem, ki so se razkazovale iz velikih oken. Opoldne so šli v gostilno k južini. Sedli so za mizo in naročili jedi.

Tedaj se je oglasilo:

>Haloo! Radio Ljubljana. Opoldanska oddaja. Reproducirana glasba.<

Potem so se glasovi gramofonskih plošč razlili po gostilniški sobi.

Tonček je strme gledal okrog sebe in se plaho stisnil k materi. Glas, ki je prihajal iz zvočnika, je bil močan, jasen, odločen.

>Mama, kje pa igrajo?<

>Vidiš, tamle!< In mu je pokazala na steno, kjer je visel zvočnik.

>Saj ni nikogar tam. Kdo pa igra?<

>To je radio.<

Tonček je gledal, gledal — razumel pa ni.

3.

Vrnali so se domov.

Tonček je najprej tekel k zajeku. Odpril je vrata kajbice, potegnil živalco ven, jo prisnili k sebi v narotje, jo nežno pobožal, nato pa je verno zaupal prijatelju vse, kar je videl v mestu:

>Vek, zajek, tam so visoke hiše. Trikrat večje so kot je naša — pa kakšna okna imajo! Velika, polna vsakovrstnih igrač. Pa radio sem videl. Sam je pel. Na zidu je bil in je igral. Vek, radio je tudi majčken kakor ti, samo bel pa ni. Kar visi pa poje in igra. Zelo lepo igra. O vse rugače kakor tisti berač, ki je bil zadnjih pri nas in je navijal tisto uro. Tam v mestu ni nobeden navijal. Radio igra kar sam. Včasih malo preneha, da se odpoteče, potem pa spet začne. In zmerom drugače, zmerom lepo. Oh, zajek, te bi midva imela radio...<

Zvečer se je Tonček oklenil mame:

>Zakaj tudi mi nimamo tistega radija?<

>Vek, za radio je treba štetni denar. Mi pa nimamo denarja.<

Kaj je denar, je Tonček vedel. Vsaj bližno. Toliko, da se zanj vse dobi, da je nekaj vreden, da se je treba batiti zanj. Saj je že sam imel nekaj dinarjev v mali škatljici, kamor jih je nosil vselej sproti, ko mu jih je kdo podaril.

Ta škatljica mu je zdaj prišla na um in je glasao premisliš:

>Saj imam jaz denar.<

>Tisto je malo, vse premalo denarja. — Radio je drag, zanj je treba veliko denarja.<

4.

Tonček ni pozabil na radio. Se večkrat se je pogovarjal z zajekom o njem. Tudi mami je ponovno govoril o radiu.

Ampak denar...<

Marija Hötzl:

Prigode dveh Kitajčkov

10.

Rahlo je položil tovarša nazaj v pesek, mu dal pod glavo rešilni pas in ga pokril s svojo suknijo. Nato je odhitel nazaj v palmov gozdniček, da tudi Vu-Paju prinese dobr si sad. V neprestanom strahu, da se ponovi grozni prizor tulečih vragov, je hitel naprej.

Toda sedaj je bilo tam vse tiho in mirno kot v grobu. Previdno je pobral oreh in stekel, kar so ga nesle noge, nazaj k prijatelju.

11.

Odpril je sad, ga nastavil Vu-Paju na ustnice in previdno vili nekaj kapljic mleka vamje. To je ponavljal precej časa in mu pri tem gledil čelo in ga ljubeče nagovarjal.

Po dolgem prizadevanju je Vu-Paj počasi odpril oči. Vesile Vu-Pina je bilo neizmerno. Podpril je malega in ga v taklico zavrnal, da je mogel pititi iz oreha. Njegovi ljubezni in vzajemnosti je uspelo, da je oživel napolnitve Vu-Paja.

12.

Bolnec se je blifalo zatonu. Zaskrbelo je Vu-Pina, kje boste prenošila. Nikjer zavjetja. V gozdničku si ni upal, posebno z oslabelim Vu-Pajem ne, kajti hal se je vražjih opic. Le nekajko palinovih veje si je nalomil, jih zložil in napravil ob stali kolikor mogoče udobno ležišče, ki ga je pokril še s svojim suknijem.

Ves stroben je spravil Vu-Paja v sposejnjec, legel poleg njega in mu priproval, kako sta bila resena pogina v merzlih morskih valovih.

Vu-Paj ga je z zanimanjem poslušal, toda kmalu so se mu zaprie trudne očke in dobrodelni spanec je objel obe sirote.

(Nadalejovanje prik. nedelje.)

bridkosti življenja in se lahko od srca nasmejam. Taka pesem je na primer:

>Cuk se je oženil, trala, sova ga je vuela, hopeasa...<

Torej, kaj bodo velecenjene gospodične žabe zapele, da bo obema prav? Veš kaj? Poda je nemudoma k njim in jim naroči, naj se do pomladu naučijo eno tako pesem, da se bodo Požgančev oča zravn jokali, jaz pa smerjal. Če nimajo not, naj se obrnejo na pesko društvo »Ljubljanski zvon« ali pa na Glasbeno Matico v Ljubljani, ki jim bosta note radevolje — proti primerni odškodnini seveda — do pomladi posodila.

Torej — na veselo svodenje spomladil!

Kotičkov striček.

99.

Dragi Kotičkov striček!

Ne morem Ti povedati, dragi striček, kako sem bila zadnja delna vesela. V »Slovenec« sem namreč čitala Tvoj ljubki odgovor moji prijateljici Iranki Zupančičevi. — Kaj naj Ti jaz povem, dragi striček, ko menda že vse veš in znaš? Mi boš pa Ti kaj več povedati. Tvoje besede so tako lepe, kakor so besede moje mamic.

Veš kaj, striček? Pridi k nam orehe jest. Moj očka pravi, da jih ima v skrinji tri merenike in pol. Kajne, lepa merica? Gotovo jih nisi se nikoli toliko skupaj videl.

Veš, striček, moja glavica večkrat ni v redu. Boli me, da skoro jokam včasih. Ti, ki si tako študiran, mi nasvetuj kakšna dobra zdravila.

Jaz imam še pet sestric. Vse imam tako rada, da Ti ne morem popisati. Samo ena sestra mi včasih malo ponagaja, pa tega še mami ne povem. Samo Tebi to potožim, ki si tako dober — še boljša menda kot Požgančev oča, ki gotovo radi žgance in kislo mleko pijejo. Nekaj bi jih svelovala. Naj nikar tako hudo ne pasejo oči po ljubljanskih izložbah, kajti me skrbi, da bodo še oslepeli radi tega. Kakšen revez bodo potem! Naj raje pridejo k meni žgance pit in mleko jesl, in tudi kakšen oreh jih bom privočila.

Pozdravček od

Metka Ravnik,
učenka II. razr. na Boh. Beli.

Odgovor:

Draga Metka!

Ohjej, draga moja, te bi jaz vse vedel in znal, kakor Ti praviš, potem bi ne bil samo Kotičkov striček, nego bi bil še vse drugateniti! Glas o moji nenadkriljivi modrosti bi šel preko vseh resoljnih jarkov in luž in bi probral prav gotovo celo do samega Rompompomtidralaloma, mogočnega ljudožrskega poglavarja v divji Afriki. Postal bi tako imeniten in slaven mož, da bi celo veleslavna slava Požgančevega očeta moral brido reči »adijo!«.

Orehe bi že prišel zobat, že, že bi povsem za gotovo vedel, da niso od prvega do zadnjega — piškari. Piškare orehe naj pa puški hrustajo, če jih hočejo, jaz jih ne maram! Pošlji mi potrdilo od tankajšnjega županstva, da so orehi dobrini in zdravi, potem se bom pa že odzval Tvojemu veleljubnemu povabilu in bom nemudoma prilomastil tja.

Da Te glavica vedno boli, je res od sile žalostno in hudo in Te od srca pomilujem. Sam ne vem, kaj bi Ti sveloval, da bi Ti vsaj malo ublažil ljute bolečine. Včasih pomaga kar koj aspirin, ki se dobi v lekarni. Prosi mamico, naj Ti kupi škatljico tega čudežnega zdravila, ki je za mnoge prava dobrota. Tudi piramidon, ki se prav tako dobi v lekarni, je uspešno sredstvo proti glavobolu. Vendar pa Te moram opozoriti na to, da tako aspirin kar tudi piramidon nista v stanu odpraviti trajnega glavobola, nego učinkujeta samo pri neredno ponavljajočem se glavobolu. Tebe pa, kakor praviš, glavica skoro vsak dan boli, zato Ti nujo in dobrohotno srečujem, da prosiš mamico, naj Te kar pelje k kakemu zdravniku-strokovnjaku za živčne bolezni. dokler je še čas. Takihle kibble v glavi človek ne sme nikoli zanemarjati in omalovaževoati; one lahko povzročijo najhujšo in — kar je najbolj žalostno — nozdravljivo bolezen, ki se konča največkrat — v blaznici na Studencu. Torej ravnaj se po mojem nasvetu!

Da Požgančev oča še vedno poželjivo škilijo po ljubljanskih izložbah, je jasno kot beli dán. Ko je pa toliko zapeljivih reči nagromadenih za tistim kakor solnce lesketajočim se steklom! Iz kamna bi moral biti človek, da bi se mu ne poocedil sline nad vsemi temi dobrotnimi sladkostmi... Jim bom povedal, očetu Požgančevemu, da jih vabiš na žgance in mleko. Bodo močno veseli kakor blisk k Tebi prigrmeli. Radoveden sem le, kako in na kakšen način bodo mogli žgance — pit in mleko jesti. Tako namreč Ti pišeš. Tega menda še čarodej Rokusokus ne bi bil v stanu izvršiti. No, Požgančev oča si laskajo, da so dokaj večji mojster v čarovnjah kakor Rokusokus, zato ne dvomim, da bodo to težko nalogu mojstrsko izpeljali — narodu v slavo in sebi v ponos. Živijo Požgančev oča — ali ne?

Pozdravljen!

Kotičkov striček.

ZA ŽIDANO VOLJO

Ribe so lajale...

Kmečki fant je prišel k stircu v Trst.

Prvo jutro, ko se je zbudil, je bila nad mestom gosta megla; zato so parniki venomer trobili.

Stric, ali slišite, kako ribe lajajo? je ves zavzet vzkliknil fant.

Grožnja.

>Mama, če mi ne daš takoj dve dinarjev, pojdem kar koj k Brlogarjevemu Mihelu. Ta ima ošpice — in od njega jih bom nalezел tudi jaz!«

Čitateljem „Slovenca“ za nedeljo

K. M. Čapek:

Variacija Kamila Svitenskega

Ko je Karel Svitek — poprej seveda, ko je še verjet v svojo umetnost in svojo bodočnost, se je pisal Kamil Svitenski — šel zvečer na >delo, je ril z očmi po trotoarju. Niti oči si ni upal dvigniti, da bi videl okrog po drevju, kako je že vse zbrstelo in začelo naznanjati bližnjo pomlad. Kar čez noč se je napravilo tisoč čudežev v naravi.

Karel Svitek je poznal melodijo pomlad, ono sladko melodijo, ki gane človeka do solz, ta motiv oboe v simfoniji spomladi — pa ni dvignil oči.

Sramoval se je samega sebe. Bil je nevreden človek. Sramota, katero je že drugo leto nosil seboj, tisti dan pravzaprav ni bila večja, kakor je bila druge dni, toda poprej jo je občutil še kot ponižanje, iz katerega se je mogoče pri prvi priliki zopet izviti in se očediti.

Toda tisti dan je pri stopal po cesti, kakor bi nosil seboj pekočo rano in je stiskal zobe v silni bolečini. Sram ga je bilo namreč tega, da je v ponocnaški gostilni >Pri veseljakuc moral igrati klavir. Sicer to ni bil ravno pajzelj, kakor se temu reče, bil pa je med lokalite kategorije eden najboljših. Dekoracije je preskrbel najboljši arhitekt v mestu, tudi klavir je bil prvovrstni in tudi on je bil >prvovrsten umetnik, kakor je bilo na plakatu. Tudi v časopisih je bilo pri reklamah za obisk lokal >Pri veseljakuc vedno, da bo igral klavir >koncertni mojster.

Ta nočni lokal je bil tako dostojen, kakor je bilo sploh mogoče, čeprav so v poznih urah gostje že malo preglasno govorili in debatirali. Ce je prišlo do kakega kravala, se je na stropu pokazal velik svetloben napis:

>Energično prosimo, da se varuje dostojnost!«

In tedaj so ljudje postali resnično veseli in so še bolj rjuli. No, v takšnem lokalnu so pili ljudje izredno draga vina in plačevali črne kave z zlatom, Karel Svitek pa je igral Chopina in Mendelsohna in še druge kolege.

Ce je bila sramota, jo je Svitek-Svitenski dotlej samo nekako podzavestno občutil in to vse do prejšnjega dne, ko mu je neki nekdanji sošolec s konservatorija izrecno povedal, da je to sramota in na koncu svojega predavanja celo pljunil preden: Fej te bodi!

Tega svojega sošolca je spoznal na nekem sprehabu. Nekdanji sošolec je Svitka takoj spoznal, ta pa je dolgo časa mislil, kje da ga je bil že kdaj videl. Seveda je bila tega kriva najbrž vojaška uniforma, zakaj sošolec je trdil, da je nekje na jugu kapelnik, in da je za mesec dni na orozni vaji.

>In ti? Kako pa je kaj s teboj?« je vprašal prijatelj in zavil v neko temno ulico. In Svitek-Svitenski mu je sledil, ne da bi vedel, da ga prijatelj zato vlači po temnih ulicah, ker ga je sram, kazati se ljudem v družbi s tako — rekел bi skoro, razcapanim človekom.

>Ne bogeckaj, a? Tupatam daješ pouk v klavirju, igras na plesih in tako. Saj to vsi poznamo!«

>Saj veš, če nimaš absolutorija!« je ječjal Svitek. Oba sta umolknila in mislila na to, da je bil Svitek v zadnjem letniku iz šole izključen.

>Veš kaj,« je rekel nato prijatelj-vojak. >Prostovoljno se javi k našemu polku. Iščemo basbordonista. Ti igras tudi na instrument. Jamčim ti, da mesto dobis in v par mesecih si že tambur. V vsej armadi ni tako lepe brade, kakor jo imaš tu. Pridi čez kake tri, štiri dni in meni v vojašnico, pa se zmeniva podrobnejše. In sedaj, servus, meni se mudil!«

Kajpak se Svitku ni nič kaj mudilo, da bi tako ponudbo sprejel. Toda drugi dan mu je ponudba hodila po glavi, tretji dan ga je vznešljala in četrti dan je šel v vojašnico.

Sošolec ga je zelo slabo sprejel. Ne samo, da je, mesto da bi mu stisnil roko, dejal roke na hrbot, nego celo >vi! mu je rekel. >To bi mi bili pa lahko takoj povedali, da igrate noč za nočjo v lokalnu >Pri veseljakuc Chopinove valzke in pa Mendelsohновo svatbeno koračnico. Povsod vas namreč poznajo, in ko sem omenil vaše ime, je nastala cela revolucion. Škoda za vašo lepo brado. Toda individui, ki jih opazuje policija — da, to se mi je reklo — takih pri nas ne rabimo. Lahko je sram!«

Vrat pisarne so se zaloputnila. Zastonj se je trudil Svitenski, da bi se cinično zasmjal,

ni se mu posrečilo in šel je. Da je sramota, to je sam vedel, da bi pa ravno tista svatbena koračnica bila tako nevarna, tega si pa ni mislil. Strašno je obupaval nad seboj. Ko je šel domov, mu je bilo, kakor da je prejel močan udarec s kolom po glavi. Na nekem plakatu, enem izmed mnogih na kiosku, je naenkrat zaledal svoje ime. Ni verjet očem. Da res, >Kamil Svitenski in zraven naslov njegovega edinoga dela >Thema con variazioni sul G za kontrabasc. Ali naj verjame svojim očein, da stoju na programu, s svojim umetniškim imenom in svojim delom? Za kdaj pa je igranje naznanjeno? Za danes, jutri, za včeraj?

Za tisti dan je bilo, za pol osmih, tisti čas pa je bila ura že osem. Bil je kakor ubit.

Torej ljudje le poznaajo njegova variacije za kontrabas na G struni in obstoja tudi godec, ki si ji upa izvajati! Kritike so tedaj pisale, da >melodija preobiluje humorja, njena kantilena je izredno lepac. Svitek je začel teči kakor besen, da bi še čul konec koncerta, na katerem se je izvajala njegova edina skladba.

Enajst je bilo že proč, ko je prišel domov. Hišnik je bil kar presenečen, da pride tako zgodaj in je rekel, da so od >Veseljakuc poslali ponj. Svitek pa ga niti poslušal ni. V žepu je mečkal program koncerta, na katerem so dali njegovo skladbo.

Da, tako je. V hipu, ko si na svetu najbolj ponižan, v tistem hipu pride slava, kar čez noč pride. Svitek se je popolnoma rehabilitiral. Dobil je vse zadoščenje. Virtuzoz na bas, ki je igral njegovo skladbo, je igral kakor nične na svetu in vse je bilo, bogve, izredno slovesno. Samo en hip se mu je popolna sreča tistega večera zagrenila.

Ko je namreč virtuzoz vse ljudi potegnil za seboj z njegovo skladbo in se je sijajni zadnji stavek moral ponoviti, ko je stal tam na odru in žel viharje navdušenja, tedaj je prijel tudi Svitenski. Odtrgal se je od stene in drl kakor nor v umetniško sobo, da se umetniku zahvali. Ko je treščil skozi vrata, ga je prijela za grlo železna pest. Bil je stražnik.

>Kam pa, gospod Svitek?«

>Zahvalit se grem virtuzozu, ki je igral mojo skladbo. Moja skladba je igrala, ali ne čujete, kako ljudje ploskajo?«

>Ali ste znoreli? Vaša skladba gor, vaša skladba dol. Vi ste igrač iz nočnega lokalca >Pri veseljakuc. Pa se privlečete semkaj, ko so ravno vse špice družbe zbrane in triumfira umetnost! Zmrznite!«

Ko je bil Svitek na cesti, se je kmalu od-dahnil. Pozabil je na grobi sprejem stražnikov in mislil je na to, da je le še vedno komponist, kateremu ploska ves svet. Cutil je, kakor da se mu sladke melodije njegove skladbe še vedno opletajo okrog ušes.

In potem je stal v svoji sobi. Potegnil je izpod postelje svoj bas in glej! Samo se strušna D je ostala, druge so popokale. Hotel je igrati svojo božansko skladbo >Variazioni sul G. Našel je tudi lok in celo kos kolofonije. Opolnči je začel igrati. Pa ni šlo. Absolutno ni šlo. Niti prvega taktu ni mogel zaigrati. Pet najst let že ni igral basa, pa so mu roke od igranja na klavir odrevenele. Obesil je bas v kot na žebelj, odvil z njega struno G, stopil na stol in privezel struno na strop, na nastavek električne svetiljke.

Potem je napravil zanjko.

Pa se ni obesil, nego je še enkrat stopil s stola k mizi, dobil papir in svinčnik in zapisal na list:

>Z Bogom!«

Pravzaprav pa: zakaj >z Bogom! in komu in čemu in kdo, Svitek je začel misliti in je mislil toliko časa, da se je medtem že slekel in zlezel v posteljo in zaspal.

Drugi večer je zopet igral Chopinove nocturne pa Mendelsohnova svatbena koračnico >Pri veseljakuc. Basova G-struna še danes visi nad njegovo posteljo in ga spominja tistega večera, ko je čul svojo mladostno skladbo iz časov, ko je bil še Kamil Svitenski. Sedaj pa je Svitek za vedno, igrac na klavir >Pri veseljakuc in se samo zato ne obesi, ker se ne upa.

Nosi svoj pekel v sebi in gleda v tla, kadar gre na >delo. Samo plakate pregleda vsak dan. Misli na večer, ko je bral svoje ime na njih. Ali misli tedaj tudi na zanjko pod stropom?

Novi raglan

mora biti lepe zunajnosti. Kroj mora biti masiven in širok, da ima široke reverje, lep velik ovratnik zadostne dolžine in velike všite žepe. Robovi raglana naj bodo pošiti. Lahko se nosi z ali brez pasu z dvema ali tremi pari gumbov. Blago naj bo težko, debelo, izrazito vzorčasto v močnih solidnih barvah. Pritikline naj so take, da drže fazono moderne linije.

Take raglane dobite pri nas v veliki izberi in za vse velikosti že za dinarjev

450-

Raglan iste moderne fazeone iz dražje tkanine dinarjev

550-

Za zunanje naročnike zadostuje označba številke 46, 48 itd. do 54. Odposilja se franko po pošti. Suknja se lahko zamenja ako ne odgovarja.

Opomba: Nizka cena naj ne odbije gospodov, ki izdajajo navadno več za svojo garderobo. S tem raglano ste dobro oblečeni. Nizka cena ne gre na skodo kvalitete, temveč je sad racionalne nabavne organizacije.

Trgovska in odpromna hiša

Kastner, Offler, Zagreb

P. G. Wodehouse:

Če vojvoda roko stisne...

Marsikatero jutro, ko sem se dvignil v postelji, da izpijem čašo čaja in sem ogledoval svojega sluga Jeevesa, kako pospravlja po sobi, sem si mislil, kaj bi bilo, če si fant vtepe v glavo, da me zapusti. Odkar sem v Newyorku, se tega ne bojim toliko, toda v Londonu je bila nevarnost večja. Tam so moji prijatelji noč in dan mislili na to, kako bi mi ga odgrinili. Recimo mu je Bertie Foljambe ponudil še enkrat tolikšno plačo, Bingham Rewes pa ga je podkupoval.

Jeeves je namreč nezaslišano dober sluga. To spoznaš že na tem, kako ti zapenja gumbe od manšet. Zanesem se nanj v vsakem položaju in še nikdar v življenju me ni razočaral. Naj omenim samo dogodek, ki se je dogodil mojemu prijatelju Bickyju in njegovemu stricu.

Takrat sem bil že par mesecev tu, v Ameriki. Ko sem nekoč precej pozno prišel domov, je rekel Jeeves, podvabi mi čašo whiskyja:

>Mister Bickersteth je iskal gospoda Pepperja zvečer, ko gospoda Pepperja ni bilo doma.«

>Oh,« sem odvrnil.

>Dvakrat,« pravi Jeeves. >In bil je videti zelo razburjen.«

Počasi sem pil whisky. Žal mi je bilo za dobrega Bickyja, če se mu je kaj hudega zgodilo, toda sem bil vesel, da sem se mogel z Jeevesom kaj pogovoriti. Zakaj najini odnosaji so se nekaj časa sem napeli, in to zato, ker sem si pustil rasti brke, kar Jeevesu ni bilo po volji. Jeeves se res da razume na kravate, manšete in oblike, toda da bi mi ne pustil slobode v tem, kaj počnem s svojim obrazom — to, ta bi bila lepa!

>Mister Bickersteth je rekel, da se bo pozneje še enkrat oglasil.«

>Tu nekaj ne bo v redu, Jeeves.«

>Jaz tudi tako mislim.«

Zamišljen sem jel viti moje brčice. Ko pa sem videl, da Jeevesu to ni všeč, sem nehal.

>Cital sem v novinah, da dospe stric mistera Bickerstetha s Carmanticom.«

>Tako?«

>Da. Njegova visokost vojvoda Chiswick.«

Novo mi je bilo, da je bil Bickyjev stric

visokost. Čudno, kako malo se človek zanima za sorodnike svojih prijateljev. Bickyja sem spoznal še po mojem dohodu v Ameriko pri neki ateljejski svečanosti. Izkažalo se je, da sva že v Oksfordu skupaj studirala in poleg tega je bil Bicky nezaslišan tepec in tako sva se dobro ujemala. Znal je posnemati renčanje bullterriera, če podi mačko na drevo. To je bilo menda vse, kar je znał. In s tem je vsako družbo razveselil in zabaval. Vedel sem poleg tega o njem le še to, da ima vedno kačo v žepu in da mu pošilja vsakega prvega neklic stric denar.

>Ce je vojvoda Chiswick njegov stric, zakaj pa potem Bicky nima nobenega naslova in se torej ne piše lord Takointako?«

>Mister Bickersteth je sin sestre njegove visokosti, ki je poročila gardsnega stotnika Bickerstetha.«

Jeeves ve namreč čisto vse na svetu.

>Ali je Bickyjev oče tudi že mrtev?«

>Da.«

>Ali mu je zapustil kaj denarja?«

>Ne.«

Sedaj sem razumel, zakaj ima Bicky več kraljev v žepu. Oče mu ni ničesar zapustil, stric vojvoda pa, eden največjih angleških bogatašev, lastnik skoraj polovice Londona, je bil svetovno znan stiskač. Revez! Bicky je bil v ostalem dobra duša in svojih prijateljev ni rad nadlegoval s prošnjami, da mu posodijo denar.

Potem je pozvonilo in vstopil je Bicky z obrazom, kakor da solnce ne sije tudi zanj na svetu.

>Zelo sitno je, Reggie. Rabim tvojega sveta.«

>No, torej!«

>Jutri pride moj stric, Reggie.«

>To mi je že Jeeves povedal.«

>Vojvoda Chiswick, veš.«

>Mi je tudi že Jeeves povedal.«

ven, ker misli, da sem navaden lenuh brez možgan. Nakazal mi je pa rento pod pogojem, da zginem nekam v trapast kraj z imenom Colorado in začnem tam kmetovati in tako dalje. Tam bi moral seveda konje jahati in za kravami letati in kdo ve kaj še vse. No, meni ni za take reči, njegov denar pa, veš, sem rabil.

>Natančno te razumem, ljubi mladenič.

>No, pisal sem mu, da ostanem rajši v Newyorku in se mu zlagal, da sem tukaj našel službo. Sedaj pa norec pride gori in pravi, da hoče pri meni stanovati. Kaj naj storim? Videl bo, da nimam svojega stanovanja, čeprav mi je sam poslal denar za opremo in tako dalje; videl bo tudi, da nimam službe...«

>Kaj mislite vi, Jeves?« sem vprašal.

>Ali bi mister Pepper hotel pomagati mi stru Bickerstethu?«

>Jasno, jaz storim vse, kar morem zate storiti, Bicky.«

>Potem bi si dovolil tale predlog: Vi posodite mistru Bickerstethu...«

>Izklučeno,« se je upiral Bicky. >Se niko te nisem prosil naposodo, Reggie, pa te tudi sedaj ne bom. Morda sem res tepec, kakor pravijo, toda noben krst na svetu me ne bo zaradi tega zaničeval, da bi bil kdaj prijatelje pumpal.«

>Jaz sem hotel samo predlagati,« je reklo Jeves, >naj bi mister Pepper posodil za nekaj časa mistru Bickerstethu svoje stanovanje. Jaz bi se njegovi visokosti predstavljal kot sluga mistra Bickerstetha in visokost bi stanovala v dvorani poleg in vse bi bilo v redu. Treba je samo brzovljiviti visokosti novi naslov. Ali je prav tako?«

>Popolnoma.«

Ko je Jeves odšel iz sobe, je dejal Bicky: >Kako je mogoče, da ima človek toliko pamet v glavi? To je gotovo, da to ni kar tako. Najbrže bo to v zvezi z obliko njegove lobanje. Ali si že opazil, da ima zadaj lobanje zelo vzboženo?«

Drugo jutro sem moral strašno zgodaj iz postelje. Ob devetih sem bil že oblečen in sem že pozajtrkoval in že gledal skozi okno, odkod prideta Bicky in njegov visoki stric. Kmalu sem opazil, da se je vratom moje hiše približal avtotski, iz katerega je skočil star, siv gospod s cilindrom na glavi. Ta gospod se je s šoferjem živahno preprial zaradi cene in mu skušal dokazati, da so cene avtotskijev v Londonu znatno nižje. Šoferju pa to nikakor ni hotelo v glavo. Poklical sem Jevesa.

>Vojvoda je tu, Jeves.«

>Prav.«

Jeves je odpril vrata in par sekund nato je stari deček z neverjetno jeznim obrazom stopil v sobo.

ozn. >Dober dan,« sem reklo in napravil kar se da prijazen obraz. >Vaš nečak se je peljal na obrežje, da vas sprejme, pa sta se menda zgrešila. Moje ime je Pepper. Sem dober prijatelj vašega nečaka in stanujem tačas pri ujem. Jeves, prinesite visokosti čašo čaja.«

Stari Chiswick se je zgrudil v naslanja in se ogledoval po sobi.

>Ali je to bogato stanovanje z vso to luksurijsko opremo last mojega nečaka?«

>Seveda je njegovo.«

>Potem mora biti strašno drago.«

>Ja kajpak je drago. Tu pri nas v Ameriki je vse zelo drago.«

Stari Chiswick je zaječal. Jeves je prinesel čašo, ki je starego spravil v boljšo voljo.

>Strašna dežela to, Amerika, mister Pepper! Grozen svet! Skoro osem šilingov stane tu kratka vožnja s takšnjem! Nemogoče!«

Ogledoval je sobo.

>Ali veste, koliko plača moj nečak za tole stanovanje?«

>Mislim, da plača okrog dvesto dolarjev.«

>Kaj, štirideset funтов na mesec?«

Uvidel sem, da moram dobrega, neumnega Bickyja spraviti pri stricu na suho.

>Veste, visokost,« sem dejal, >Newyork je mesto, ki iztisne iz ljudi, ki prej niso dosti pomenili, vse mogoče njihove vrline, o katerih se jim prej še sanjalo ni. Bicky je danes izredno delaven in brihten človek, ki ga obratjava vsi trgovci Newyorka.«

>To me občutno preseneča. S čim pa se prav za prav peča?«

>Dela pač. Ravno to, kar so delali stari Carnegie, Rockefeller in taki in podobni.«

To reki sem odšel k vratom.

>Oprostite, visokost, moram iti. Imam dovorjen sestanek sedaj.«

Na stopnjicah se mi je preplašeni Bicky zaletel v trebuhi.

>Halo, Reggie. Izgrel sem ga. Ali je tu?«

>Gori sedi in čaj pije.«

>In kaj pravi?«

>Meni se zdi, da je kar navdušen.«

>Sijajno! Na svidjenje!«

Bicky je šel gori, jaz pa sem se odpravil v klub. Zelo pozno zvečer sem šele prišel domov. Dobil sem Jevesa.

>Kaj, kje pa hodijo naši ljudje?«

>Vincenc je še, da si ogleda mesto, mister Bickersteth je vodi. Najprej sta rekla, da si bosta ogledala magnotni spomenik polkovnika Granta.«

>No, in je visokost zadovoljna s svojim nečakom?«

>Nikakor. Pravi, da je lepo, da se je nečak tako lepo sponogel z trgovino, da ima tako zaučeno stanovanje in da mu bo poselj bil predpostavljen.«

Za nevrletne jesenske dneve

NIVEA-CREME

Nadrgnite z njo vsak dan svoj očar in roke in sicer ne samo vsak večer pred počitkom, marveč tudi med dnevom, predno se podaste na oster zrak. Nivea creme se ne more nadomestiti, ker njen poseben učinek temelji na euceritu, ki ga vsebuje edino le ta krma. Nivea creme prodira naglo in temeljito v kožo, ne da bi puščala za seboj kak sijaj, in samo ona krema, ki povse prodire v kožo, more blagodejno vplivali na kožno stanje.

Skatje po: 5—, 10— in 22— Din; tube po 9— in 14— Din

Proizvajalec v Jugoslaviji:
Jugosl. P. Beiersdorf & Co., d. s. o. j., Maribor, Meljska c. 56

>Za božjo voljo, Jeves, to je strašno!«

>Da, res je hudo. Jaz si nisem misil, da bi se mogle stvari tako zasukati.«

>Ubog Bicky je poparan, kaj?«

>Zgleda, da je v strašni zadregi.«

>Nekaj morava storiti zanj, Jeves.«

>Na vsak način.«

>Ali imate kak načrt?«

>Sedaj še nobenega.«

>Moj Bog, hitro si izmislite kaj pametega!«

>Zelo dobra misel mi je prišla v glavo. Kakor veste, sem prej služil pri lordu Bridgnorthu, ki je izdeloval neke pastilje za rast las. Ko se te pastilje niso hotele udomačiti na trgu, jih je dal novo ime in jih spravil na trg kot sredstvo zoper prehavne težkoče. Takšen trik se vedno obnese. Nemara bi se tudi v našem primeru dalo z njim kaj napraviti.«

>No, prav, Jeves, poizkusite vse.«

>Potrudil se bom.«

Ko je Bicky prišel domov in spravil strica spat, je prišel v mojo sobo in padel v naslanja.

>Konec je z menoj, Reggie.«

In je pil, krčevito pil iz kozarca, ne da bi opazil, da je kozarec prazen.

>Moj Bog, če bi bil vsaj teden dni pozneje prišel. Tedaj bi bil vsaj lahko začel s kako trgovino, da bi bilo vsaj navidez kaj videti.

Kupil bi bil namreč kokoš, in ta bi bila vsak dan znesla jajce. Hrana za kokoši ne stane skoro nič. Sedem jajce pa stane petindvajset centov. Recimo, da imaš tucat kokoši. Kmalu imaš celo farmo kokoši, ki neso jajca dalje in kmalu imaš celo premoženje v žepu, kokoši se pa ne brigajo zato, nego neso vedno dalje.«

Govoril je s takšnim navdušenjem, da se je kar razgrel. Končno pa je umolknil in vstal.

>Toda, kaj koristi vse to govorjenje — jaz nimam nobenega obrtnega kapitala.«

>Dragi moj, saj vendar veš, da ti je treba samo usta odpreti in jaz...«

>Najlepša hvala, Reggie. Vem, lepo od tebe. Toda jaz imam načela.«

>Dobro, če tako hočeš, pa tako imej. Torej ostane le še ena nada.«

>Katera?«

>Jeves.«

In Jeves je na nepojmljiv način naenkrat stal poleg nazu, da sva se oba prestrašila.

>Mister Pepper ste me klicali.«

>Prav za prav ne, ampak prav je, da ste tu. Ali ste si že kaj izmisli?«

>Sem. Če stvar prav premislil, morem reči, da smo zelo podcenjevali dejstvo, da ima njegova visokost velik kapital.«

Bicky se je zasmajal na tak način, kakor bi bil hotel prav za prav zajokati.

>Prosim, razumite me prav. Ne mislim, da je mogoče napraviti tako, da bi visokost dala kak denar od sebe. Marveč mislim, da je mogoče njegova visokost samo izpremeniti v denar.«

Bicky je pogledal mene, kakor da bi hotel vprašati, ali je mož duševno zdrav ali ne. In jaz... sem tudi takrat podvomil o Jevsovih genialnosti...«

>V bistvu mislim takole: Njegova visokost je nedvomno prominentna osebnost. Prebivalci naše republike pa so, kakor znano, izredno srečni takrat, kadar morejo kateri visokosti prijateljski seči v roku. Mislim sem si torej, da bi vidva gospoda gotovo poznala osebe, ki bi bila pripravljena plačati dva ali tri dolarje zato, da jih predstavite njegovi visokosti.«

>Ali mislite, da je res kdo na svetu tako zabit, da bo plačal zato, da bo dal mojemu stricu roko?«

>Dovolite, imam teto, ki je plačala pet šilingov zato, da sem ji drugi dan k čaju oskrbel za družbo neko filmsko zvezdo. Ta obisk je dvignil njen položaj med sosedji. Bicky je omahač.

>Ce mislite, da je mogoče...«

>Prepričan sem.«

>In kaj misliš ti, Reggie?«

>Poizkusiti je treba!«

Clovek ne bi verjel, kako je bil ta posel težak. Koncem prvega tedna smo imeli še enega samega človeka v seznamu. Bil je neki trgovec z delikatesami v naši ulici in ni hotel plačati v denaru, nego v šunki. Potem je neko ponudil deset dolarjev, pa smo morali odbiti, ker se je izkazalo; da je ponudnik zanharist, ki sovraži vse visokosti. Ce ne bi bilo Jevesa, bi iz vse komedije ne bilo nič. Seveda nam je moral on pomagati. Nekega jutra, ko mi je prinesel zajtrk, je povedal važno novico.

>Jeves, stvar ne funkcioniра, saj vidite. Iz te moko ne bo kruha.«

>Kako da ne, blagorodje?«

Nadrgnite z njo vsak dan svoj očar in roke in sicer ne samo vsak večer pred počitkom, marveč tudi med dnevom, predno se podaste na oster zrak. Nivea creme se ne more nadomestiti, ker njen poseben učinek temelji na euceritu, ki ga vsebuje edino le ta krma. Nivea creme prodira naglo in temeljito v kožo, ne da bi puščala za seboj kak sijaj, in samo ona krema, ki povse prodire v kožo, more blagodejno vplivali na kožno stanje.

Skatje po: 5—, 10— in 22— Din; tube po 9— in 14— Din

Proizvajalec v Jugoslaviji:

Jugosl. P. Beiersdorf & Co., d. s. o. j., Maribor, Meljska c. 56

>Saj nikogar ni, da bi nam dajal denar za to, da bi ga vojvoda predstavili.«

>Kako da ga ni?«

>Ni ga, pa je.«

>In jaz poznam sedeminosemdeset gospodov iz Birzburga, ki bi plačali.«

Skočil sem pokonci tako, da sem razil ves čaj.

>Birzburg... kako ste jih pa dobili?«

>Slučajno sem se seznanil s tem potujom društvom iz dežele Missouri in ko sem videl kako in kaj, sem jih predlagal to reč in zmenili smo se za skupno vsoto stopetdeset dolarjev.«

>Sijajno, Jeves. Jaz pridam zraven še toliko, da bo vsega skupaj petsto dolarjev, da razveselimo ubogega Bickyja.«

Bicky se je, ko je to čul, skoro onesvestil od veselja. Tako je tekel k staremu in mu javil, da je za drugo popoldne povabil nekaj prijateljev, katere bi mu rad predstavil. Stari je bil nezaupljiv in

Hasse Zetterstroem:

Kaznovana hudobija

>Ali si poznal Henrika Buergla?<

>Nekoliko. Pa nisva veliko občevala. Bil mi je nekam preveč surov v svojih šalah. Kje pa je sedaj?<

>Proc. Ze več let.<

>Pobegnil?<

>Ah, ne. Njegove razmre so bile pravzaprav čisto solidne. Ušel je pravzaprav iz strahu.<

>Da se je Buergel tudi kdaj česa bal? Kaj ga je pa tako prestrašilo?<

>Mali Sandmann, pisarniški tajnik mu je napravil tak strah. Stvar je komična, fantastična, pa tudi grozna, če tako hočeš. Dogodek je dokaz, da preko neke določene točke ne smes, če se že šališ s svojimi prijatelji.<

>Sandmann — tega poznam. Majhen, suhijat možiček, ki je skromen in najrajsi molč. Ta, da je Buergla ugnal?<

>Da, ta ga je, ker je brihtnejši. To je bilo takole: Buergel in Sandmann sta tedaj stanovala v Knattermuende-u, nastanila sta se v Grand-Hotelu. Tam je Buergel uganjal svoje komedije, da so se ga bali gostje in služabniki vsevprek. Nikoli nisi bil varen, če je bil on doma. Seveda je imel prijatelje, ki so se ponoči zbirali pri njem. Pred spalnicijo je imel balkon, ki je gledal dolni na trg. Često je zvečer sedel na balkonu in pil s kakšnim prijateljem whisky. Nekega večera so odličnjaki Knattermuenda promenirali dolni po trgu prav pod Buerglovim balkonom dolni k mestnemu parku. Nič hudega niso slutili. Pa so naenkrat vsi skupaj poskočili in nekaj dam se je onesvetilo. Strašna detonacija, ali vsaj silen pok, strel, se je razlegal sredi med njimi. Prvi hip je vsakdo mislil na kak atentat in neko staro damo so moral odpeljati z rešilnim vozom, ker je dobila živčni napad. Vse to je napravil nesrečni Buergel, ki je spustil z balkona dolidar električno žarnico, ki je spodaj eksplodirala. Saj veš, kako to počl, če z viška prileti na kamen!<

Take je uganjal Buergel. Delal je tako dobro, da nihče ni sumil njega.

Končno so ga le vrgli iz hotela. To pa iz čisto drugačnih razlogov, kakor bi si človek, ki ga pozna, misli. Nekega večera, ko je imel zopet obiske, je pozvonil hišniku in ga prosil, naj i u pošlje fanta od lifta gori. Ta je prišel

in je moral potem Buerglu pomagati zriniti veliko stensko omaro za obleko n. sredo salona. Potem je omaro odpril, da fantu pet mark in ga pregovoril, da je stopil v skrinjo in se dal vanjo s ključem zapreti. Potem je prinesel Buergel ogromno steklenico Eau de Cologne in zil nje vsebino okrog in po omari.

>Takoč, je dejal. >Sedaj bomo uprizorili majhen autodafé, da bomo boljše volje.<

To rekši, je prižgal kolinjsko vodo in v hipu so objeti omaro visoki zubli plainenov.

Celo Buergelovi prijatelji so se prestrašili. Skočili so pokonci, da bi pogasili ogenj. Eni so tekli po vodo, drugi so iskali plaščev in cunji, da bi gasili, medtem pa je Buergel čisto mirno sedel na svojem stolu in pil grog.

>Kaj se pa vendar trudite? Le počasi in lepo mirno! Jaz vem čisto natančno, koliko časa ta stvar gori. Bom že pogasil, kadar bo treba. Sedite in uživajte!<

Ko so pogasili, so odprli fantu, ki je dobil denar in koj nato vse izklepetal hišniku.

Potem je dobil Buergel vlijudno prošnjo črno na belem, naj se seli. Pa ni koj šel. Še eno je prej ugrenil in druga je pa povzročila njegov beg iz dežele. Tedaj je Sandmann stolil na toršice.

To mi je Sandmann sam pravil. On in Buergel sta se sešla nekoč koncem nekega dneja in Sandmann je bil Buergel kar všeč. Rekel je, da mu imponira njegova robustna osebnost v vsej svoji brezobzirnosti. Se na misel mu ni prišlo, da bi se bil Buergla kaj bal. Nasprotno, prav rad ga je spremil zvečer domov.

Bilo je že sivo jutro, ko sta šla domov dolni ob luki. Ceste so bile vse prazne in zapiščene, posamezni krokarji so plašno hiteli po zakotnih ulicah domov spat. V luki je bilo vse tihno in mirno. Gospoda sta se ustavila nekje na nekem križišču, kjer je bila cesta radi kanaliziranja prerusana in prekopana. Na okrog so ležale ogromne cevi za kanal.

Buergel si je vtaknil v usta cigaro in pogledal cevi.

>Takale cev je ravno tako velika, Sandmann, da bi ti lahko vanjo zlezel. Toda jaz nikač ne verjamem, da si upaš zlesti skozi. Tako tenek pa zopet nisi.<

>Če bi hotel, bi že prišel skozi.<

>Stavim kar hočeš, da ne zlezeš. Preširoka ramena imaš.<

>Kaj to, saj sem star telovadec.<

>Stavim kar celo večerjo, na katero lahko povabiš kolikor hočeš ljudi, da ne zlezeš skozi.<

Sandmann je stavo sprejel. Pozneje je trdil, da je treba ta dogodek razumeti v logični zvezi z občutjem zgodnjega jutra po dostenoj prekrokanji noči.

Odrožil je torej klobuk in posrečilo se mu je, da je zlezel v cev, ki je bila nekaj daljša od njega.

Ko je bil že ves v cevi, je začutil, da se cev polagoma na enem koncu dviguje. Končno se je cev popolnoma postavila pokonci. Sandmann ni mogel niti z mezincem migniti, da bi vse to preprečil. Vedel je, da je atletični Buergel zmogel to umetnino s svojimi strašnimi mišicami.

Sandmann je stal v cevi in se ni mogel

geniti. Kakor iz daljave je še čul Buergelov posmek:

>Lahko noč, Sandmannček! Če bom enkrat ugotovil, da se mi je zamašila vodovodna cev, bom vedel, da si ti notri.<

Okrog Sandmanna je bilo vse mirno in tihno. Toda njegovi možgani so delovali in se sušili okrog problema, kako priti iz te dobesedne zagate ven. Če bi se kaj pomajal, se lahko zgodi, da bi padel in zdrknil — hut — v morje. Ne, rajši tihno in mirno. In potem mu je prišlo, da bi zaspal. Bil je že čisto utrujen.

Ni vedel, koliko časa je bil v cevi. Zdelen se mu je, da je tičal v njej več ur. Potem so mu doneli na uho razni prasketi, žvižgi in ročni, ki so naznanjali, da se misli mesto sčasoma zbuditi. Vozovi so se peljali mimo, avtomobili so trobili, ljudje govorili. Ves orkester mesta je začel s svojim novim programom za tisti dan.

Naenkrat je začul čisto blizu dva glasova.

>Grom in strela, kdo je postavil cev pokonci?<

>Primi, Jansen, položiva jo nazaj.<

Sandmann je zgubil tla pod nogami in začutil, da pada. Medtem je klical:

>Pazit!, pazit!<

Cev je padla z zamoklim — bum! — na tla, da je Sandmann skoro slabno prišlo in glas zunaj je rekel:

>Nekdo je notri. Hoco-ruk!<

Dve kreplki peti sta ga zgrabili za ovratnik in vse potegnili na svetlo.

Sandmann je sedel na cesti. Ni se mogel dvigniti. Njegov rešitelj je pa zapalil mornarsko lulo in rekel:

>Ne, da bi me to kaj brigalo, toda zakaj si pa greste izbrati za prenočišče ravno mestno vodovodno cev in zakaj mislite, da morate stojte spati? Ali je to kaka nova moda?<

>Prvič in zadnjič sem se poslužil take mode. Lepa vama hvala in adijo. Vstal je, še enkrat pogledal cev in šel. Pa mu je nekaj v glavo padlo.

>Oprostitac, je dejal. >Toda storita mi majhno uslugo. Postavita cev nazaj, kakor je bila. Mislim, da je vseeno, ali takrat cev stoji ali pa leži, danes je gotovo še ne boste rabili!<

>Kar se nazuji, naj stoji cel mesec. Če vam to zabavo dela, pa dvigniva, Jansen. Hooruk!<

Potem je Jansen, ko je cev stala, izvlekel listino in dal svojima rešiteljem pet mark.

Rešitelj sta se zahvalila in eden je rekel:

>Ob kateri uri pa pride gospod zvečer zopet semkaj prenočevat? Bova prišla pomagat, da bo mogel zopet notri!<

Sandmann je šel svojo pot naprej, najel na oglu avto in se peljal domov spat.

Henrik Buergel je šel po svojem dejanju naravnost nazaj v hotel spat. Bil je strašno dobre volje in pritajeno se je smejal vso pot. Sandmann v kanalski cevi — moj Bog, prijetljivi bodo pokali od smeja!

V hotel prišel je zapazil, da stoji pred vsakimi vrati par čevljev, tupačam še dva para. Brž mu je prišlo na misel, da bi čevljje gostom zamenjal. Toda opazil je tudi, da tiče ključi v vseh vrati zunaj.

No, pa je lepo zaklenil vsa vrata in pobagal vse ključe v žep, šel v svojo sobo in vrgel ključe v košaro za papir. Za trebuh se držeč od smeja se je razpravil in kmalu zaspal. Zbudil ga je vrišč, kakršnega povzroči najmanj dvajset ljudi, ki so jih zaklenili v sobe, da ne morejo ven. Cul je vsevprek zvoniti hišniku po hodniku.

No, pa je lepo zaklenil vsa vrata in pobagal vse ključe v žep, šel v svojo sobo in vrgel ključe v košaro za papir. Za trebuh se držeč od smeja se je razpravil in kmalu zaspal. Zbudil ga je vrišč, kakršnega povzroči najmanj dvajset ljudi, ki so jih zaklenili v sobe, da ne morejo ven. Cul je vsevprek zvoniti hišniku po hodniku.

Sandmann je mrtev! Mrtev stoji v cevi!

Nihče ni potem videl Buergla, nihče vedel,

kaj je z njim. Drl je v svoj hotel, urebil koyče in ne da bi s kom izpregovoril še kako besedo, izginil čez mejo. Odlej ga nihče še ni videl. Baje je sedaj v Parizu!<

>Ampak Sandmann je peklensko imenito napravil, da je dal cev nazaj postaviti!<

>Krasno. In psihološki povsem pravilno.

Buergel je dobil kazen, kakršne mu je bilo treba. Šalo razumeš, toda hudobija pa zasuži kazen!<

Verno ogledalo Vašega gospodinjstva

je Vaše perilo. Njegova duheteča belina bo Vaš ponos, dolgotrajna uporabnost Vaša kistor. Dosegli boste oboje s pravim

terpendinovim mitom

kih. Skočil je iz postelje, ognil plašč in tekel po hodniku. Sel je do vrat in vpil:

>Prosim vas, kolnите glasnej! Se bolj! Se! Stevilka sedemnajst je daleko bolj jezna kakor vi. Dama iz sobe enajst hoče takoj z vlakom dalje, ta je najbolj glasna. Tako je dobro! Samo ne postanite hriпav! Ključavnica bo do večera gotovo že tu. Zakaj pa je številka štirinajst tako tiho? Ah, škoda, soba ni zasedena, škoda!<

Na neki mizi je dobil zvonec, letal z njim po koridorju, zvonil kar je mogel in vpil:

>Odhod vseh vlakov! Odhod!<

Henrik Buergel je kakor kafra izginil v drugi hotel in ko je tam dobil časopis v roke, se je spomnil na Sandmanna. Kaj, če bi po zajtrku stopil k njemu na dom in ga vprašal po zdravju? Rajši ne, nemara je Sandmann slabe volje.

Po zajtrku je šel Buergel po mestu na izprehod.

Ko je prišel v luko, ja zagledal nekaj takega, da se mu je prvič v življenju skrčilo srce od groze. Njemu, Buerglu.

Cev je stala namreč tam, kamor jo je bil davi postavljal. Potem je moral biti Sandmann še vedno notri. Buerglu je srce strašno bilo. Skočil je k cevi, potkal ob njo in zavpil:

>Sandmann, ali si še notri? Sandmann! Sandmann!<

Pa ni dobil odgovora.

Napravil je korak nazaj, pogledal plašno okrog sebe in grozna misel se mu je porodila v glavi:

Sandmann je mrtev! Mrtev stoji v cevi!

Nihče ni potem videl Buergla, nihče vedel, kaj je z njim. Drl je v svoj hotel, urebil koyče in ne da bi s kom izpregovoril še kako besedo, izginil čez mejo. Odlej ga nihče še ni videl. Baje je sedaj v Parizu!<

>Ampak Sandmann je peklensko imenito napravil, da je dal cev nazaj postaviti!<

>Krasno. In psihološki povsem pravilno.

Buergel je dobil kazen, kakršne mu je bilo treba. Šalo razumeš, toda hudobija pa zasuži kazen!<

**Manufakturina trgovina
FRANJO MAJER**
Maribor, Glavni trg 9

nudi moderno blago za damske plašče, kostume itd. Angleško in dobro češko suknja, kamgarji za obleke itd. po solidnih cenah.

Orožje

municijo in lovske potrebščine. Vam nudi v največji izberi in po najnižjih cenah:

Fr. Sevcik,

Ljubljana, Židovska ulica štev. 8.

Belgijske dvocevne puške od . Din 900 naprej.

Belgijske Hamerles dvocevne puške od . Din 1400 naprej.

Flobert puške, 6 mm. risane, od . Din 250 naprej.

Automatske pištrole, kal. 6.35, od . Din 250 naprej.

Lovske stročnice, 100 kom., od . Din 45 naprej.

Nebo v oktobru in „svetlobno leto“

Že je zmagala noč nad dnem, jesensko enakočje je za nami. Zopet je prisel čas, ko nas zgodnji mrak prisili obrniti oči k nebu in razmišljati o stvareh, ki se gode tam gori. Veliki Voz, — večna, nezmotljiva ura — katerega smo srečali spomladi visoko na nebosklonu, skoraj točno nad glavo, je sedaj na nasprotni strani Severnice, nizko nad obzorjem. Njegov večni »nasprotnik« ozvezdje Kasijopeje, s katerim se že od pamtevek lovita okoli Severnice, pa je zavzel mesto Velikega Voza. Drugi dve zvezdi, ki nam tudi merita letne čase, sta Vega v Lui in Capella v Kočičaju. Vega, znanika topnih poletnih noči, se počasi pripravlja k zapadu, na severnem vzhodu se pa dviga njena sovražnica, Capella, ki prima sneg in mraz. — Južno od Kasijopeje se razprostira ozvezdje Andromede, s slavnou vsemirske meglico, ki jo moreno zapaziti ob jasnom vremenu brez mesečine kot tako nežen medel sij. V resnici pa je ta »medel sij« velikanska družina brezstevilnih solnic — podobni so našemu Solncu — ki so pa tako strahotno oddaljeni od nas, da jih more naše oko, komaj opaziti! Zapadno od Andromede je ozvezdje Pegaza, še nižje blizu južnega obzorja pa blesti Fomalhaut v Južni Ribi. Na večerni strani se poslavljajo ozvezdja, ki so nam krasila poletne noči: čisto na zapadu Bootes z rdečim Arcturom, nekoliko višje od njega Lira z Vego, Labod z Denebom (»Severni križ«) in Orel z Atagom. Jutranja stran pa se pripravlja na prihod najlepših ozvezdij: Ozvezdje Bika z Aldebaronom in z Gostovcemi naznana skorajšnji vzhod Orona in pozneje Velikega Psata Sirijem.

Kakor znano, je od vseh planetov — izvzemši Urana in Neptuna — Merkurja najtežje opaziti. Sicer je prav svetla zvezda, ker pa se nahaja vedno v bližini Solnca, se skoraj trajno skriva v njegovih žarkih. Le redkokedaj so okoliščine tako ugodne, da se more videti brez težave s prostim očesom. To se je dogodilo letos meseca aprila, ko smo ga mogli brez vsake težave opazovati na večernem nebu v soseščini Venere. Sedaj pa se nahaja Merkur na jutranjem nebu in ker so razmere še vedno ugodne (le v prvi polovici tekočega meseca), ga lahko opazujemo brez vsakršnih težkoč. Venera je še vedno na večernem nebu, kjer dosegne sedaj največjo svetlobno jakost, pa jo bo težko opaziti, ker stoji po zahodu solnca že nizko nad obzorjem. Mars se giblje v Dvojčkih in v Raku, vzhaja pa dobro uro pred polnočjo. Podobno je z Jupitrom v Dvojčkih. Saturn je v Strelicu na južni strani neba in je viden le v zgodnjih večernih urah.

Prostor, v katerem se nahaja naša Solnce z Zemljijo in z ostalimi planeti vred, kjer se nahajajo zvezde stalnice, meglenci in druga svetovna telesa, je tako velik, da njegove razsežnosti skoraj ne moremo izraziti z običajnimi merami, ki jih rabimo v vsakdanjem življenju. Če hočemo označiti razdalje svetovnih teles v kilometrih, dobimo tako velika števila, da so milijoni in milijarde prava malenkost proti njim. S takimi števili — še imena

bi zanje težko dobili — je sitno računati, predstavljati si jih pa niti ne moremo. Ko so zvezdolovci spoznali, da je svetovni prostor neskončno velik in je proti njemu naša zemlja popoln nič (kaj šele prahl), so se morali ozreti po kakem pripravnem merilu, s katerim bi se dale meriti vsemirske daljave. Našli so ga v — svetlobnem žarku. Svetloba je namreč valovanje (kaj valuje, nas zaenkrat ne znamo), ki je podobno valovanju stoeče vode v ribniku, v katerega vrzemo kamen. Posamezni valovki se od mesta, kamor je padel kamen v vodo, razširjajo na vse strani z neko hitrostjo. Vzlic temu, da gladina valov, voda miruje, o čemer se prav lahko prepričamo, če opazujemo majhne stvari, ki plavajo na vodi. Te se le ziblejo gor in dol, svojega mesta pa sicer ne spremene. Prav tako, kot se razširjajo valovi na vodi z neko brzino, imajo svetlobni valovi v vsemiru popolnoma določeno hitrost. Ta je pa od sile velika! Iz raznih opazovanj in poskusov so našli, da napravi žarek v eni sekundi pot, dolgo 300.000 km! To je največja hitrost, kar jih poznamo in novejši fizikalni računi nas vodijo do prepričanja, da večje hitrosti ni in tudi ne more obstati. En primer za dolžino: Pešec, ki napravi pet kilometrov na uro, bi hodil brez prestanka noč in dan skoraj sedem let, predno bi premeril to razdaljo. Pot svetlobe v eni sekundi, t. j. 300.000 km, je na jamanjska dolgostna enota zvezdoslovca. Oglejmo si sedaj kozmische daljave, izražene s »svetlobno mero«. Mislimo si, da se gibljemo s hitrostjo žarka. V eni sekundi bi napravili 7 do 8 kratno pot okoli zemlje. Dobro sekundo bi rabili do Lune. Do solnca bi potrebovali že 8 minut in do skrajnega planeta našega osolnčja, do Neptuna, cele štiri ure. Pa to je samo začtek. Prišli smo komaj na prag naše solnčne domačije, kjer so že ostale zvezde! Proti tem se pravzaprav še premaknili nismo, kajti do najbljžje zvezde stalnice, do alfa Kentauri, ki žari na južnem nebu in je v naših krajinah nevidna, moramo potovati s svetlobnim žarkom ne samo dneve, tedne ali mesece, temveč leta in leta! Nekaj več od štirih let bi potrebovali, predno bi premerili prepad, ki nas loči od nje! Tako daleč je do na jiblje zvezde stalnice! Ker rabi svetloba več ist, predno je doseže, so določili zvezdoslovci »svetlobno leto« kot osnovno dolgostno mero, s katero merijo vsemirske razdalje. Svetlobno leto je tedaj ona pot, ki jo napravi svetloba tekom enega leta, to je nad biljon (milijon milijonov) km! Par primerov: najsvetlejša zvezda stalnica, Sirius v Velikem Psu, je oddaljena nad 8 svetlobnih let, Prokyon v Malem Psu 10, in Atair v Orlu 15 svetlobnih let. Te zvezde so nam še precej »blizu«. Do drugih pa rabi sto, tisoč in še veliko več let, predno jih doseže. Do meglenci v Andromedi, ki smo jo že zgornj omenili, potuje žarek skoraj milijon let. V še večjih razdaljah pa omaga tudi ta astronomska mera in bržkone tudi svetlobni žarek, zato tudi ne vemo, kdaj je tam v onih oddaljenih prostorih, s katerimi nas ne spaša nobena do sedaj poznana zvezda.

S. Br.

S. Br.

Gospodarska zvezda v Ljubljani

Ima stalno na zalогi:

Deželne pridelke — Hito-mlevske izdelke — specijalsko in kolonialno blago — sadje — mesne izdelke — južno sadje — semena — seno — slamo — Težakovo

oleje za živilo — kmetijske stroje in orodja — umetna gnojila — cement — premog itd. — Zastopstvo za prodajo kisove kislino v Dravski banovini

JUGOSLOV. ELEKTRIČNA D. D.
BROWN BOVERI
PODROŽNICA LJUBLJANA

Izvršuje električne naprave ter vsa v to stroko spadajoča popravila

Ali se hočete temeljito osvoboditi protina?

REVMATIZMA?

Revmatizem je grozovita, zelo razširjena bolezen, ki ne prizana na revnemu ne bogatemu, svoje žrtve išče v borni koči pa tudi v palčah. Zelo mnogotore so oblike, ki se v njih pojavlja ta bolezen, in prav pogosto niso boli, ki jim dajemo vsa druga imena, nič drugega kot

revmatizem.

Sedaj so bolezne v vidi in sklenih, sedaj zoper očeli udar, skljucene reke in noge, uraganje, zvoda je po raznih delih telesa, da celo stobe oči so prav pogost posledice revmatizemov in protinskih boli. Kakor je raznolika podoba, ki jo nudi ta bolezen, tako mnogostranska so vsa mogoča in nemogoča sredstva, zdravila, mešanice in mazila, ki se priporočajo trpežem človeštva. Največji del med njimi ne more prav nič pomagati, kvečemu prinese polajšanje za kratko dobo. Kar Vam tu priporočamo, je neškodljivo zdravjanje s pitiem studenčice, ki je pomagalo že mnogim bolnikom. Naše zdravjanje je izborna in učinkuje naglo.

pomagalo Da si pridobimo prijateljev, smo se odločili, da bomo vsakomur, ki nam piše, poslali

popolnoma zastonj

našo zanimivo, zelo poučno brošuro. Kogar torej mučijo bolezne, kjer se hoče na negel način temeljito osvoboditi svojih bolezni brez vsake nevarnosti, naj piše se danes!

August Märkte, Berlin - Wilmersdorf
Bruchsauerstrasse 3.

Ogledala

seb vrst, velikosti in oblik

Steklo

zrcalno 6-8 mm, mašinsko 4-6 mm, portalno, ledaste, alabaster itd.

Spectrum d.d.

Ljubljana VII — Telefon 23-43

Zagreb Celovška 81 Osijek

Cunje, ovčjo volno

staro železo, kovine, papir, kosti, krojaške in druge odpadke vseh vrst, kupi in plača najboljše Arbeiter, Maribor, Dravska ulica.

Vljudno sporočam svojim cenjenim naročnikom, da sem preselil svoje poslovne prostore s Poljanske ceste štev. 60 na

Povšetovo c. 4, Kodeljevo

Zahvaljujoč se za izkazano mi naklonjenost, se za nadaljnja naročila vljudno priporočam. — Spostovanjem M. ZUPANCIĆ, splošno modno krojaštvo

Tekstilbazar dr. z o. z.

manufakturna trgovina

Ljubljana, Krekov trg št. 10

Priporoča svojo veliko zalogu manufaktur-uega blaga po najugodnejših cenah

Šah

Španska partija

Beli: Naegeli, Michel in Johner.

Crni: dr. Aljehin in dr. Bernstein.

(Posvetovalna partija je bila igrana dne 30. avgusta 1930 v Le-Pontu pri Vallorbes v Švici.)

1. e2 — e4	e7 — e5
2. Sg1 — f3	Sb8 — c6
3. Lf1 — b5	a7 — a6
4. Lb5 — a4	d7 — d6
5. e2 — c3	Le8 — d7
6. 0 — 0	Sg8 — e7
7. d2 — d4	Sc7 — g6

Jako redko igrana obramba, kakor se pa vidi zelo dobra.

8. Tf1 — e1	Lf8 — e7
9. Sb1 — d2	0 — 0
10. Sd2 — f1	Sg6 — h4

Grozi Ld7—g4. Beli bi moral sedaj na h4 menjati in potem napraviti potezo Sf1—e3.

11. d4 — d5	Sc6 — b8
12. La4 × d7	...

Po 12. Le2 Lg4, 13. Sf1—d2 f5 itd. bi bil crni na boljšem.

12. ...	Sb8 × d7
13. Sf1 — g3	Kg8 — h8
14. Dd1 — e2	Sh4 × f3 +
15. De2 × f3	Le7 — h4
16. Sg3 — f5	g7 — g6
17. Sf5 — h6	...

Boj gre za potezo f7—f5. Ta poteza pa je nekako umetna in bi bilo boljše 17. S×h4 D×h4, 18. Dg3. Ako pa 18. ... D×g3, 19. h×g f7—f5, potem 20. f2—f3 in končna igra bi bila prične enaka.

17. ...	Dd8 — f6
18. Df8 — e8	Df6 — e7
19. De3 — h3	...

Sedaj ni več priporočljivo dame menjati, ker f7—f5 ni več mogoče preprečiti in tudi tekač h6 bo rabil precej časa, preden lahko poseže v igro.

19. ...	Ta8 — d8
20. Te1 — e3	Lh4 — g5
21. Te3 — f3	Lg5 × c1
22. Tai × ct	De7 — g5
23. Te1 — dt	Sd7 — f6

Jako interesantna partija; oba nasprotnika sta skoraj pat. Nobena figura se brez žrtev ne more gibati. Edino črni damski stopl se lahko giblje, in to je odločitev.

24. Kg1 — f1	...
25. Da8 — e8	Da7 — e7
26. Te1 — e1	

Odprite vinu meje!

Ugotovni razvoj vinske trte v letosnjem letu je obetač vinogradnikom zoper dobro in obilno kapljico. Neprestano jesensko deževje pa je te račune temeljito prekrizalo. Vinogradniki so prisiljeni predčasno trgati ali vsaj tako dolgo podpirati, da za pravo trgovatev ne bo skoraj nujecat prestalo. Tako bodo sicer kmetje begati napočiniti vinske posode, kvalitete pa bo večinoma daleč zaostajala za prejšnjim letom. Prodaja lanskega dobrega vina je bila že težka, letosnjega pa bo še dosti težja. Tako bo vinogradnik pri polnih kleteh obupaval naprej, ker ne bo mogel izkupiti niti toliko, da bi si povrnal dejanske izdatke, kaj se, da bi mogel plačati davke, oblike, obutve itd. Stanje vinogradnika je tem žalostnejše posebno v spodnjih krajih, kjer letos sadje splošni nič obrodiš, kakor je to vsaj okrog Maribora.

V ludi stiski so vinogradniki ozirajo na vlado, da bo slednja storila, kar se v danem položaju storiti da, da vsaj deloma pomaga vinogradništvi iz hude zagate. Dobro vem, da bi bila najlepša rešitev vlade, ako bi nam mogle čimprej odpreti ugodne zunanje trge. Žalibog pa tudi vem, da za to v doglednem času ni izgleda, najmanj pa za letosnjem sorazmerno slabu kapljico. Kljub temu pa sem prepričan, da lahko vlada takoj izredno omili vinski krizo, ako takoj odpre vinu meje v državi sami.

Previsoka trošarina

Pred vojno se je tudi pobiral trošarina od vina, vendar nikdar v taki obupni višini kakor danes, dasi smo imeli takrat veliko več prodajne možnosti kakor danes. Na posebno nevdruženo višino pa se je trošarina zvisala tekočega leta. Medtem ko je prej država pobirala od litra le 35 par, mariborska oblast 50 par in ljubljanska oblast 65 par, torej skupno država in občina sama celo dinar in istotno banovina celi dinar. K temu pa pridejo še občinske trošarine, ki znašajo — po delči manj, v mestu več — od 50 par do 150 Din, tako da znese skupna trošarina povprečno okoli 5 Din.

Tako smo torej prišli v položaj, da so javne dajatve od vina večje, kakor znašajo vrednost vina samega. To nesorazmerno med vrednostjo vina in javnimi dajatvami od njega že samo na sebi govorijo dovolj, da je to nezdrava finančna politika, aka gre le-ta tako daleč, da presegajo javne dajatve vrednost obvezovanega predmeta samega. To se kvetjemu lahko ogaja pri izrazito luksuznih predmetih, nikakor pa se to ne sme delati pri predmetu, kakor je vino, ki spada gotovo med neče vsakdanje potrebštine, pri vinogradniku pa tvori poleg tega važen, poniekod celo edini vir dohodka. Če hočemo, da bo vinogradnik vsa kolikor toliko dobil za svoje vino, mora trošarina biti absolutno znašana, tako, da bi smela znašati v občinsko trošarino vred redoma — izjemno v pogledu na občinsko trošarino naj bi obstajala le po mestu — kvetjemu dinar od litra, pa še bi moral biti diferenca pri kvalitetnem in slabem vino. Kvalitativno vino lažje prenesi razmerne večjo trošarino, kakor pa na nadavno slabu vino, kakor pa pridelava žalibog ravno včimno najverjetnejši kmet. Saj slabu vino dejansko skoraj odgovarja sedni pijači, ki doslej hrane Bogu še ni s trošarino obremenjena. Nešte prečiščena trošarina se mi zdi za vinogradnika bujša, kakor visoka uvozna cerina v Avstrijo. Predvsem je torej treba odpreti to mejo, katero smo si sami zaprli.

Oprostitev trošarine za domačo porabo

Pa ne samo izdatno znašanje oziroma maščunjanje je potrebno, nego potrebna je celo popolna oprostitev vina vsake trošarine za domačo porabo. Znamo je, da ravno to leto ni doči sedja in radi tega sadjevca ne bo mogobe lahko dobiti. Če se ga bo pa dobito, bo pa skoraj dražji, kakor je nadavno vino prav radi trošarine. Kaj je torej bolj naravnega, kakor da bi oni, ki so sicer kupovali sadjevce, posegli po vino, katerega je, kot rečeno, v izobilju. Prečiščan sem, da bi vinogradniki nad polovico nezdinega posebno pa slabšega vina na te način prodali namesto sadjevca za domačo porabo, kako bi vsaj za to ne obstajala trošarina. Toda tak nakup je danes popolnoma nemogoč, radi načilnih trošarskih predpisov. Če hočeli danes kupiti tako vino za domačo porabo, morali takoj plačati najmanj 2 Din državne in benovinske trošarine, pridrži se občinsko trošarino, torej skoraj okoli 5 Din. Tolikor pa niti ne bo stalo srednje dobro vino. Če bi plačal sumo okoli 5 Din do 4 Din za vino, bi ga matrikolo za dom kupil. Ker pa mora plačati istočasno se ogromno trošarino, ki je presegla vrednost vina, pa ga v ta namen ne upa skoraj nikdo kupiti.

Če je bila takška oprostitev trošarine možna pred vojno, tako je kupil konzumant dobro in kvalitetno vino — menda 56 litrov — za domačo porabo, zakaj bi to ne bilo mogoče se da — Jugoslaviji, ko takoreč plovamo v

vinu. Sedaj bi bila taka popolna oprostitev vina od trošarine za domačo porabo temelj potrebnih, nizko obdavčenja pa bi naj bila le prodaja na drobno po gostilnah, točilnicah itd.

Ali ni naravnost nedopustno, da indirektno silimo vinogradnika, da mora vino takoreč sam popiti, ker ga ne more radi trošarine prodati, dasi bi ga marsikod za dom rad kupil po obstoječi zmerni ceni, ako bi ne želo treba plačati trošarino. Saj država ozira oziroma banovina in občina kljub temu ne dobi od vina, ki bi se ga sicer porabilo za domačo porabo, nizko trošarino, ker so vinogradniki prisiljeni ali vino sami oziroma s svojimi prijatelji zastonj popiti ali le medsebojno za denar potočni kontrabante; s tem se prisiljeno ljudstvo vzgaja k davčni nemoralni in potroši še zadnji kmečki dinar, ko jega že itak ne ve, kam bi ga drenilo.

Propad vinogradni ov

Tako prisilimo indirektno vinogradnika udajanju k pijači, obenem pa ga ženemo v vedno večjo gospodarsko in moralno propast. Materijelnega dobička torej država, banovina in občina nimajo absolutno nobenega od takega postopanja, na drugi strani pa se poleg tega povzroča ogromno škodo vinogradniškemu privlakstvu, ki se hoče, noče, udaja vedno bolj pijači, zraven pa gospodarsko in moralno propada.

Če bi pa država trošarino na domačo porabo popolnoma ukinila, bi se položaj na mah obrnil na bolje. Vinogradnik bi gotovo večino slabega in navadnega vina prodal za domačo porabo, čimer bi nebala sama tudi nepotrebljena čezmerna pijača pri vinogradnikih, ter bi se pravčeno in po potrebi razdelila med nevinogradniško prebivalstvo. Saj je naravnost neodvisno, da si kljub takemu izobilju vina človek nevinogradnik ne more drugače vina prineseti, kakor če ga v gostilni draga plača. Koliko kmetov izven vinogradnikov, obrtnikov, uradnikov in delavcev bi si radi po zmerni ceni kupilo vino za domačo porabo, pa si ga ne more, ker mu to brani pretirena trošarina. Tako na eni strani tožimo, da ne vemo kam vino, na drugi strani pa sami umetno omejujemo vživanje le na vinogradnike in premožnejše sloje, ki si lahko draga gostilniško vino privesčijo. Ali ni naravnost vnebovijoči greh, da si siromak samu radi trošarske politike ne more privoščiti niti za potrebe vinske kapljice, medtem ko drugi ne vedo kam z njoi?

Pri takem položaju mora torej predvsem vrla takoj odpreti meje vnu doma, ter ga oprostiti za domačo porabo vsake trošarine. To danes ne kljue samo vinogradnik in konzument, marveč nič manj tudi trgovina in industrija. Star pregovor pravi, štač der Bauer Geld, hat die ganze Welt. Ako bomo omogočili, da bo vinogradnik prišel do denarja, bo tudi svoje potreščine kupil pri trgovcu oziroma industriji. Trgovec bo zoper lažje prodajal blago kakor danes, ko nima kmet iz vinogradniških krajev in nečemer plačati blaga, industrija pa bo lažje dobila odjemalcia za svoje fabrikate.

Velika ovira pri prodaji vina pa je poleg previsoke trošarine tudi predpis, da mora gostilničar oziroma kupec plačati trošarino takoj, ko vino kupi oziroma prevzame, medtem ko je svoječasno plačal trošarino šele, ko je dal vino pod pipi. Seveda je bilo kučna moč odjemalcev takoj veliko večja, ko mu ni bilo treba zlagati visoko trošarino. Zato je naš kmet že v jeseni lahko večinoma vino prodal. Danes pa kupi vino vrla kmet, ki se kupuje na domačem delu pri izvajaju poizkusov, se bodo deli denarne nagrade. Tovrstna akcija »Poizkusnih krožkov« (Versuchsringe) je pa obenem organizirana prireditve na naši državi in je z ozirom na velikopotezno važnost pokreči toplo priporočati, da se sistematično poizkusnega dela oprimejo tako tudi drugi okraji, kot banovine.

Francosko posojilo za naše železnice. Kakor poročalo inozemske listi, je konzorcij francoskih bank in industrije ponudil naši državi posojilo v znesku 1.500 milijonov frankov za gradivo železnic. — Konzorciju pripadajo: Crédit Lyonnais, Banque de Paris, koncerj Schneider-Creuzot, nadalje koncern Loucheur. Pogoji so ugoden emisijski tečaj bil 95%, obrestna mera 5,5%. Jugoslavija pa bi morala ves železniški material nabaviti iz Francije. Do odločitve se ni prisko.

Zborovanje srednjevropskih borz. Na zborovanju srednjevropskih borz zastopata ljubljansko borzo njen predsednik, predsednik Društva bančnih zavodov dr. Ivan Slokar in tajnik borze dr. Mario Dobrila.

Oddaja del za napravo požarnega hidrantov pri vodni postaji Želje pri Rakeku. Gradbeni oddelek ljublj. žel. ravn. sprejema do 14. t. m. ponudbe glede oddaje del za napravo požarnega hidrantov pri vodni postaji Želje pri Rakeku.

Adresar zavoda za pospeševanje zunanje trgovine. Zavod za pospeševanje zunanje trgovine v Belgradu, namerava izdati s sedežovanjem zbornic za trgovino, obrt in industrijski adresari, ki bo obsegal vse industrijske tvrdke, kakor tudi večja obrtna podjetja izvozne in uvozne tvrdke, bančne zavode itd. V ta namen je Zbirica za TOI v Ljubljani razposlala zainteresiranim tvrdkam vprašalne pole, ki jih je zbornici vrnil v predpisanim roku. Tvrdke, ki slučajno ne bi prejele teh pol, naj se obrnejo radi dostavitve pol na zborn. urad.

Državni pregled

Dne 11. oktobra.

Devizni promet ta teden ni bil tako znaten kakor prejšnji teden, vendar še zelo znaten: znaša je 19.64 mil. Din v primeri s 27.5, 19.7, 13.6 in 11.9 mil. Din v prejšnjih tednih. Posebno znaten je bil promet v devizi New York, katere je bilo vsak dan zaključeno na ljubljanskih borzih na milijone. Vsi ti dolari so šli za nadaljnje znatne nakupe naših dolarskih papirjev v inozemstvu, ker so tečaji zelo padli in konvenira nakup. Devizni tečaji so bili skozi cel teden stabili in so zelo popustljivi. Ta padec tečajev je v zvezi s padanjem tečajev v Curihi, kjer se že svic. franki dvigni.

Efektni trg je nadalje slabo tako pri nas kot v inozemstvu. Efektne borze bežijo vseprisvod nazadnje tečaje in promet. Na Dunaju se pozna avstrijska kriza in pubika prodaja papirjev. Svetovna kriza radi nizkih cen surovin vpliva na newyorkško borzo in tudi na londonsko in pariško borzo. K temu so prišli še južnoameriški dogodki in v novembetu se vrše v Ameriki volitve v parlament, od izida katerih je odvila bodoča ameriška gospodarska politika. V četrtek je celo prišlo do ponovne katastrofe. Tečaji in vrednostnih papirjev so izredno padli zaradi poloma neke velke ameriške banke. Tako je padel ta dan tečaj 8% Blerovega posojila v Newyorku od 92—93 na 87—91, nadalje 8% Blerovega posojila od 82—83 na 77—80, obveznice Drž. hip. banke niso notirile.

Neugodni položaj na inozemskih borzah je naravnovplival na tečaje naših dolarskih papirjev na naših borzah, nadalje na vse papirje, ki notirajo razen na naših borzah, tudi na inozemskih borzah.

Pri nas se na trgu državnih papirjev nadaljuje padec naših dolarskih papirjev. Ta padec je potegnil za seboj tudi druge državne papirje in tako imamo na koncu teden sedaj znatno nižje tečaje kakor v začetku. Promet pa je postal nekoliko živahnejši. Bančni papirji so bili skoraj popolnoma neizprenjeni in je bil običajen znaten promet. Bile pa so zaključevane delnice telev. banke: Polj.-, Union-, Jugo-, Žemaljska banka in Prštadiona. V industrijskih papirjih je bilo manjše zanimanje pa tudi manj zaključkov. Več prometa je bilo v delnicah Trboveljske, ki pa je bila stalna.

DENAR

Curtis, Belgrad 9.1275, Amsterdam 207.52, Atene 6.65, Berlin 122.38, Busej 71.78, Budimpešta 90.15, Bukarešta 3.05625, Carigrad 2.44, Dunaj 72.57, London 25.12, Madrid 51.75, Newyork 514.525, Pariz 20.185, Praga 15.265, Sofia 3.73, Trst 26.94, Varšava 57.5, Kopenhaag 137.65, Stockholm 138.20, Oslo 137.65, Helsingjors 12.95.

Zahteve ptujskih vinogradnikov

Na sestanku ptujskih vinogradnikov v gostilni Brenčič, so se čule tožbe in želje vinogradnikov o tem, kako bi se dvignilo vinogradništvo, s tem pa istočasno zboljšalo tudi gmotno stanje gojitev vinske trte. Že na zborovanju v Ivanovcih so se prejšnji nedeljo sprejeli sklepi, ki govorijo o datumu prizetke trgovatev, o prodaji g. orzja in lasti o vključenju ter olajšanju postopka pri carini o priliku izvoza vina. Ptujska podružnica je osvojila sklepe svoje sosedje, dodala pa še svojih, za katere se bo prosilo državno oblast na pristane. Sklepi domače podružnice so sledili: 1. Pri izvozu vina naj bi se kavcija skrajno znašala, če že ne čisto odpadla, in rok za vrnitev sodov naj bi se podaljšal od tri na šest mesecov, kar bi ugodno vplivalo na inozemske kupce. 2. Ker je poln sod že itak zaprečen po finančni oblasti, naj bi goščinstvju ne bilo treba voditi še posebne kontrole o iztečenem vnu, ker mu to odvzame mnogo časa in delo oteži, oz. naj bi množino izločenega vina večkrat ugotovil državni organi. 3. Prosilo se bo privilegij izvoza družbu v Belgradu, da v Ljubljani ustanovi svojo podružnico in v odboru pritegnje tudi zastopnika slovenskih vinogradnikov. 4. Državno oblast se bo prosilo, da izdelava sedaj obnovljavo uvoz vinogradništva v Argentini in v Avstraliji, kjer se žito žanje šele v decembri. Šele tedaj je pričakovati popolne razjasnitve. Tudi na našem trgu se bo šele pozimi lahko asno presojal položaj.

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

Ivan Pregelj: Umreti nočejo

Zgodbe slovenske bolečine na Koroškem.

(Slovenski večerni 83. zvezek. — Izdala in založila Družba sv. Mohorja, 1930.)

Iz svojega koroškega rojstnega kraja, iz celovske dolge in pridno oskrbovane domačije pregnana Mohorjeva družba, je pravkar izdala v vrsti slavnih »Slovenskih večernic« knjigo slovenske bolečine na Koroškem, ki jo je napisal najbolj pismeni nas mož, Ivan Pregelj, ter jo pomembno in resnično imenoval: »Umreti nočejo.«

Eno podobno je že napisal — »Božji mejniki — in v njih je istrsko bolečino prikazal. A premotri njegovo dosedanje književno delo od konca do kraja — drugače ne moreš zaključiti in potrditi kot tako: da nam je Pregelj kar naprej, kos za kosom, odkrival tisto veliko in neizlečeno bolečino, ki je slovenska; koder se je naš rod v temižu zaril, so mu od nje tuji vsikdar le jemali in jemali, ne enkrat pa mu česa dali.

Kaj pomeni Pregeljevo delo mimo umetniškega na narodno vzgojnem polju, nam prav poseben kaže njegova najnovejša knjiga »Umreti nočejo.«

Zgodba dijaka Andreja Raznožnika in njegovega zavednega slovenskega koroškega doma, ki trpi in se ruši pod udarci nepriznane usode — nikakor ni napisana z beletristično žilico, recimo, z golim namenom prikazati družinsko dramo kot tako. Ne gre pisati o tej zgodbi kakor o izrazito leposlovnem poskušu, podobnem romanom o razkrajočih se domovih in družinah, ki so v novejšem svetovnem slovstvu že kar brez števila in jih tudi v domaćem ne pogrešamo. Pregelj nam je prikazal na podobi Raznožnikov in njih priključnega kroga oseb, zavestno v malem okviru zgodbo vsega koroškega narodnega življa in njega trajedije.

Radi tega v njegovi povesti ne smemo iskati posebnih dušeslovnih odkritij posameznih nastopajočih oseb, marveč jih moramo kar v naprej spredeti kakor so postavljene s polno pisateljevo zvestijo: kot karakteristične in simbolične tipe.

Niti dejani, ki se v knjigi razpletajo, ni moči smatrati za osebna, iz našega posameznika skrbno izluščena in prikazana, marveč kot nekake simbolične kretnje, kolektivne vzgibe mnogočice naroda,

ki je v nastopajočih osebah zajeta in čitatelju na vednost dana.

Zato nočemo slediti osebam in dejanjem, marveč pojmu, ki ga je Pregelj s svojo povestjo vdobel v našo narodno zavest na splošno, in našo domačo književnost pa posebej.

Pojem nezasluženega udarca, pojem krvice, ne nad posameznikom, marveč nad množico zagrene radi tiste lepote in čednosti, ki je vsakemu narodu najvišja dobrina: materin jezik.

Materin jezik slovenskega Korošča! Raznožnik piše pri zeločestnem izpitu v Celovcu naloge o maternem jeziku; prav v istem času je radi maternega jezika njegov drug, ki bi moral pisati z njim, na policiji in se mora zagovarjati kakor zločinec.

Tako je v začetku Pregeljeve zgodbe in s tem motivom je prepojena vsa knjiga do kraja. Dogodki največjega formata tvorijo ozadje: svetovna vojna, koroške vojne in nazadnje plebiscit.

Dasi je tem dogodkom posvetil Pregelj mnogo strani, ki dajejo celoti prej filmsko nego epično pripovedno obliko, so vendar prikazani nekako v ozadju, kot ogromna senca nad koroško zemljo, ki jo pisatelj z ljubezni neprestano razkrzuje, kraje, kakor mati deco, neprestano po imenih kljice, stalno v ospredju drži.

Tehnika, s katero je Pregelj napisal svoje zgodbe slovenske bolečine na Koroškem, je sile tveganja in je posameznu pisatelju se more posrečiti kakor nujno da ne zaide v plehlost in plitkost brezkrvnega žurnalističnega poročanja.

A Pregelj je poln pristnega kolorita, napolnosti, ki ji ni gonilo premeten in živila potegavčina, marveč plima narodne usodnosti. Strnjena vitalnost, ki ob najbolj pretresljivem dosodku misli na svoje najpotrebljnejše in se skuša ohraniti v svojem. In brezmoč, ki klub krasnim lastnostim nazadnje — pojavljenia cvetka Anči — umira v boljnjanici.

Pregelj je med slovenskimi pisatelji geografično običajno največ slovenske zemlje s svojimi deli. In največ slovenske duše, ki je klub svoji raznoliki pestrosti ena sama med štirimi mejniki: Celovec, Maribor, Gorica, Trst.

s. 5.

Koroški akvareli Fr. Zupana

Kdor ima toliko časa, da se spreha po Ščavnici in Aleksandrovi ulici ter gleda izložbe, je v poslednjih dneh gotovo opazil svojevrstno umetniško razstavo, porazdeljeno po izložbenih oknih raznih tvrdk v omenjenem okolišu. To so akvareli slikarja Fr. Zupana, vsi brez izjeme predstavljajoči izključno Koroške motive. Baš ob času, ko je na novo vstopilo med nami zanimanje za slovensko Koroško, nam je priredil torej slikar, ki to deželo pozna kakor malo kateri, ki že štiri leta skoraj izključno po Koroškem slikal, pretresljivo in za moment slučajo razstavo slik, ki smo jih izgubili, dasi v njih naš narod živi in trpi, dasi je tam od nekdaj bil in živel.

Zupanove koroške pokrajinske slike so z

dušo in sreem delane — iz pokrajine diha kakor živo znamenje umetnikova trpka misel, umetnikov trpki nasmešek in v vsaki posamezni pletezi je poteka srca, ki jo je ustvaril iz svoje rane in iz svojega upa.

A mimo tega moramo poudariti, da so Zupanove akvarelne slike tudi s popolnim obvladanjem tehnike in s svojevrstnostjo zrelega umetnika podane, tako, da imamo pred seboj dela, ki očarajo po svoji formi ter nam globoko sežajo do sreca po svoji vsebinam.

Marsikdo se bo ustavil sam od sebe ob Zupanovih akvarelih; kler pa pojde mimo, mu priporočamo, naj si jih vendar ogleda. Morda mu bo ena ali druga slika ugajala in si jo vzame domov.

Ali že veste?

Za izredno nizko
mesečno naročnino
Vam nudimo
možnost nabave dragocene
in bogate knjižnice naj-
boljših svetovnih in doma-
čih pisateljev v sledenih iz-
branih in moderno opre-
ljenih zbirkah:

LEPOSLOVNA KNJIŽNICA (4–6 knjig na leto,
skupno ca. 1500 strani); mesečna naročnina:
15 Din v platno, 12.50 Din karton.

LJUDSKA KNJIŽNICA (6 knjig na leto, skupno
ca. 1600 strani) 12 Din v platno.

ZBIRKA DOMACIH PISATELJEV (4 knjige na
leto, skupno ca. 1100 strani) 10 Din v platno.

ZBIRKA MLADINSKIH SPISOV (4 knjige na leto,
skupno ca. 900 strani) 8 Din vezano.

**ZBIRKA POLJUDNO ZNANSTVENIH IN GOSPO-
DARSKIH SPISOV** (3 knjige na leto, skupno
ca. 800 strani) 10 Din v platno.

DOM IN SVET 5 Din.

Demo Vam na prosto, da se na-
rotite na eno ali na več zbirk.
Prijavite se z dopisico. — Za-
hvalev brezplačen prospect!

JUGOSLOVANSKA KNJIGARNA V LJUBLJANI

Ljubljansko sledališče

Drama

Začetek ob 20 zvečer

Nedelja, 12. oktobra: MLADOLETJE Izven.

Opera

Začetek ob 20 zvečer

Nedelja, 12. oktobra ob 15:00: GROF LUKSEM-
BURSKI Opereta. Ljudska predstava pri zni-
žanih cenah Izven.

Ob 20. uri: EVGENIJ ONJEGIN. Gostuje ga
Zlata Gungjenac. Ljudska prestava pri zni-
žanih cenah Izven.

Mariborsko sledališče

Nedelja, 12. oktobra ob 20: ALEKSANDRA. Kup.

Ljudski oder o Liubljanu

OTVORITVENA PREDSTAVA NA LJUDSKEM
ODRU.

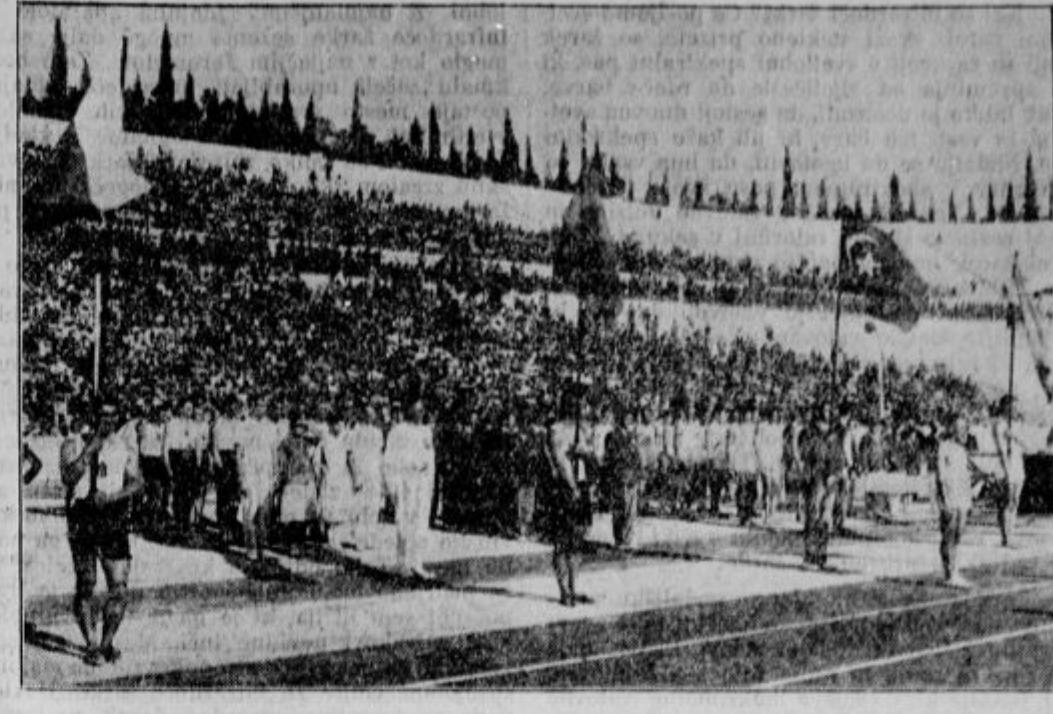
V nedeljo dne 19. oktobra t. l. ovari Ljudski oder v Ljubljani sezono 1930/31 z znamenito Shakespearovo žaloigro »Julij Cezar«. Odveč bi bilo opisovati pomembnost in vrednost Shakespearovih umetnin, saj je ta mož največji mojster oderske umetnosti.

»Julij Cezar« je ena izmed najbolj poznanih njegovih tragedij in se more po svoji moči postaviti ob stran »Hamlet«, »Othelu« in drugim velikim mojstrovinam umetnika Shakespeara. Vsebina je posnela po zgodovini iz prvega stoletja pred Kristusovim rojstvom, iz dobe velikega rimskega imperatorja Julija Cezarja, ki je bil na vrhuncu svoje moči zavratno umorjen v senatovih sej. Drama poše načelo v državljanško vojsko, ki se je razvila po Cezarjevem umoru. Prikazana nam je v petih dejanjih tragedija mladega idealnega moža — Brutata, ki mu je najvišji blagor — prospehl domovine in njegova neoskrunjena čast. Za ta dva cilja se boril, za ta dva cilja tudi umre. — Tragedijo je iz angleščine prevel mojster slovenske besede — Oton Zupančič.

Zajel pa je pisatelj v svoje delo vso prisotnost, vso napetost sedanjosti likrat z nepristranostjo in distanco objektivnega zgodovinopisa, ki opisuje dogode, ki so se odigrali v malo raziskanih dajnih dobi. Karakterizacija ljudi, s katerimi že danes živimo, ki še danes razvijajo svojo aktivnost in nikanakor niso zaključene osebnosti, (e Feuchtwangerju tako mojstrosko uspela, kakor bi le stežka komu drugemu. Glavni motiv pa mu je vprašanje pravitnosti in nepravitnosti, ki se je razbohotilo v temeljno vprašanje družbe).

s. 5.

Z balkanskih iger v Atenah

Pričetek balkanske olimpijade v Atenah dne 5. oktobra 1930. — Od leve na desno: Bolgari, Romuni, Turki, Jugoslovani in Grki. Spredaj na teklišču grški atleti Karagiannes pred polaganjem prizige.

Teden dni že se vrši v prestolici Grške lahkoatletski turnir, ki se ga udeležujejo najboljši atleti iz vseh balkanskih držav. Prisotni so tekmovalci iz Jugoslavije, Romunije, Grške, Bolgarije in Turčije. Po pravici nosi vsa prizidevite naslov Balkanska olimpijada. Ni to samo sportno važna prizidevite, kajti udeležba raznih najvišjih političnih predstavnikov ob otvorilici teh lahkoatletskih iger je dokaz, da verujejo državniki balkanske konference v idejo vzajemnega dela vseh balkanskih držav. Sam Venzelos, grški ministrski predsednik, je otvoril Balkansko olimpijado. Izkrene njegove besede, s katerimi je pozdravil vse navzoče, ne bodo nikdar pozabljene.

Huda konkurenca, posebno ob strani grških in romunskih atletov, bi marsikoga oplaplila tako, da ne bi bil v boj v potrebnem silo in odločnostjo. Vse drugega pa so napravili jugoslovanski reprezentanti. Res, da je posebno nekatere od njih v prvih dneh zmogli velikanska mnogočica gledalev in ogromen obseg prizidevite. V prvih dneh zato ni bilo toliko uspeha, kot smo ga pričakovali od naših

fanov. Drugi bi morda prav zaradi tega, ker že v začetku ne bi uspeli, popustili. Nasprotno pa so naši lahkoatleti še pritisnili, ko so izgubili prve dne nekaj točk. Vsak dan boljši so Jugoslovani. Vsak dan bolj raste njih ugled in njih samozavest. Do sedaj so na drugem mestu, takoj za Grki. Glavne borbe in tekmovanja se bodo izvedla danes. So to večinoma le discipline, v katerih imamo precej upanja na zmago. Morala naših tekmovalcev je močno in gotovo bodo zavstavili vse sile, da izvojujejo jugoslovanskemu lahkoatletskemu sportu najlepšo lakoviko.

Poročali smo že, kako lepo zmago je dosegel dr. Narancič v metu diskia, kjer je z metom 42.58 m dosegel prvo mesto. Pa tudi v metu kladiva smo se dobro odrezali, čeprav ni startal odlični naš Gaspar. Ferkovič namreč je z metom 36.15 m dosegel drugo mesto, Manojlovič z metom 31.20 m pa je bil četrtri. Iz zadnjega poročila, ki smo ga prejeli, vodi Grška z 50 točkami. Na drugem mestu je Jugoslavija z 28 točkami. Naučimo se, da v zadnjem mestu je Bolgarija (25 točk), Turčija (9 točk) in Bolgarija (8 točk).

Zelimo našim tekmovalcem, da v zadnjih dneh velikega turnirja odneso čim več uspeha. Morda bodo prav zadnje točke prinesete zaželenjo zmago.

SK Ilirija : Primorje

Predtekma: rezerve

Danes na dan revije elite slov. nogometne se sestanela stara rivala na zelenem polju s svojimi paradnimi formacijami. Od davnina je že imela borba med navedenima kluboma velik čar, kar je bilo dokumentirano z ogromnim posetom. Obenem je bil da dan prilika in nauč vsem funkcionarjem klubov, da bi lahko imel naš nogomet vedno toliko simpatizerjev in prijateljev, samo če bi hoteli ... Tako na žalost ostane osamljena borba med dvema kluboma. A ne samo to, tudi nivo našega nogometa bi se dvignil, če ne bi, no ja če ne bi vladala klubaska zagrizenja pri nekaterih, ki misijo, da so naš nogomet v spleh sport snedli z žlico ... Koliko zmag bi mi izvojeval nad ostalimi zunanjimi klubmi! Toda, kakor rečeno, med nami ostane centrum zanimanja samo prv. tekma med SK Ilirija in ASK Primorjem. Slov. nogom, klasa se predstavlja v tej borbi v veliko boljši luči, kakor do mnogi presojo. Resne priprave za to borbo dovedejo moštva v najboljšo kondicijo tako, da v resnici njih standard doseže visoki nivo. Odlod tudi pripravljanje, ko zapuščamo to nogometno tekmo, da le na naš nogomet tako slab.

Moštvi sta si torej po močeh izenačeni. Kljub temu se lahko trdi, da rezultat ne bo izenačen. V to nas nekako silijo desedanje rezultati, kolikor nam je znanih iz zadnjih časov, ko so si moč obeh klubov približno enake:

1. 1925. jeseni	SK Ilirija	: ASK Primorje	3:2
1. 1926. spomladni	"	:	0:1
1. 1926. jeseni	"	:	2:1
1. 1927. spomladni	"	:	3:6
1. 1927. jeseni	"	:	4:0
1. 1928. spomladni	"	:	1:2
1. 1928. spomladni	"	:	1:2
1. 1928. jeseni	"	:	4:5
1. 1929. spom			

Infrardeči žarki

Kaj so infrardeči žarki? Ce pošljemo svetlobni žarek skozi steklene prizme, se žarek lomi in razkroji v svetlobni spektralni pas, ki se spreminja od vijoličaste do rdeče barve. Prav lahko je dokazati, da sestoji dnevna svetloba iz vseh teh barv, ki jih kaže spektralni pas. Nadalje se da ugotoviti, da ima vsaka od teh barv v spektralnem pasu svoje posebne lastnosti. Namreč različne valovne dolžine in torej različno število valovanj v sekundi. Violetni žarek ima najmanje valovne dolžine in zato največje število valovanj na sekundo. Rdeči žarek pa največjo valovno dolžino in najmanje število valovanj. Vsa lestvica vidnega spektruma od rdeče do vijoličaste ima širi do osem bilijonov valovanj na sekundo. Dokazati se da, da eksistirajo v podaljšku spektralnega pasa na vijoličasti strani žarki s še bolj kratkimi valovi. Ti imajo torej še mnogo višje število valovanj na sekundo. K tem pristevamo tako zvane ultravioletne, Röntgenove, radijske (po elementu radij, ne pa po radiju) in prostorske žarke.

Seveda eksistirajo tudi na podaljšku spektruma na rdeči strani gotovi žarki, tako zvani infrardeči, topotni, potem valovi, ki nastajajo pri razelektriju in radio valovi oddajnih radijskih postaj, ki dosegajo maksimalne valovne dolžine okrog 10.000 m in imajo zato seveda mnogo manjše število valovanj na sekundo.

Radiotehnika se je v svoji razvojni dobi bavila največ z valovi, ki so imeli valovno dolžino od 200–1500 m. Silni razmah zadnjih let pa je usmeril znanstvena raziskavanja zlasti v pas krajših valov. Začel se je zmogoviti pohod kratkih valov v radiotehniko in danes beleži radio svoje najbolj velike in občudovanja vredne uspehe prav v pasu kratkih valov, na dolžinah od 200–10 m. S kratkimi radiovalovi je bil omogočen transkontinentalni telegrafski in telefonski promet, ki je že resno začel konkurirati kabelskim zvezam.

Ti lepi uspehi v pasu kratkih valov so seveda podigli radiostrokovnjake, da so skušali prodreti še naprej do krajših valov. To se jim je tudi posrečilo in sedanj najkrajši radiovalovi, ki jih pa za sedaj rabijo le še pri eksperimentih, so se že zelo približali rdečemu pasu v vidnem spektru. Pri eksperimentih s temi ultrakratkimi radiovalovi, ki so jih nazvali tudi kvazi-optične, to pa zaradi tega, ker so se tako približali vidnemu spektru, so napravili nekaj izredno važnih odkritij. Valovi so namreč v resnicu kvazi-optični, torej taki kot svetlobni. Sirijo se premočrtvo kot svetloba in konkvavno kovinasto zrcalo jih zbira prav tako kot svetlobne, dočim jih kovinsko zrcalo odleja po istih zakonih kot svetlobne žarki.

Dans so ti ultrardeči žarki človeškemu očesu popolnoma nevidni, vendar pridobivajo neverjetno na pomenu in jih bodo kmalu zabil uporabljati mesto optičnih signalov. Ker veljajo zanje vse zakoni optike, je razumljivo, da bodo prav lahko nadomestili svetlobne signale, zlasti zato, ker jih meglia niti najmanj ne ovira. Do sedaj so v ladijskem, zrakoplovem in celo avtomobilskem prometu smatrali za največjo nevarnost in prometno oviro gosto megle. Nujnejši reflektorji, ne morejo prodreti megle na večje razdalje in zato se je zgodilo že nekaj nesreč. Sicer si ladje pomagajo v megli s strelnami. Prav tako avtomobili s humpami. Letala pa se inoglibljejo megle tako zelo, da preko pokrajin, ki so mnogokrat v megli, letalskega prometa se danes ni. Zakaj letalo zubi celo orientacijo v megli in kaj lahko trešti v grič, ki naenkrat zraste pred njim iz megle. Z uvedbo infrardečih žarkov v signalizaciji bi pa naenkrat odpadle vse težkoce, ki jih stavi meglia modernemu prometu. Zato se danes v angleških mornariških krogih intenzivno bavijo s sprejemnimi in oddajnimi aparati za infrardeče žarki, pa bo lahko krásno deloval v trdi temi in najgostejši megli. Nadaljnja prednost infrardečih žarkov je še ta, da se dajo zelo dobro modulirati, to se pravi, uporabljamo jih prav lahko kot nosilne valove za telefonske mreže, omogočena je torej z njimi brezplačna telefonija in telefonija.

Velika prednost infrardečih žarkov je še ta, da mnogo bolj počasi opekajo kakor svet-

lobni. Z najmanjšim oddajnim aparatom za infrardeče žarke sežemo mnogo dalje skozi megle kot z najjačim žarometom. Zato bodo kmalu začeli uporabljati infrardeče oddajne postaje mesto svetlobnih morskih signalov, svetilnikov in pozicijskih signalov za ladje. Dejstvo, da se lahko zbirajo ti žarki s kovinskim zrcalom (konkvavnim), omogoča uporabo žarkov mesto žarometov, ki bodo sčasoma pri navigaciji ladij odpadli.

Prav posebno hvaležno polje pa imajo ti žarki pri najrazličnejših varovalnih napravah. Ce upoštevamo, da so nevidni in da jih lahko izredno točno usmerimo, bomo razumeli, da je prav lahko s takimi žarki zavarovati, recimo, tresor ali sobe, vrata itd. Taka varovalna naprava deluje nekako takole: Skozi prikrito luknjico v zidu pada nevidni žarek infrardeče luči v sobo in gre premočrtvo naprej. Tam, kjer bi imel zadeti na steno ali strop ali opremo v sobi, je montirano prav majhno kovinsko ogledalce, ki odbija te žarek in ga pošlje nazaj. Tako odbijajo kovinska zrcala, ki so pritrjena na najrazličnejših mestih ta trak po sobi sem in tja, ki je na ta način prepletens s trakovi nevidne luči. Mesto zadnjega zrcala je pa nekje pod stropom vzidana majhna sprejemna celica za infrardeče žarke. Dokler pada na to celico infrardeči žarek, proizvaja celica električni tok, ki teče torej neprestano. Celica pa je zvezana naprej z varnostno napravo z vzemcem ali pdm. in deluje tako: Kakor hitro človek, ali kak drug predmet prekine ta nevidni žarek, neha seveda celica proizvajati električni tok. Prekinitev električnega toka v varovalni napravi pa vpliva tako, da se sproži takoj rele in naprava začne zvoniti.

Ta varovalna naprava je neprimerno bolj zanesljiva kot najbolj veden čuvaj. Ne more nit zaspasti, vlomilec pa je ne more pokončati, dočim bi mogel čuvaja lahko ubil. Kakor hitro vdre v sobo, kjer je naprava, pretrga nevidni žarek in s tem je že alarmiral okolie, da je nekdo vdrl v sobo. Naprava ima za vlomilce še to slabo lastnost, da je razen malih zrcal, ki se dajo zelo dobro prikriti, povsem nevidna. Sicer pa deluje naprava že preje, še preden ima vlomilce čas, da bi opazil skrito zrcalo.

Gotovo je, da so infrardeči žarki nadkrižili vse dosedanje varovalne naprave. Upamo pa lahko, da bodo igrali tudi še na drugih področjih moderne tehnike, zlasti pri varovalnih in signalnih napravah v meglem vremenu in radiotehniki veliko vlogo. Imeli bodo samo enega sovražnika, to je vlomilce, ki so dobili njih nasprotnika, kateremu ne bodo kos.

INGELEN U 6

šestcevni superheterodynki aparat ali čudo radiotehnike
Amerika – Avstralija – Evropa
na kratkih, normalnih in dolgih valovih

V ZVOČNIKU

Kaj nudi Inge'len U 6?

1. Sprejem valov od 12–2000 m brez izmenjave tuljav.

2. Nastavljanje z enim gumbo.

3. Varnost pred sunki jakoge toka.

4. Največ očinkovitost ob največji sigurnosti.

5. Varovalko proti napačni priključitvi.

6. Preklopitev aparata na vsakršno izmenjivo napetost tudi med obratom.

7. Skalo z delitvijo po valovnih dolžinah, z radijskim začleneno lahka nastavitev za vsakogar.

8. Največjo selektivnost, izločitev vseh motenj, postaj, glasnost za 2 watt na končnega učinka in poslušanje na elektrodiamanti ali na več magnetičnih zvočnikov.

9. Elegantno vnanjost.

10. Dveletna garancija.

Cena Din 9750-

LJUBLJANA

Miklošičeva 34/I. Telefon 3198 Poštni predal 281

Radio

Programi Radio-Ljubljana:

Nedelja, 12. oktobra. 9.30 Prenos cerkvene glasbe. 10.00 Versko predavanje 10.20 Ing. Skubic: Sadjere. 11.00 Prenos iz »Zvezde«: Koroska pesem, izvajajo združeni pevski zbori. 12.00 Tedenski pregled. 15.00 Ing. Skubic: Nasveti za kmeta. 15.15 Samospesi g. Fr. Dežela. 16.00 Jalen: Nevesta, ljudska igra (Ljudski oder). 16.30 Koncert radio orkestra. 17.30 Koroska recitacija. 20.00 Sonatni večer. Izvajajo prof. Jera (violina) in g. kap. Švara (klavir). 21.00 Jugoslovanska glasba, izvaja radio orkester. 22.00 Časovna napoved in poročila. 22.15 Lahka glasba.

Ponedeljek, 13. oktobra: 12.15 Plošča. (Međan program). — 12.45 Dnevne vesti. — 13.00 Čas, plošča, borza. — 18.00 Koncert radio-orkestra, Hawaj jazz. — 19.00 Prof. Tine Debeljak: Poljsčina. — 19.30 Higijensko predavanje. Dr. Pire: Vtisi higijenske razstave v Dresdenu. — 20.00 Komorni trio (flauta: Slavko Korošec, klarinet: Janko Gregorek, klavir: Pavel Sivic). — 21.00 Koncert radio-orkestra. — 22.00 Časovna napoved in poročila.

Torek, 14. oktobra: 12.15 Plošča (valčki, polke in koračnice). — 12.45 Dnevne vesti. — 13.00 Čas, plošča in borza. — 18.00 Koncert radio-orkestra. — 19.00 Prof. Franc Pengov: Sila vode in vetrov. — 19.30 Dr. Iv. Grafenauer: Nemčina. — 20.00 Čer-

kveni koncert pevskega zbora »Gorenčic« iz Kamnika. Prenos iz frančiškanske cerkve v Ljubljani. — 21.00 Koncert radio-orkestra. Flavta solo, Hawaj jazz.

Drugi programi:

Ponedeljek, 13. oktobra.

Belgrad: 12.45 Koncert orkestra. — 17.30 Narodne na harmoniku. — 20.00 Koncert komorne glasbe. — 21.00 Narodne na klarino. — 21.45 Večerni koncert radio-kvarteta. — Budapest: 12.05 Koncert ruskih balalajk. — 17.30 Koncert ciganskoga orkestra. — 20.15 Koncert radio orkestra. — 21.15 Plošča glasba, nato koncert ciganskoga orkestra. — Dunaj: 11.00 Plošča. — 21.10 Zbor domskih kozačkih (plošča). — 19.00 Ali je fotografiranje umetnost. — 19.35 Zabavni koncert orkestra. — 20.30 Arije in pesmi. — 21.00 Dekle iz Navare, opereta. Nato večerni koncert jazz-orkestra. — Milan: 12.15 Opoldanski koncert orkestra. — 19.30 Koncert zabavne glasbe. — 20.40 Komedia. Nato jazz-orkester. — Praga: 19.40 Radio kabaret. — 21.00 Večerni koncert radio orkestra. — 22.20 Koncert moderne plesne glasbe. — Langenberg: 17.30 Koncert zabavne glasbe. — 20.00 Koncert orkestra. — 21.05 Koncert komornega orkestra. Nato lahka glasba. — Rim: 12.45 Operni koncert radio-kvinteta. — 18.30 Koncert kvinteta. — 22.15 Popoldanski koncert zabavne glasbe. — 20.35 Koncert lahke glasbe. — Berlin: 20.00 Večerni koncert. — 21.10 Književna ura (Mladinski pesniški). — 22.15 Koncert ciganskoga orkestra. — Katovice: 16.45 Plošča. — 17.45 Koncert lahke glasbe. — 18.45 Književni četrtek. — 20.15 Prenos operete. — 22.15 Plošča. — Toulouse: 18.35 Koncert argentinskega orkestra. — 19.45 Mandolina. — 20.00 Koncert operete glasbe. — 21.05 Koncert radio orkestra. — 22.05 Koncert vojaške godbe. — Mor. Ostrava: 12.30 Koncert radio-orkestra. — 18.35 Koncert solistov. — 19.40 Radio kabaret. — 21.00 Večerni koncert radio orkestra.

Torek, 14. oktobra:

Belgrad: 12.45 Koncert orkestra. — 17.30 Narodne na pihala. 20.00 Večerni koncert radio-kvarteta. — 20.30 Prenos iz Zagreba. — 22.45 Budapest: 17.30 Koncert radio-orkestra. — 19.40 Koncert zabavne glasbe. — 20.40 Vijolina in klavir. — 22.00 Koncert ciganskoga orkestra. — Dunaj: 15.20 Plošča. — 17.00 Pravljice o Vergilu. — 17.30 Mladinska ura. — 19.35 Klavirski koncert. — 20.00 Pevski koncert veseljive kvarteta. — 21.00 J. Haydnovi kvarteti. — 22.00 Ljudski koncert. Milan: 19.30 Koncert radio-orkestra. — 20.40 Koncert lahke glasbe. Nato koncert zabavne glasbe. — Praga: 19.20 Koncert moderne glasbe. — 20.00 Koncert Vaše Příhoda. — Langenberg: 17.30 Koncert orkestra. — 20.10 Koncert tria in pesmi. — 21.00 Večerna slovesnost v kolskih stolnici. — Rim: 13.30 Koncert kvinteta. — 17.00 Popoldanski koncert zabavne glasbe. — 20.35 Pestri koncert radio-kvarteta. — Berlin: 19.45 Lahka glasba. — 20.10 Koncert operne glasbe. — 21.10 »Der Fall Pankek. Slušna igra. — Katovice: 17.45 Ljudski zabavni koncert. — 18.45 Književni četrtek. — 19.50 »Manruč, opera, Paderewski. — Toulouse: 18.55 Španski narodne pesmi. — 19.45 Slagerji. — 20.00 Koncert vojaške godbe. — 21.00 Opera in opereta glasba. — Mor. Ostrava: 12.30 Koncert radio-orkestra. — 18.55 Flavta. — 19.20 Jugoslovanske melodije. — 19.50 Metamana: Polke, op. 7. — 20 Koncert Vaše Příhoda.

bila organizacija mlekarstva v zvezi z nabavo dobre krv mlekaric, sirarstva, pospeševanja vrnarstva z navodili za gojitev sočivja; ti pridejki, ki se morajo sedaj uvažati iz Hrvatske in Slovenije, bi donašali, ko bi se doma gojili, domačemu prebivalstvu znatnih dohodkov, ga gmočno podprli in mu omogočili gospodarsko osamosvojitev izpod kolonialnega jarmra.

Poleg pojedelstva je tudi ribarstvo prav zaten v prehrane in dohodkov. Na zapadni obali evropskega záliva je videti do 20 m visoke poslovne ljestve, takozvane tunjare. Na vrhu čepi ribar čuvaj; kadar se pojavi avgusta ali septembra tunjare, gmani po deinfih, v zálivu oznanja spodaj čakajočim ribičem čas, kdaj je treba zadrgniti mreže. Tunjevo meso podelavajo potem posebne tvornice v Dalmaciji in Italiji v konzerve. V samotnih, malkih zálivih skalnatih severne obale rabske se lovijo jastogi (homard) in rarogi (languste), posebnost rabske, ki jo tako radi uživajo gosti pri Pendetu v Banjolih ali pri Kordiću ali Grcetu v Barbatu. Zjutraj pa lahko proučuješ v rabski ribarnici na koncu Grand-hotel, toda le do osme ure, vse raznolike in včasih kar edune zasadove morje, izmed boljših rib lubna in ovrato, zubaten in skuš, listi in kovača, mreno in ušato, buture in glamača, zoprno grdo ubodnico ali mrkača (sepijo) z dolgimi slušalimi lovlji, morskega pajka ali kakor ga tu imenujejo rakovico itd. Po kopališčih pa ti ponuja kmetiška decja za mal denar vse mogoče vrste školjk in polje, ki je zato priljubljeno, ki so gledali živoreje, zlasti goveje živine, nakupovali živilje, zlasti delikete in žene. Narodna

prodaja svojega sveta omejeni je toliko, da ga smejo proti volji kolona odprodati samo, če je kolon skaj hudega zakrivil. Torej se povsem srednjevsiška mentaliteta, ki prepusta podložnega seljaka temu gospodarjevi.

Zene in dekleta nosijo črno, nagubano krilo, nad belo srajco odprt životek iz temne, ponajveč črne barve, obrobjen z vezenimi okraski žive barve, na glavi živordečo ruto. Ta noša je v bistvu enaka ob delavnikih in nedoljah. V njej prevladuje, kakor v vsem Hrvatskem Primorju, črna barva, dočim se pojavi živa barva šele v srednjem in južnem delu Dalmacije. Zakaj je ta noša tako mrka, o tem si niti domačini niso povsem na jasnom. Eni trde, da je nastala kot spomin na grozno kugo, drugi zopet, da je jo začel narod nositi šele izza 17. stoletja, ko so jim Habburgove obglasili njih ljubljena domača kneza Zrinskega in Frankopana.

Za osnovno izobrazbo naroda skrbijo 4 narodne šole; na Rabu, v Barbatu, Sv. Petru in na Loparju, za duševalni blagor pa 5 župnij: Rab, s podružnicami Montanijo in Banjoli (Sv. Lucija), Kompor (pastoriran iz samostana Sv. Eufemije), Sv. Peter, Lopar in Barbat. Zupnikom daje bira prav tepe dohodke, vsak kmet jim odrajuje na leto po 25 kg grozdja. Žita pa prejemajo od 80–100 kg. Način obdelave polja in izkorisitevanja pridelkov je že precej starinski. Poniekor orjejo še z lesenim plugom. Tudi gro

Dopisi

Celje

o Kratka seja celjske mestne občinske uprave se je vršila v petek ob 6 zvečer pod predsedstvom mestnega župana. Slo je predvsem zato, da se nezasedenia mesta v raznih odsekih popolnijo z novozamenovanimi občinskim odborniki. Od novoimenovanih odbornikov pa so pristostovali seji le gg. Bizjak, Božlak in Požun. Izvoljeni so bili v finančno-gospodarski odsek gg. dr. Voršič in Leskovček, v odsek za občinska podjetja in pokopališče gg. Ferk, Mastnak, Božlak in Golcer, v pravni in personalni odsek g. Požun, v šolski g. Bizjak, v stavbni in vodoregulacijski odsek g. Mastnak, v obrinči tržni odsek gg. Golcer in Leskovček, v socijalno-politični odsek gg. Ravnikar in Barlak ter v disciplinarno komisijo g. Leskovček.

o Odprtite spomenika Srečku Puncerju se vrši v nedeljo 19. oktobra 1930 ob pol 16 na pokopališču v Braslovčah z naslednjim sporedom: 1. »Oj Dobrodobe, poje mladinski pevski zbor osnovne šole v Braslovčah. 2. Govor predsednika odbora za postavitev spomenika. 3. Odprtite spomenika po zastopniku gosp. generala Maistra. 4. Blagoslov spomeniku po g. dekanu Marijanu Medvedu. 5. Casina salva če 39. pesnika. 6. Prevzem spomenika v varstvo po zastopniku braslovške občine. 7. Deklamacijo učenke braslovške osnovne šole. 8. »Vigred se povrni, poje pevski zbor sokolskega društva iz St. Pavla pri Preboldu. 9. Položitev venčev na grob. 10. Prijateljski sestanek prijavljenih delegacij v braslovški osnovni šoli. — Vabimo vsa naša narodna in kulturna društva, da se odprtita udeležijo. Prijavijo pa naj svojo udeležbo najkasneje do 15. oktobra na naslov lajnškega odbora: dr. E. Mejak, Celje, Prešernova ul. 15. Istočasno naj javijo svojega delegata za sestanek po odprtiju. Za prevoz občinstva iz Polzeli v Braslovče in nazaj bodo brezplačno na razpolago pri vlaku ob 15. vozovi.

o Pri odprtosti spomenika Srečku Puncerju zastopa 39. pesnička, kateremu je pokojni junak pripadal, nomenik povoljnička 39. pesnička gospod polkovnik Ivan Rojnik.

Kamnik

Dne 6. t. m. se je sešla komisija, obstoječa iz odpeljancev banovinske uprave, občinskih odborov iz Kamnika, Podgorja in Smarca ter nekaterih drugih činiteljev v zadevi izdanja novega šolskega poslopja. Pod spremnim vodstvom okraj. načelnika g. Ogrina si je ogledala komisija sedanje šolsko poslopje in prostor za novo šolsko stavbo, katerega je kupila kamniška občina od župne nadarbine ob vhodu v mesto. Komisija je ugotovila nedostatnost sedanjih šol. prostorov in odobrila prostor za no-

**ZOBNI ATELJE
V. Stuzzi
v Kamniku
se je preselil
na Šutno
št. 31, I. nadst.
- nasproti farne
cerkve**

vo šolsko stavbo. Nadalje je sklenila komisija: Novo šolsko poslopje naj se začne izdati leta 1934, tako da bo izročeno leta 1935. svojemu namenu. Poslopje bo imelo 11 učnih sob in vse predpisane pritlikine. Stavba se bo uredila tako, da bo mogla biti po potrebi notri nastanljena tudi meščanska šola. Načrte naj bi preskrbelna banská uprava. Zaprosi se obenem za izdatno podporo iz državnih sredstev, ker bo stavba stala nad 2 milijona Din. Šolska občina bo počenši z letom 1931. prispevala k stavbenemu fondu letno 50.000 Din.

Zastopnik občine Smarca je ob tej priliki opomnil da bo ta občina prosila za ustavovanje nove šole v Smarci, katero bi obiskovali otroci iz Smarca in Duplice.

Prav je, da se skrbi za solo in izobrazbo — to je potrebno, a pri vsem tem bo le treba štediti in se omemiti na najnajnejše, kajti gospodarska križa na naršči občino tudi v Kamniku in okolici.

Mimo se bliža dan 12. oktobra, ko bo v naši farni cerkvi cerkevna glasbena prireditev. — Ze nekaj dni sem odmeva po Šutni mogočni glas cerkevnih orgel ob popoldanah urah: pripravlja se Fr. Kanizij Fricelj O. F. M.; pripravlja se pa vesino tudi pevski zbor »Gorenje« pod vodstvom akademika g. A. Cererja in orkester »Družba Kamnik«, pod vodstvom g. J. Heybala. — Vabilo so po večini že oddano! Ponitev vse, ki se zanimali za moderno cerkevno glasbo, da ne zamudite te lepe prireditve. S tem boste podprli farno cerkev, ki je potrebna več popravil — in sicer prav na dan njenega cerkvenega žegnanja.

Smarje-Sap

Pretekli teden nas je zapustil kapelan g. dr. V. Fajdiga in odšel na svoje novo službeno mesto v Škofijo Loko. Veem nam je zelo žal za njim, kajti zelo veliko zaslug si je pridobil, dasi je bil le malo časa pri nas (od Novega leta). Tako, ko je prišel, je začel pozivljati prosvetno društvo, v katerem je potem skozi neumorno deloval. Na njegovo pobudo je bil v marcu izdan dobrega likar, ki je imel zelo velik uspeh, kajti število naročnikov se je skoraj pri vseh časopisih podvojilo (pri nekaterih celo več). Dalje je organiziral takozv. »prosvetne večere« z zelo izbranim sporedom (n. pr. planinski dan, materski dan, proučjava 80. letnega jubileja nadškofa dr. A. B. Jegliča itd.). Vodil je tudi fantovske večere, na katerih je imel razne predavanja in sklopitelni slike. 15. avgusta je bil v Smarju in Marijinih družbah za tamosnjo dekanijo. To je bil dan, ki je bil res veličastna manifestacija marijanske ideje. Isti dan je bil blagoslovil krasen Marijin kip za kapelico pred cerkvijo. Duh sva vse te prireditve je bil g. dr. Fajdiga. — Pozabili tudi ne smemo njegovega veselja in ljubezni do dijotoma. Organiziral je dijotske sestanke, razne izlete itd. — Se eno važno delo, pri katerem mu je pomagalo daja-

šlo, je storil: reorganizacijo in povodenje društve knjižnica, ki je sedaj res vseeno urejena. — To je samo nekaj njegovih zasluga. Za vse pa mi naj bo Bog plačnik, mi mu bonito pa vedno hvaljeni. Na novem mestu mu želimo obito uspeha in blagoslova pri njegovem delu.

Trbovlje

Lukečev sejem. V soboto dne 18. oktobra se vrši v Trbovljah kramarski in živinski lakoimenovali »Lukečev sejem«. Ta sejem je eden najboljših v Trbovljah, zato je privabljati obilnega obisku že iz razloga, ker se vrši tuk po rudarskem plačilnem dnevu.

Gledališče v Društvenem domu. K otvoritvi gledališča sezona v Društvenem domu, prirediti dramatični odsek prosvetnega društva v nedeljo dne 12. oktobra žalolgo »Garcio Morente« in sicer popoldne ob štirih. Vsi ljubitelji gledališčnih predstav so vabjeni.

Zimska predavanja. V sredo zvečer ob 8 je prvo skočitno predavanje v Delavskem domu ter se bo redno tuk dan in ob isti uri vršilo. — V sredo bo predaval »Kmečki punti« ravnatelj mesiške šole g. Zaverl. Predavanje bo pojasnjeno 170 slik.

V Društvenem domu se danes, v nedeljo, ob 4 predvaja žalolgo »Garcio Morente«.

Pridosten obisk je gotovo g. Klenovček Jakob, ki je zadnje čase odpri v vili g. dr. Baumgartena trgovino z vsemi električnimi potrebstimi, namen ter ki ni treba za vsako malenkost iskati po mestih, kjer zapraviš samo denar. Tudi radio aparate raznih vrst dobri pri njem.

Novo mesto

»Revček Andrejšek« zoper na rokodelskem odrusu. Drevi ob 8 bo Kat. društvo rokodelskih močnikov uprizorilo zoper lepo narodno igro s petjem v 3. dejanju »Revček Andrejšek«. Igra je bila pred leti že enkrat uprizorjena na tem odrusu z velikim uspehom; te danes se marsikdo domislil in z veseljem pozdravlja šeenkratno uprizoritev. Zato naj se nihče ne odreže užitku in naj pride pogledati!

Umrl je dne 8. oktobra zjutraj po dolgi mučni bolezni tukajšnji trgovec in posestnik g. Alojzij Windišer v 60. letu svoje starosti. Naj mu sveti večna luč!

Zastrupila bi se bila kmalu od pilna motorne žage dva mlada fanta v kleti, kjer sta z motorno žago žagala drva. Klet je zelo majhna; toliko, da je bilo prostota za drva, žago in fanta. Iz motorja izpuhujajoči plin ni mogel dovolj naglo odbajati iz premajhnega prostora in je tako vplival na oba, da ju je začela močno boleti glava. Enemu je kmalu postal tako slabo, da so morali postati po zdravniku, ki mu je dal injekcijo, dočim si je drugi opomogel s kozarkom žganja.

Ruše

Ogenj. Malekdo v Rušah ve, da je pretekli teden gorelo na Bezeni in da je bilo več poslopij v veliki nevarnosti. Okoli ene ponoči je začela goreli Šnaperljeva keča, ki je bila deloma krita s slamom. Sreča je bila, da je kmalu zapnila ogenj sosedna gospa Glaserjeva in takoj alarmirala vso Bezeno. Nosil so pridno vodo iz vodnjaka, pripeljali motorno brizgalno in v kratkem času pogasili ogenj. Vsa poslopja okoli goreče keče so ostala nepoškodovana. Minogi vaščani niso šli vedeli o požaru, ampak so mirno spali. Dobro je služil tokrat leta 1929. zgrenjeni vodnjak.

Vodoved. Ker ni upati, da bi se kmalu uresničil načrt velikega vodovoda za vse Ruše, se bo gradil za novo šolsko poslopje poseben vodovod in črpalki na električni pogon. Načrt za nov vodovod zahteva namreč vodo na zračni pritisni bodisi v tej ali oni obliki.

Smrt. V mariborski bolnišnici je umrla na posledicah prezgodnjega poroda tovarniška delavka Doroteja Kladnik iz Glažute.

Domžale

V počasnitev šestdeseteletnice našega župnika in duhovnega svetnika g. Franca Bernika je učitelstvo tukajšnje osnovne šole darovalo 500 Din za Dobrodelni dom.

Na radio postaji predpleškavajo sedaj stolpa, ki nosita anteno. Visoka sta 120 m. Pleskarji so večinoma iz Trbovelja.

Krompirjeva letina se je še precej dobro obnesla, samo da je letos bolj droben kakor lani. Na žalost moramo konstatirati, da se ludi pri nas vrše vsako leto poljske latvine ter ne kradejo le krompirja, temveč tudi fižol in zeljaste glave.

Grilparzerjevo dramo Prababica v prizorišču v kratkem naši dijaki v Društvenem domu.

Murska Sobota

Slova in zahvala. Naša gimnazija je zoper izgubila dva profesorja. V četrtek sta nas namreč zapustila gg. profesorja Milač in Presker. Prvi je poučeval nad štiri, drugi pa nad dve leti. Oba sta bila priljubljena, pri vseh krogih. Agilna sta bila kot člana tukajšnje Ekspoziture Prosvetne zveze tudi izven šole. Težko nam je pa oberoma. Pri slovesu naj sprejmela prisreno zahvalo za vse, kar sta storila, zlasti za veliko ljubezen, ki sta jo izkazovala naši gimnaziji in spletu vseh krajnin.

Novi mostovi. Okr. cestni odbor je začel delati sedem novih mostov. Gradi jih tukajšnji zidarski podjetniki g. St. Mesarič. Koncem mesece bodo mostovi dograjeni in izročeni prometu.

Vzorna gnojila. Banovinska uprava je poslala Kmetijski podružnici 24 vagonov cementa. Cement se bo rabil za gradnjo vzornih gnojil.

Kočevje

Veliko apnenico je napravil v hribu za Šalko vasi poseljenik Kožar. Imel je najetih precej delavcev, ki so lomili apnenico, drugi pa so dovozali drva. Pred par dnevi so delo dovršili in apnenico začigli. Ker pa posestnik ne ve, ali bi mogel letos kaž apna prodati, je dal napraviti ob cesti, ki vodi iz mesta proti rudniku, pet velikih jam, v katerih bo še 80 m² apna. Dobro pa bi bilo, da se te leto male ogradijo, ker gre tu mimo največ otrok iz sole in razumljivo je, da morajo ti paglavki imeti povez v svoje noske zraven. In ker so jame polne vode, se prav lahko pripeti kakša nesreča.

Bosanci v naših gozdovih. Iz nekaterih delov naših gozdov se les zelo težko izvaja bodisi zaradi pomanjkanja potov bodisi zaradi lege. Zato so nekateri posestniki letos naročili večje število Bosancov, ki so prišli z mulami ali mežgi, da z njimi prenašajo les iz teh gozdov. Ker so te živali vajene vsakega terena, delo hitro napreduje.

Grozna nevila je v ponedeljek zvečer razgrajala nad mestom in okolico. Neprestano blikanje je spremilmo močno grmenje. Strela je udarila za srečo le v nekatera drevesa. Z dejem je bila poseljana zelo debela toča.

Vrhnička

900 koles in množica. Ko smo sišali, da bo v nadi občini popis koles, smo bili mnenja, da bo število pri vrsti ne visoko. In samo poglej, koliko je kolesarjev, ko se pripeljejo iz zunanjih vasi v nedeljo k sv. maši. Vseh koles je do sedaj prijavljeno nad 900.

Dramski družina »Soča« gostuje v naši sliji, 12. t. m. v Rokodelskem domu z Strindbergovo dramo v treh dejanjih »Ode«. Režira g. Kosuta, bivši voditelj slovenskega gledališča v Gorici. Vstopnice po 10, 8 in 5 Din se dobre v predprodaji pri g. Jevšniku. To bo prva dramatična predstava v tej sezoni.

Hrastnik

V torku se je ponesrečila ena malin dekleka, ko je šla v šolski vrtec. Po mostu na Separaciji se so otroci nekaj privali in nekaj dekleka je padla prece globoko na železje ter si močno poškodovala glavo. — Pri tej priliki bi omisili, da se nam čudno zdi, da je dovoljen reden prehod po konzumu čez vetro in železino proti Logerju na hrib. Tu je velik promet. Cudno, da niso kolesa lokomotive pomandrala že več otrok.

Dekaninska konferenca duhovščine laške dekanije se vrši v četrtek v Hrastniku. To je prvič, da se snidejo častiti gg. duhovniki v Hrastniku, kjer še nisti fara na. Zato je tembolj omembe vreden dogodek.

Rakek

Ministrstvo za zgradbo in javna dela razpisuje za 4. november javno dražbo za oddajo del pri zgradbi carinarnice na Rakeku in 4 stanovanjskih hiš za carinsko uradnico. Dražba bo v Ljubljani pri banski upravi. — Izgleda, da se bo končno le zelo zelo. Saj čas je že. Občina ima že zadostni stroškov in potov. Poldružno leto se že vleče s tavor.

Banska uprava je dovolila in nakazala iz gasilskega sklada tukajšnjemu prostovoljnemu gasilnemu društvu podporo v znesku 1200 Din kot prispevek v delnemu odpladilu dolga, ki ga ima društvo radi načinka.

V nedeljo ob pol 2 popoldne bo nogometna tekma med »Svobodo« iz Ljubljane in domačim »Javornikom«.

Ministrstvo za zgradbo in javna dela razpisuje za 4. november javno dražbo za oddajo del pri zgradbi carinarnice na Rakeku in 4 stanovanjskih hiš za carinsko uradnico. Dražba bo v Ljubljani pri banski upravi. — Izgleda, da se bo končno le zelo zelo. Saj čas je že. Občina ima že zadostni stroškov in potov. Poldružno leto se že vleče s tavor.

Banska uprava je dovolila in nakazala iz gasilskega sklada tukajšnjemu prostovoljnemu gasilnemu društvu podporo v znesku 1200 Din kot prispevek v delnemu odpladilu dolga, ki ga ima društvo radi načinka.

Salezijanski mladinski dom Kodeljeva. Danes ob 3 (po večernicah) sestanek Mladiškega krožnika. Zadeva je zelo važna. — Tajnik.

Gasilno društvo na Ježici priredi v nedeljo dne 10. oktobra »Vinsko trgatev« pri Štrnu na Ježici. — Na veselo svidenje.

Slovenska Bistrica

Močan vihar je dne 9. t. m. razsajal pri nas. Že dolgo let ni bil enakega. Napravil je precejanjo Škoda. Razkril je na več hišah strehe. Na železni

Mali oglasi

Službe iščejo

Trgovski pomočnik
začetnik, želi službo v trgovini mešanega blaga v Mariboru ali bližini zradi nemškega jezika in večje izobrazbe v stroki. Ponudbe pod »Poštene na upravo »Slovenca« v Mariboru.

Vzgojiteljica otrok
kand. - učiteljica ročnih del išče mesta pri boljši rodbini v Belgradu. Ponudbe pod šifro »Vzgojiteljica Slovenca« na upravo »Slovenca« v Mariboru.

Gospodinja
zmožna vseh pisarniških del išče mesta. Naslov pove uprava »Slovenca« pod št. 11.505.

Plaćilni natakar
v najlepši moški dobi, vsestransko zmožen, soliden, lepih manir, na razpolago letna spričevala prvorazrednih obratov, hotelov in kavarn, želi nastopiti mesto takoj ali pozneje kjerkoli. Cenjene ponudbe prosim na upravo »Slovenca« pod šifro »Plaćilni natakar« 11593.

Prodajalka
poštena želi službo v trgovini meš. blaga. Naslov pove uprava »Slovenca« pod št. 11643.

Mesto učenke
iščem za hčerko v boljši trgovini. Ponudbe prosim na upravo »Slovenca« pod »Dobro vzgojenja«.

Prodajalka
z 10 letno trgovsko praksom, dobro verzirana v vseh trgovskih strokah, išče službo v kaki kot trgovini. Gre tudi k poslovodkinja kake poslužnice. — Dopise pod »Dobra moč« na upravo.

Absolventinja
4. razr. mešč. šole (odličnjakinja) želi službe v trgovini ali pisarni. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 11675.

Gospodinja
kuharica, vajena vseh gospodinjskih del, ki ima veselje do živine, išče službe v župnišču. Vprašati v upravi »Slovenca« pod št. 11678 ali v Zavodu sv. Marte. — Nastop takoj.

Prodajalka
za trgovino z mešanim blagom želi službe. — Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 11.668.

Gospodinja
išče mesta na večjem posluštvu ali zavodu. Naslov v upravi lista št. 11.669.

Gospodinja - kuvarica
ki se razume tudi na kmetijstvo, želi mesta v župnišču na deželi. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 11.670.

Maturantinja
starca 18 let, ki je letos naredila gimnazijsko maturu, išče primerno službo. Cenjene ponudbe pod značko »Cimpres« št. 11656 na upravo »Slovenca«.

Vam + meni = obema

podljivate življenje, če me sprejete v službo! Znam stenografijo, slov. in hrv. koresp., strojepis. in nemščino. Cenj. ponudbe upravi pod »Krajska velja«.

Službodore

Mlinarja
ki je zmožen samostojno delati v valjčnem mlinu, sprejmem. Nastop takoj. Ivan Rus, Mokronog.

Kroj. pomočnika
mladega in hitrega, za površnike, sprejmem takoj. Avberšek Viktor, Maribor, Magdalenska 33.

Kravarja

sprejmem, srednjih let, poštenega, zanesljivega, trezrega, nekadilca in da ima veselje pri goveji živini. Ponudbe pismeno s spričevali na upravo pod »Kravarja«.

Učenca

v večjo trgovino na deželi, pridrge, poštenega, z oskrbo v hiši, sprejmem. — Naslov v upravi pod št. 11582.

Učenca

za mesarsko obrt sprejmem. Hrana in oskrba v hiši. Naslov pod št. 11.680.

Iščem vajenca

za pekovsko obrt, oskrba v hiši. Valentin Breznik, pek, Mojstrana, Gorenje.

Kroj. pomočnika

in vajenco sprejmem takoj. A. Jarc, Ljubljana, Šemenščica.

Starinski sekretar

(Bidermaier slog), dobro ohranjen, se proda. Naslov pove uprava »Slovenca« pod št. 11.687.

Sprejem delke

z dvema otirokoma, lepega vedenja 14—16 let starja, zmožna lepega govorjenja, nastop takoj, plača po dogovoru. Franc Pirkovič, trgov., Ribnica, Dolenjsko.

Ekonomka

izvezbanega v vseh panoga gospodarstva sprejme poslovno. Ponudbe s predpisami spričevali na: »Poslovno 100« št. 11.659 na upravo lista.

Učenka

za dam. krajošček sprejme modni atelje Fani Jager, Kolodvorska ul. 28-I, dvorišče.

Kleklarice

v Ljubljani in bližnji okolici dobijo delo pri Osrednji čipkarski zadruži — Ljubljana. Kongresni trg št. 2.

Delo dobi

samostojna poštena pletična izven Ljubljane. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 11.684.

Služkinjo

srednjih let, vajeno samostojne kuhe, natančno, značno, sprejme dvočlanška družina. — Naslov v upr. »Slovenca« pod št. 11.676.

domača vina

prvovrstne kakovosti in nizke cene, bodo vsak dan na razpolago sveže.

domača klobase

reklamne v vseh ozirih, ter se priporoča se hotel in restavracija.

pri „Belem Kranjcu“. Kafež
Florijanska ulica 4 — Telefon 26-25

bodo redno vsako sredo in petek klali mladi

domači prešički

Prepričajte se o izvrstni kakovosti in nizki ceni kakor ste se tudi prepričali za moja vina.

Sobe po Din 20-

komfortno urejene.

Priporoča se

hotel in restavracija

Florijanska ulica 4 — Telefon 26-25

Dva ključav.

vajenca

sprejmem. Naslov v upravi pod št. 11.681.

Iščem vajenca

za pilarsko obrt. Pilarna Ivar Figar, Ljubljana.

Iščem kuharico

ki bi opravljala tudi druga hišna dela, biti mora pridržna, snažna in postrena. Nastop službe 1. nov. Plača po dogovoru. Franc Pirkovič, trgov., Ribnica, Dolenjsko.

Cevljarskega vajenca

dobrih staršev, iščem. Istotam se sprejme cevljarski pomočnik za živino in zbitno delo. Jakob Paulin, Križe št. 10 - pri Tržiču.

Vajenca

sprejmem za sedlarsko obrt. Jos. Pirnar, sedlar, Kandija — Novo mesto.

14 letna sirota

deklica poštenih staršev, zdrava, pametna, ki ima veselje do šivanja — se sprejme. Hrana in stanovanje v hiši. Pismeno na upravo lista pod »Takoju«.

Mesarsk. pomočnika

dobro izvezbanega v izdelovanju in prekajevanju

mesnih izdelkov, sprejmem.

Naslov pove oglasni oddelek »Slovenca« pod št. 11.680.

Pletiljo

sprejmem takoj s strojem ali brez vso oskrbo. Delo traino. Naslov pot. 3, Ljubljana.

Učenko

sprejme za šivilsko obrt Roza Breznik, šivilja — Sv. Petra cesta 7.

Učenka

kakor tudi dobra pletilja se sprejme. — Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 11.680.

Zastopniki

se iščejo za vsa mesta in trge dravsko banovine. Inteligenti iz vrst gg. učiteljev in drž. uradnikov imajo prednost. — Cenjene ponudbe do 15. oktobra 1980 na upravo »Slovenca« pod »Lokalno poslovno 100« št. 11.659 na upravo lista.

Zasluzek

z vajencem sprejmem takoj s strojem ali brez vso oskrbo. Delo traino. Naslov pot. 3, Ljubljana.

Zastopniki

se iščejo za vsa mesta in trge dravsko banovine. Inteligenti iz vrst gg. učiteljev in drž. uradnikov imajo prednost. — Cenjene ponudbe do 15. oktobra 1980 na upravo »Slovenca« pod »Lokalno poslovno 100« št. 11.659 na upravo lista.

Zasluzek

dnevno 200 Din pri obisku strank, vsak je kupec, delo je za moške in ženske, ako so sposobni za obisk strank. Reflekta se na poštenost. Pisemne ponudbe na Mažir, Maribor, Gregorčičeva 23, I. nadst. Znamke za odgovor priložiti.

Češka tovarna za moško perilo

išče za takoj enega v tej stroki dobro vpeljanega

zastopnika

. Cenjene ponudbe samo od prvovrstnih in agilnih zastopnikov v nemščini pod šifro: »Agilni in zanesljivi zastopniki« št. 11.583 na upravo lista.

Stanovanja

dve sobi, kuhinja, predsoba, medtem eno s kopalnicami, oddam s 1. novembrom. Naslov v upravi pod št. 11.660.

Trisobno stanovanje

kuhinja in pritikline, se odda takoj ali po dogovoru. Naslov pove upravi »Slovenca« pod št. 11.600.

Enosobno stanovanje

s kabinetom in pritiklinami v neposredni bližini Ambroževega trga iščem za takoj. — Ponudbe pod »Učiteljica« na upravo.

Sostanovalko

sprejmem. Naslov v upravi pod št. 11.679.

Stanovanje

sob, kuhinja in pritikline, se odda na Trati 31, Št. Vid nad Ljubljano.

Stanovanje

sob, kuhinja in pritikline, se odda na Trati 31, Št. Vid nad Ljubljano.

Perie do Din 35-

— naprej

Pernice iz puha, volne in bombaža

Kemično čiščenje perja Din 15 — kg

FEIN. ZAGREB, Zrinjski trg 15

250 Din na dan

zaslužite v Vašem okraju.

Pišite tovarni Person.

Ljubljana. Poštni predel

307. Znamko za odgovor.

Popolnoma novo!

Nudimo visok zasluzek —

brez posebnega truda!

Ako želite mnogo zasluziti, pišite takoj na: Organizaciono odelenje — Mojstrana.

Agenti (inje)

Sezona je nastopila z večnimi kaskadnimi koraki. Ven iz rezerve, nobenega trenutka izgubiti. Mi hočemo potom. Vas prodajati popolnoma nov, iz Češkega izvirajoča proizvoda. 35% provizija. Bogato obsežen katalog v vzorci na razpolago. Na vsako ponudbo se odgovarja natančno. Poleg Vaših

Dolg glasovir
dobro ohranjen, se prodaja.
Naslov da uprava »Slovenca«, Maribor.

Priporoča se
specjalna delavnica za
popravilo in ugaševanje
klavirjev in vseh drugih
instrumentov. Josip Bajde,
Gospodetska 12 (v
blizini Novega sveta).

Prodamo

Otroški vozički
večja partija, se radi opu-
stite istih modelov prav
poceni prodaja. »Tribuna« F. B. L., tovarna
dvokoles in otroških vo-
zičkov, Ljubljana, Kar-
lovska cesta št. 4.

Ovčjo volno,
lepo, proda Podgoršek —
Domžale.

Pletilni stroj
»Valter« št. 8/60, prodam.
Bozovičar, Skočja Loka
št. 62.

Ladijski pod
Lepo suho blago ugodno
nepredaj. Ponudbe je poslati
na upravo pod »La-
dijski pod.«

Krasna spalnica
katera nabavna cena je
bila 18.000 Din, se po
enoletni uporabi proda
za 12.000 Din (ameri-
ški jesen). Istotan tudi
kuhinjska oprava za 700
Din. Naslov pod 11.692.

Gritzner, Kaiser,
Vesta, Minerva, Šivalne
stroje, kakor tudi Colum-
bia, His - Masters - Voice
gramofone kupite pri tva-
rdki Plevl v Preski pri
Medvodah. Veličine cene
kot povsed drugod. Za-
htevajte ponudbe.

Zaganje in drva
odpadki od parketov od-
daja v vsaki količini par-
na žaga Lavrentič & Ko.
Ljubljana, Jošninkova ul.
16. za gorenjskim kolo-
dvorom.

Med
cvetlični 1 kg . . . 17 Din
ajdov 1 kg . . . 15 Din
dobavlja v vsaki množini
Mrak Valentin, čebelar v
Notranjih Goricah, posta
Brezovica pri Ljubljani

Jedini krompir

en vagon, odda: Oskrbni-
štvo graščine Neukloster,
Sv. Peter v Sav. dolini
pri Celju.

KASEIN
lastnega izdelka proda-
ja v velikih množinah
Središnja maslarna
Djakovo.

ČREVA

sortirana v vseh poljubnih debelinah za vse različne klobase: krvave,
jeterne, mesene, za salame itd., imam na zalogi po na novo znižanih
cenah. Za ravne krvave in jetrne klobase nudim tudi debela čreva
(milharje) po isti ceni kot suha goveja čreva. Trgovcem in večjim od-
jemalcem morem dati primeren popust. — Priporočam se vsem svojim
dosed. odjemalcem in vabim nove interese, da si ogledajo zalogo.

Bergman Josip
— trgovina črev na drobno in na debelo —
LJUBLJANA :: Poljanska cesta št. 85 in 87.

Obvestam s tem vse sorodnike, prijatelje in znance, da
je moj dobr stric, gospod

Pečenik Lovro

sodni pis. oficijal v pokoju

po dolgi in mučni bolezni, večkrat previden s tolažili svete
vere, danes ob $\frac{1}{2}10$ v 74. letu starosti, izdihnil svojo blago dušo.
Pogreb bo v pondeljek, dne 13. oktobra 1930 ob $\frac{1}{2}3$ po-
poldne izpred Hrastnice sv. Jožeta, Vidovdanska cesta, na
pokopališče k Sv. Križu.

Ljubljana, dne 11. oktobra 1930.

Rupnik Francka, soproga viš. pisarniškega oficijala.

Mestni pogrebni zavod v Ljubljani

Drva, odpadki

od žag se dobijo v vsaki količini pri tvrdki Ivan Šiška, tovarna parket v Metelkovi ul. 4. Tel. 2244.

50 dvokoles

raznih opuščenih modelov se poceni proda. »Tribuna« F. B. L., tovarna dvokoles in otroških vozičkov, Ljubljana, Karlovska cesta št. 4.

Grahom moka

se zdravniško priporoča ljudem, ki tripijo na prebavi in vsem, ki uživajo veliko mesa. Razpoložja po 5 kg za 40 Din po poštnem povzetju Pavel Sedej, umetni milin. Javornik, Gorenjsko.

fehtnica

za trgovino — sistema Schulz Universal — za 15 kg. ugodno naprodai. Vprašati pri Gospodarski zvezi na Dunajski cesti

Pubasto perje

kilogram po 38 Din razpoložil po povzetju naman: 5 kg. Potem čisto belo gosje kg po 130 Din in čisti puh kg po 250 D L Brozović, Zagreb, Ilica 82 Kemički čistilnica perja

Prodam več vagonov namiznih jabolk, krompirja, orehov in fižola. Vprašati pod šifro »Savinja« št. 11553 na upr. »Slov.«

Sode

prvovrsne, dobroohranjene, od 100 litrov naprej do 800 litrov, velika izbira za prodati. Veletrgovina z vinom Gjuro Foker, Maribor, Krčevina 88

Pozor Jeseničani!

4 sedežno, prodam ali zamenjam za potniškega, za tovor do 400 kg. Naslov: Leopold Prostor, p. Go- renjavas n. Škočjo Loko.

Osem panje čebel

kompletnih, A. Z. mere, za zimo dobro založenih z medom, prodam. Cena po dogovoru. Več se izve pri A. Pečaj, krojač in cerkvnik. Št. Vid 9, p. Begunje pri Cerknici.

Dva pletilna stroja

in 1 toplodar — se proda. Naslov pove uprava lista pod št. 11.682.

Suha bukova drva

Din 130 meter, smrekovi kolobarji Din 4, popoloma suhe deske, plohi in trami v gradbene svrhe po znatno znižanih cenah. Arbor, Dunajska c. 50 - telefon 2546.

Plebiscitne znamke

s poštnim žigom s plebiscitno ozemljem in z dne plebiscita, 30 velikih in 10 malih serij, prodam. Ponudek pod: »Najvišji ponudek na oglašni oddelek »Slovence«.

Deske

III a za obitanje kratke za mizarje oblane za pode proda po zelo nizki ceni. Mirija, Dunajska c. 46 Telefon 28-20 in 25-95.

Čajno maslo

priznano dobre kakovosti, dnevno sveže v vsaki količini razposilja — Zadržna mlekarina v Po- nikvi ob j. z.

Avto

luksuzni, skoraj nov — znak »Rükby« - se poceni proda. Vprašati v Mariboru - Aleksandrova 6/I, levo.

Obret

Krušno moko in rženo moko vedno svedo. kupite zelo ugodno pri A. VOLK, LJUBLJANA Resljeva cesta 24.

POSTELJNE ODEJE

ročno delo, na debelo, le za trgovce. priporoča — M. GAJSEK, MARIBOR, Glavni trg 1. Zahtevajte cenik!

Eksport pristnih kranjskih klobas

razpošilja od 5 kg naprej po pošti ali železnicu, v vsaki množini po najnižji dnevnih ceni, proti povzetju Franc Fister, Žaloška cesta 10, Ljubljana.

Nov površnik

in črna obleka za srednjo osebo se po nizki ceni proda. Anton Vrbinc, Vidovdanska c. 20, Ljubljana.

Auto limuzino

4 sedežno, prodam ali zamenjam za potniškega, za tovor do 400 kg. Naslov: Leopold Prostor, p. Gorenjavas n. Škočjo Loko.

A. GOLOB & KOMP.

UJUBLJANA, Puhaljeva ulica 3.

Modroce

posteljne mreže, železne zložljive postelje, otomane, divane in tapetinske izdelke sudi in načene.

RUDOLF RADOVAN

tapetnik. Mestni trg 13. Ugodni nakup morske trave zime, evila za modroce in blaga za prevleke pohištva

»Javor«

lesna industrija v Logatcu, ima svoj lokal za pohištvo tudi v Ljubljani v novi, palati Vzajemne za- varovalnice.

Krušno

moko

in vse mlevske izdelke vedno svede dobiti pri A. & M. ZORMAN Ljubljana. Stari trg št. 32.

likanje

moške ali damske obleke

18 Din

Obračanje 300 D

Garderobo najhitreje zliko, kemično čisti, pošije, obrne Wallet Express, Ljubljana — Stari trg 19. Na likanje se lahko počaka.

LAMICO

Smrt žuljem

odpravlja žulje, bradavice, irko kožo. Siguren učinek brez bolečin. Ne ovira pri hoji. Dobi se povsod.

LAMICO drogerija

BEograd

Knez Mihajlova ulica 14

Modroce po 235 Din

otomane, divane, fotele in druge tapetinske izdelke nudi načene samo tapetnik Mohar, Sp. Šiška, Lepodvorska ulica. Sprejema tudi popravila.

Usnjate suknje

barva strokovno in po- ceni proda. Usnjarna Podgoršek, Domžale.

Sode in kadi

vseh velikosti po najnižji ceni ima vedno in zalogi Fran Repič, sodar, Ljubljana. Trnovo Metelkem izdelujem tudi iz lastno pripeljanega lesa.

Premog in drva

prodaja tudi na obroke Vinko Podobnik, Tržaška cesta št. 16. - Tel. 33-13.

Mesnica

v prostorih gosp. Lavitičarja

Sv. Petra C. ŠI. 83

zoper odprtia

Eksport pristnih kranjskih klobas

razpošilja od 5 kg naprej po pošti ali železnicu, v vsaki množini po najnižji dnevnih ceni, proti povzetju Franc Fister, Žaloška cesta 10, Ljubljana.

Stanko Marinčič

mesar

A. GOLOB & KOMP.

UJUBLJANA, Puhaljeva ulica 3.

Izdelovanje ema lirnih peči.

Popravilo vseh vrst počes- tih, emaj ranin in Lučovih peči. Splošno kleparstvo, instalacija strelovodov. Za- loga žamone opeke. Cene kon- kurenčne.

Zahvala

Ob smrti naše nepozabne preljubljene

žene, manice, hčerke, sestre, svakinje

in teče, gospo

Marinke Paulin

roj. Deisinger

smo prejeli nebroj dokazov iskrenega sočutja, kar nam lajša neizmerno bol in žalost. Posebna zahvala pa bodi izrečena gospodu dr. Miljanu Ropasu za njegovo pozrtovano, trud in lajšanost bolečin za čas njegove bolezni, kakor tudi delegatu usmiljenih bratov v Kandiji, gospodu patru Vilibaldo, dr. Gostisi ter ostalim, ki so neuromno stali ob pokojnikov bolniški postelji in mu lajšali trpljenje. Zahvala za številno udeležbo izrekamo preč. duhovščini in usmiljenim bratom bolnišnice v Kandiji, sreskemu načelniku vlad, svetniku Logarju, glavarju g. Krajšku ter osobju sreskega poglavarstva.

Nadalje predstojniku Okrožnega sodišča g. Polenšku in ostalim gg. sodnikom, ministru v pok. dr. Kulovcu, ljubljanskemu podžupanu g. prof. Jarcu, bivšemu dež. glavarju g. Franju Šuklju, novomeškemu Sokolskemu društvu, gasilnim društvom Novo mesto, Šmiheli, Toplice, Valta, vas, Topice in Smolnje vasi, Gostilničarski zvezi v Ljubljani, načelstvu Kandijke hran

